

Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Czasopismo:

Rocznik IX Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych [1929]. Sprawozdanie
Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. Sprawozdanie Związku
Eksportowego Przemysłu Metalowego Przetwórczego. Sprawozdanie Spółki Akcyjnej
"Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi Spółka Akcyjna". Warszawa, 1930.

Czasopismo zdigitalizowane i udostępnione cyfrowo w ramach zadań projektu pt.
„Digitalizacja i udostępnianie online »Bibliografii gospodarki Wielkopolski 1919-39«
H. Maciejewskiej” (SONB/SP/550684/2022)

Biblioteka Koła Naukowego
Akademii Handlowej w Poznaniu

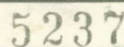
Nr

8044/9

1930

Koła Naukowego
Tow. Stud. i Dypl.
Wyższej
Szkoły Handlowej
w Poznaniu.

Książkę należy zwrócić dnia:

A blank ledger page with a cream-colored background. It features a vertical margin line on the left, a vertical column line on the right, and a vertical center line. Horizontal ruling lines are present throughout, with a double line at the top and bottom. The page is divided into four vertical sections: a narrow left margin, a wide central area, and two narrow right sections.

Za każdy dzień zwłoki 10 gr kary

ROCZNIK IX *nr 1929*

POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH

Sprawozdanie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych

Sprawozdanie Związku Eksportowego
Przemysłu Metalowego Przetwórczego
Sp. z ogr. odp.

Sprawozdanie Spółki Akcyjnej
„Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi
Spółka Akcyjna“.

NR.INW.572

8044/9

5237 II

SPIS RZECZY

- I. Sprawozdanie z działalności Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych za rok 1929:
 - 1) Sprawozdanie Centrali P. Z. P. M.
 - 2) Sprawozdania Oddziałów P. Z. P. M.
 - 3) Sprawozdania Grup Zawodowych P. Z. P. M.
 - 4) Bilans P. Z. P. M. na dzień 31/XII 1929 r. i Protokół Komisji Rewizyjnej.
 - 5) Lista członków P. Z. P. M.
- II. Sprawozdanie z działalności Związku Eksportowego Przemysłu Metalowego Przetwórczego za 1929 rok.
- III. Sprawozdanie z działalności Spółki Akcyjnej „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi Spółka Akcyjna” za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1929 roku.
- IV. Ogłoszenia członków P. Z. P. M.

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI

POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH

Z A ROK 1929.

STATYSTYKA ZWIĄZKOWA.

WARUNKI ogólne, w jakich przemysł metalowy pracował w okresie sprawozdawczym, znajdują swój wyraz liczbowy w niżej podanych tablicach, ilustrujących stan tego przemysłu w r. 1929.

Pod względem ilości zatrudnionych robotników w zakładach, liczących od 20 robotników wzwyż, przemysł metalowy zajmował drugie miejsce w szeregu polskich przemysłów przetwórczych, a więc z wyjątkiem górnictwa i hutnictwa. Podług danych Wydziału Statystycznego Centralnego Związku P. P. G. H. i F., opartych na liczbach Głównego Urzędu Statystycznego, ilość robotników w grudniu roku 1929 tak się przedstawiała:

Przemysł	Ilość wszystkich zatrudnionych		Ilość pracujących pełny tydzień	
	r. 1928	r. 1929	r. 1928	r. 1929
Włókienniczy	178 021	142 058	147 035	73 210
Metalowy	97 655	86 179	84 416	74 999
Spożywczy	81 362	85 193	74 451	83 126
Drzewny	48 586	43 094	44 158	39 074
Chemiczny	38 133	32 971	30 193	31 078
Budowlany	32 854	31 856	29 025	31 000
Papierniczy	13 598	12 029	11 558	11 565

Liczyb pierwszych dwóch kolumn obejmują wszystkich zatrudnionych robotników, a więc i takich, którzy w grudniu pracowali niepełny tydzień. Dwie drugie kolumny podają liczby całkowicie zatrudnionych. Wszystkie dane dotyczą zakładów o 20 i wyżej robotnikach.

Ilość robotników w przemyśle dobywczym w tymże czasie wynosiła:

	w r. 1928	w r. 1929
w górnictwie	147 723	164 103
w hutnictwie	66 869	59 768

Kryzys, który nastąpił w r. 1929, dotknął — jak widzimy z powyższego zestawienia — najmocniej przemysł włókienniczy, poczem z kolei ucierpiał najwięcej przemysł metalowy.

Z liczby 734 zakładów przemysłu metalowego, liczących 20 robotników i wyżej, Polski Związek Przemysłowców Metalowych zrzeszał w grudniu 1929 roku 313 zakładów, czyli 42,6%, natomiast liczba robotników, zatrudnionych przez fabryki związkowe, wynosiła w grudniu 1929 roku 73 133, czyli 85% wszystkich robotników, zatrudnionych w przemyśle metalowym fabrycznym, co się tłumaczy tem, że wszystkie większe zakłady prywatne przemysłu metalowego (z wyjątkiem fabryk rządowych) są członkami Związku.

Polski Związek Przemysłowców Metalowych liczył w grudniu 1929 r. — jak w roku poprzednim — 13 oddziałów i XI grup zawodowych. Liczba podgrup pozostała również bez zmiany, jak widać ze sprawozdań specjalnych, zamieszczonych dalej.

Tablica № 1 wykazuje spadek liczby robotników, zatrudnionych w zakładach związkowych w końcu roku sprawozdawczego, z 83 631 do 73 133; liczba zakładów natomiast wzrosła z 296 na 313. Ilość zakładów wzrosła więc o 8%, gdy ilość robotników zmniejszyła się przeszło o 22,5%, co świadczy dobitnie o spadku zatrudnienia w przemyśle metalowym w r. 1929. Jedyńie Oddział Górnośląski wykazał zwiększenie ilości robotników w swoich zakładach o 12%. Średnia liczba robotników z całego roku 1929, która otrzymuje się w każdej fabryce z podziału sumy robotników ze wszystkich list płacy przez ilość list płacy w ciągu roku, wyniosła 77 345, co może służyć za dowód, że zmniejszenie zatrudnienia w fabrykach związkowych postępowało stopniowo przez cały rok.

Tablica № 2 podaje stan zatrudnienia w latach

Tablica № 1.

STAN W DNIU 31 GRUDNIA 1929 R.

№	O D D Z I A Ł Y	Siedziba oddziału	I L O Ś Ć				C) Średnia ilość robotników w 1 zakładzie	
			A) Zakładów		B) Robotników		1928	1929
			1928	1929	1928	1929		
1	Warszawski	Warszawa	122	127	22248	19525	183	154
2	Podwarszawski	"	12	13	2411	2229	201	171
3	Łódzko-Kaliski	Łódź	26	28	3571	3238	137	115
4	Kujawsko-Płocki	Włocławek	11	11	1939	1837	176	167
5	Radomsko-Kielecki	Radom	25	26	12396	10038	496	386
6	Dąbrowski	Sosnowiec	28	31	12069	10944	430	352
7	Lubelski	Lublin	8	8	1694	1478	212	185
8	Lwowski	Lwów	10	10	1338	1228	134	123
9	Krakowski	Kraków	7	7	4368	2904	624	415
10	Poznańsko-Pomorski	Poznań	24	28	10069	8282	445	295
11	Cieszyński	Bielsko	18	18	5193	4693	288	260
12	Górnośląski	Katowice	4	5	3307	3712	826	742
13	Gdański	Gdańsk	1	1	3025	3025	3025	3025
	Ogółem		296	313	83631	73133	282	234

Tablica № 2.

STAN W DNIU 31 GRUDNIA 1929 R.

№	G R U P Y	I L O Ś Ć				C) Średnia ilość robotników w 1 zakładzie	
		A) Zakładów		B) Robotników		1928	1929
		1928	1929	1928	1929		
I	Maszynowa	85	101	35811	31910	390	316
II	Maszyn i narzędzi rolniczych	38	37	5898	4851	155	131
III	Elektrotechniczna	15	15	3259	2960	217	197
IV	Wag i wyrobów precyzyjnych	20	18	1707	1121	85	62
V	Odlewni	36	36	9240	7632	257	212
VI	Kotlarni	8	9	2388	1697	298	188
VII	Urządzeń zdrowotnych	5	6	834	453	167	75
VIII	Wyrobów żelaznych	45	48	12780	11073	284	230
IX i X	Wyrobów metalowych	29	29	8931	9101	308	314
XI	Drutu i gwoździ	15	14	2783	2335	185	167
	Ogółem	296	313	83631	73133	282	234

1928 i 1929 pod względem ilości robotników w poszczególnych grupach zawodowych Związku. Widzimy z niej, że tylko jedna grupa wyrobów metalowych wykazała zwiększenie ilości robotników przy tej samej ilości zakładów. Pozostałe grupy natomiast wykazały znaczne zmniejszenie ilości zatrudnionych robotników.

Spadek całkowitej ilości robotników o 22,5% w ciągu roku rozkładał się bardzo nierównomiernie na poszczególne Oddziały Związku i poszczególne grupy zawodowe. Widzimy to z następującego zestawienia wzrostu i spadku ilości robotników w liczbach procentowych:

Oddziały	Spadek — Wzrost +
Warszawski	— 12,3%
Podwarszawski	— 9,8 "
Łódzko-Kaliski	— 9,8 "
Kujawsko-Płocki	— 5,3 "
Radomsko-Kielecki	— 19,1 "
Dąbrowski	— 9,3 "
Lubelski	— 12,7 "
Lwowski	— 8,2 "
Krakowski	— 33,5 "
Poznańsko-Pomorski	— 17,8 "

Tablica № 3.

STAN W DNIU 31 GRUDNIA 1929 ROKU.

O D D Z I A Ł Y	1 Warszawski		2 Podwarszawski		3 Łódzko-Kaliski		4 Kujawsko-Płocki		5 Radomsko-Kielecki		6 Dąbrowski		7 Lubelski		8 Lwowski		9 Krakowski		10 Poznańsko-Pomorski		11 Cieszyński		12 Górnśląski		13 Gdański		R A Z E M	
	F	R	F	R	F	R.	F	R	F	R	F	R	F	R	F	R	F	R	F	R	F	R	F	R	F	R	F	R
I. Maszynowa	41	8549	3	937	14	1931	—	—	2	1587	6	2220	1	562	5	704	4	2570	12	4779	8	1474	4	3572	1	3025	101	31910
II. Maszyn i narzędzi rol.	1	56	6	858	2	85	8	728	3	210	1	74	5	593	1	351	1	242	8	1584	1	70	—	—	—	—	37	4851
III. Elektrotechniczna . .	11	1424	—	—	1	113	1	957	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	326	—	—	1	140	—	15	2960	
IV. Wag i wyrobów prec..	8	449	2	164	—	—	—	—	2	85	—	—	2	323	2	31	—	—	2	69	—	—	—	—	—	18	1121	
V. Odlewni	10	484	1	75	2	65	—	—	14	3600	5	1002	—	—	—	—	—	—	1	1411	3	995	—	—	—	36	7632	
VI. Wyrobów kotlarskich .	5	844	—	—	2	68	—	—	—	—	1	692	—	—	—	—	—	—	—	—	1	93	—	—	—	9	1697	
VII. Urządzeń zdrowotnych	2	229	—	—	2	123	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	30	—	—	1	71	—	—	6	453		
VIII. Wyrobów żelaznych .	25	1992	1	195	3	204	1	71	2	2236	11	4508	—	—	—	—	—	—	2	66	3	1801	—	—	—	48	11073	
IX i X. Wyrobów metal. . .	19	4793	—	—	1	598	—	—	1	2295	3	1037	2	—	2	142	—	—	2	47	1	189	—	—	—	29	9101	
XI. Drutu i Gwoździ . .	5	705	—	—	1	51	1	81	2	25	4	1411	—	—	—	—	1	62	—	—	—	—	—	—	14	2335		
RAZEM . . .	127	19525	13	2229	28	3238	11	1837	26	10038	31	10944	8	1478	10	1228	7	2904	28	8282	18	4693	5	3712	1	3025	313	73133

WIELKOŚĆ FABRYK POD WZGLĘDEM ILOŚCI ZATRUDNIONYCH ROBOTNIKÓW

Tablica № 4.

Fabryki z ilością robotników	O D D Z I A Ł Y													O g ó ł e m
	1 Warszawski	2 Pod warszawski	3 Łódzko- Kaliski	4 Kujawsko- Płocki	5 Radomsko- Kielecki	6 Dąbrowski	7 Lubelski	8 Lwowski	9 Krakowski	10 Pomorsko- Poznański	11 Cieszyński	12 Górnośląski	13 Gdański	
Do 50	44	5	15	2	11	4	1	2	2	9	—	1	—	96
51— 100	39	2	6	4	5	3	3	3	1	7	9	1	—	83
101— 200	21	2	2	3	3	10	1	2	—	3	4	1	—	52
201— 300	11	2	3	1	1	1	1	3	2	3	1	—	—	29
301— 400	5	1	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	9
401— 500	2	—	—	—	—	3	1	—	—	2	—	—	—	8
501— 600	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	3
601— 700	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2	—	—	4
701— 800	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	3
801— 900	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2
901—1000	—	—	1	—	—	1	—	—	—	1	2	—	—	5
1001—1500	3	—	—	1	1	2	—	—	1	1	—	1	—	10
1501—2000	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	2
2001—2500	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	3
2501—3000	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Powyżej 3000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2
	127	13	28	11	26	31	8	10	7	28	18	5	1	313

OBROTY W TYSIĄCACH ZŁOTYCH W ROKU 1929 OSIĄGNIĘTE PRZEZ FABRYKI ZWIĄZKOWE ZE SPRZEDAŻY SWOICH WYROBÓW

Tablica № 5.

GRUPY ZAWODOWE	O D D Z I A Ł Y													R A Z E M
	1 Warszawski	2 Pod- warszawski	3 Łódzko- Kaliski	4 Kujawsko- Płocki	5 Radomsko- Kielecki	6 Dąbrowski	7 Lubelski	8 Lwowski	9 Krakowski	10 Poznańsko- Pomorski	11 Cieszyński	12 Górnośląski	13 Gdański	
I. Maszynowa	135240	9240	24250	—	17850	13780	6380	5520	43090	64200	13400	53200	33400	419550
II. Maszyn i narzędzi roln. .	470	7450	310	6350	900	950	7880	2330	1950	16400	560	—	—	45550
III. Elektrotechniczna	23220	—	1600	11000	—	—	—	—	—	13900	—	2250	—	51970
IV. Wag i wyrobów prec. . . .	5230	1020	—	—	270	—	3070	280	—	480	—	—	—	10350
V. Odlewni	6720	480	600	—	37000	8720	—	—	—	14890	11170	—	—	79580
VI. Wyrobów kotlarskich . . .	10780	—	390	—	—	9620	—	—	—	—	720	—	—	21510
VII. Urządzeń zdrowotnych . .	1680	—	1780	—	—	—	—	—	440	—	1500	—	—	5400
VIII. Wyrobów żelaznych . . .	10300	1160	2440	580	16580	59300	—	—	—	980	19000	—	—	110340
IX i X. Wyrobów metalowych . .	95400	—	6840	—	19330	6030	—	1490	—	620	1210	—	—	130920
XI. Druku i gwoździ	16350	—	580	1630	180	19220	—	—	1160	—	—	—	—	39120
R A Z E M . .	305390	19350	38790	19560	92110	117620	17330	9620	46640	111470	47560	55450	33400	914290

Oddziały	Spadek — Wzrost +
Cieszyński	— 9,6%
Górnośląski	+ 12,0 „
Gdański	— 0
Ogółem średnio	— 22,5%

Grupy	Spadek — Wzrost +
Maszynowa	— 14,0%
Maszyn i Narzędzi Rolniczych	— 17,8 „
Elektrotechniczna	— 25,3 „
Wag i wyrobów precyzyjnych	— 34,4 „
Odlewni	— 19,4 „
Kotłarni	— 29,0 „
Urządzeń zdrowotnych	— 45,7 „
Wyrobów żelaznych	— 13,4 „
Wyrobów metalowych	+ 1,9 „
Dru tu i gwoździ	— 16,2 „
Ogółem średnio	— 22,5%

Tablica № 3 jest nader przejrzystym zestawieniem szczegółowym danych z dwóch poprzednich tablic, wykazującym podział terytorjalny i jednocześnie zawodowy Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych pod względem ilości fabryk (F) i robotników (R) w dniu 31 grudnia 1929 r.

Widzimy z niej, że największym siedliskiem przemysłu maszynowego w Polsce jest jej stolica Warszawa, po niej następuje Oddział Dąbrowski; Oddziały Poznańsko-Pomorski i Łódzko-Kaliski stoją narówni, poczem idą kolejno pod względem ilości zakładów Oddziały: Radomsko-Kielecki, Cieszyński, Podwarszawski, Kujawsko-Płocki, Lwowski, Lubelski, Krakowski, Górnośląski i Gdański; pod względem ilości robotników: Dąbrowski, Radomsko-Kielecki, Poznańsko-Pomorski, Cieszyński, Górnośląski, Łódzko-Kaliski i t. d. Najliczniejsza po grupie maszynowej co do ilości zakładów i robotników grupa wyrobów żelaznych ma swe główne siedlisko na terytorjum Oddziału Dąbrowskiego, po niej idzie grupa odlewni, której ośrodkiem jest Oddział Radomsko-Kielecki. Głównym ośrodkiem przemysłu wyrobów metalowych jest znów Warszawa, skupiająca również znaczną część przemysłu drutu i gwoździ, którego drugie większe skupienie znajduje się w Oddziale Dąbrowskim. Grupa maszyn i narzędzi rolniczych wykazuje największą moc w Oddziale Poznańsko-Pomorskim.

Wielkość fabryk związkowych pod względem ilości zatrudnionych robotników w dniu 31 grudnia 1929 roku ilustruje tablica № 4. Widzimy z niej, że fabryk metalowych, zatrudniających powyżej 3000 robotników, w Polsce w tym czasie było dwie: „H. Cegielski” w Poznaniu i „Stocznia Gdańska” w Gdańsku. Powyżej 2000 robotników do 3000 zatrudniało pięć fabryk: „Górnośląskie Zjednoczone Huty Królewska i Laura” w Królewskiej Hucie, „Pocisk” i „Lilpop, Rau i Loewenstein” w Warszawie, „Olkuś” w Olkusz i „Zakłady Starachowickie” w Starachowicach. Fabryk związkowych, zatrudniających powyżej 300 robotników, mieliśmy 53, w roku poprzednim było 56; zatrudniających powyżej 500 robotników — mamy 26, było poprzednio 33; powyżej 1000 robotników jest obecnie 19, było poprzednio 16.

W tablicy № 5 podane są obroty w tysiącach złotych, osiągnięte przez fabryki stowarzyszone ze sprzedaży swoich wyrobów w roku sprawozdawczym

1929 z podziałem na grupy zawodowe i oddziały terytorjalne. W celu przeprowadzenia porównania z rokiem poprzednim podane są liczby porównawcze obrotów w tysiącach złotych w następnych dwóch tablicach, z których tablica № 6 wskazuje kolejność wysokości obrotów w roku 1929 podług oddziałów, zaś tablica № 7 — taką kolejność podług grup zawodowych. Obok rubryki dla roku 1929 podana jest rubryka odpowiednich liczb z r. 1928.

Tablica № 6.

№	O D D Z I A Ł Y	O b r ó t w tysiącach złotych	
		1928	1929
1	Warszawski	247 733	305 390
2	Dąbrowski	123 357	117 620
3	Poznańsko-Pomorski	96 429	111 470
4	Radomsko-Kielecki	93 143	92 110
5	Górnośląski	46 188	55 450
6	Cieszyński	56 968	47 560
7	Krakowski	49 112	46 640
8	Łódzko - Kaliski	34 736	38 790
9	Gdański	26 998	33 400
10	Kujawsko - Płocki	17 955	19 560
11	Podwarszawski	17 293	19 350
12	Lubelski	19 207	17 330
13	Lwowski	5 719	9 620
	Ogółem	834 838	914 290

Tablica № 7.

№	N A Z W A G R U P Y	O b r ó t w tysiącach złotych	
		1928	1929
1	Maszynowa	373 303	419 550
2	Wyrobów metalowych	75 525	130 920
3	Wyrobów żelaznych	124 986	110 340
4	Odlewni	79 574	79 580
5	Elektrotechniczna	37 716	51 970
6	Maszyn i narzędzi rolniczych	52 620	45 550
7	Dru tu i gwoździ	40 693	39 120
8	Wyrobów kotlarskich	26 123	21 510
9	Wag i wyrobów precyzyjnych	12 800	10 350
10	Urządzeń zdrowotnych	11 498	5 400
	Ogółem P. Z. P. M.	834 838	914 290

Rozważając treść tych tablic, widzimy, że obrót roczny wszystkich fabryk wzrósł z sumy 834 838 tys. złotych do sumy 914 290 tys. złotych, czyli o 9,5%, pomimo spadku ilości robotników. Świadczy to nie tyle o większej wydajności robotników, co o wzmożonej wyprzedaży zapasów.

Tablica № 8, wskazująca podług oddziałów i grup średni obrót roczny w złotych na jednego robotnika, ma znaczenie porównawcze dla tych członków P. Z.

ŚREDNI OBRÓT ROCZNY W ZŁOTYCH NA 1-go ROBOTNIKA W ROKU 1929

Tablica № 8.

GRUPY ZAWODOWE	O D D Z I A Ł Y												
	1 Warszawski	2 Pod- warszawski	3 Łódzko- Kaliski	4 Kujawsko- Płocki	5 Radomsko- Kielecki	6 Dąbrowski	7 Lubelski	8 Lwowski	9 Krakowski	10 Poznańsko- Pomorski	11 Cieszyński	12 Górnośląski	13 Gdański
I. Maszynowa	15100	10350	10550	—	11050*	6320	10290	7340	15370	11200	8750	15210	11050*
II. Maszyn i narzędzi roln. . .	8050*	9150	3180	8070	4220	12680	10320	8050*	8050*	8720	8050*	—	—
III. Elektrotechniczna	14800	—	16040*	10150	—	—	—	—	—	28570	—	16040*	—
IV. Wag i wyrobów prec. . . .	9760	8860	—	—	3140	—	9450	8470	—	7720	—	—	—
V. Odlewni	13100	7000	7760	—	10770	6580	—	—	—	10570	12680	—	—
VI. Wyrobów kotlarskich . . .	11800	—	6340	—	—	10870	—	—	—	—	8900	—	—
VII. Urządzeń zdrowotnych . .	8730	—	13790	—	—	—	—	—	14630*	—	21380	—	—
VIII. Wyrobów żelaznych . . .	5160	6100	12900	6300	6180	12350	—	—	—	9500	9240	—	—
IX i X. Wyrobów metalowych . .	17700	—	9370*	—	9370*	5400	—	9550	—	5630	8420	—	—
XI. Drutu i gwoździ	18030	—	15650	18250	6370	13500	—	—	18420	—	—	—	—

* Liczby średnie na podstawie liczb z innych oddziałów.

PRODUKCJA W TONNACH FABRYK ZWIĄZKOWYCH W ROKU 1929

Tablica № 9.

GRUPY ZAWODOWE	O D D Z I A Ł Y													
	1 Warszawski	2 Pod- warszawski	3 Łódzko- Kaliski	4 Kujawsko Płocki	5 Radomsko- Kielecki	6 Dąbrowski	7 Lubelski	8 Lwowski	9 Krakowski	10 Poznańsko- Pomorski	11 Cieszyński	12 Górnośląski	13 Gdański	RAZEM
I. Maszynowa	49890	4890	17880	—	10120	14680	3880	17020	10880	22150	7050	55570	18950	232960
II. Maszyn i narz. rol. . . .	390	5630	3470	4420	1120	920	5730	1560	1650	14620	480	—	—	29990
III. Elektrotechn.	6120	—	360	1430	—	—	—	—	—	3810	—	500	—	12220
IV. Wag i wyr. precyz. . . .	1970	170	—	—	110	—	940	100	—	220	—	—	—	3510
V. Odlewni	5620	820	650	—	45300	6220	—	—	—	18860	19100	—	—	96570
VI. Wyrobów kotlarskich . .	3870	—	130	—	—	5570	—	—	—	—	60	—	—	9630
VII. Urządzeń zdrowotnych .	520	—	140	—	—	—	—	—	60	—	130	—	—	850
VIII. Wyrobów żelaznych . .	7220	1400	1210	390	7110	108500	—	—	—	560	12400	—	—	138790
IX — X. Wyrobów metalowych .	7200	—	830	—	2360	1850	—	110	—	1250	120	—	—	13720
XI. Drutu i gwoździ	17120	—	420	1060	240	13100	—	—	1360	—	—	—	—	33300
RAZEM . .	99920	12910	25090	7300	66360	150840	10550	18790	13950	61470	29340	56070	18950	571540

P. M., którzy obeznani są z rodzajem fabrykacji fabryk związkowych w poszczególnych grupach i oddziałach.

Inny od poprzednich tablic obraz produkcji fabryk zrzeszonych w r. 1929 w porównaniu z r. 1928 dają następne trzy tablice № 9, 10 i 11, wskazujące produkcję ilościową (w tonnach) ogółu fabryk zrzeszonych, z podziałem, jak poprzednio, na oddziały i grupy. Widzimy z tych tablic, że produkcja w roku sprawozdawczym pod względem ilości spadła z 665 251 tonn w r. 1928 na 571 540 tonn w r. 1929, czyli o 14,1%. Objaw spadku ilościowego a wzrostu wartościowego

tłumaczy się, jak już powiedziano wyżej, wyprzedają zapasów z magazynów gotowych towarów. Dotyczy to w szczególności fabryk maszyn i narzędzi rolniczych, jak widać z następującego zestawienia, które podaje wysokość produkcji w tonnach i wysokość sum osiągniętych ze sprzedaży w tysiącach złotych:

I. Dla wszystkich grup i fabryk związkowych:

	r. 1927	r. 1928	r. 1929
Produkcja (tonny)	469 115	665 251	571 540
Sprzedaż (tys. złot.)	638 420	834 838	914 290

Tablica № 10.

№	O D D Z I A Ł Y	P r o d u k c j a w t o n n a c h	
		1928	1929
1	Dąbrowski	192 877	150 840
2	Warszawski	117 654	99 920
3	Radomsko - Kielecki	78 013	66 360
4	Poznańsko - Pomorski	71 328	61 470
5	Górnośląski	49 037	56 070
6	Cieszyński	43 171	29 340
7	Łódzko-Kaliski	23 511	25 090
8	Gdański	19 000	18 950
9	Lwowski	11 120	18 790
10	Krakowski	20 803	13 950
11	Podwarszawski	17 837	12 910
12	Lubelski	10 790	10 550
13	Kujawsko-Płocki	10 110	7 300
	Ogółem	665 251	571 540

Tablica № 11.

№	N A Z W A G R U P Y	P r o d u k c j a w t o n n a c h	
		1928	1929
1	Maszynowa	239 073	232 960
2	Wyrobow żelaznych	175 913	138 790
3	Odlewni	104 895	96 570
4	Drutu i gwoździ	44 927	33 300
5	Maszyn rolniczych	61 934	29 990
6	Wyrobow metalowych	14 109	13 720
7	Elektrotechniczna	5 295	12 220
8	Wyrobow kotlarskich	14 525	9 630
9	Wag i wyrobów precyzyjnych	4 091	3 510
10	Urządzeń zdrowotnych . . .	489	850
	Ogółem P. Z. P. M.	665 251	571 540

ŚREDNIA PRODUKCJA ROCZNA W KILOGRAMACH NA 1-go ROBOTNIKA W ROKU 1929

Tablica № 12.

GRUPY ZAWODOWE	O D D Z I A Ł Y												
	1 Warszawski	2 Pod- warszawski	3 Łódzko- Kaliski	4 Kujawsko- Płocki	5 Radomsko- Kielecki	6 Dąbrowski	7 Lubelski	8 Lwowski	9 Krakowski	10 Poznańsko- Pomorski	11 Cieszyński	12 Górnośląski	12 Gdański
I. Maszynowa	5570	5470	7780	—	6260*	6730	6260*	2260	3880	4120	4620	15920	6260*
II. Maszyn i narzędzi rolniczych	6800*	6920	3620	5630	5300	12250	7500	5370	6800*	7770	6800*	—	—
III. Elektrotechniczna	3900	—	3590*	1320	1310	—	—	—	—	7820	—	3590	—
IV. Wag i wyrobów precyzyjnych	3670	1450	—	—	—	—	2910*	2910*	—	3600	—	—	—
V. Odlewni	10960	12070*	8440	—	13200	4700	—	—	—	13400	21730	—	—
VI. Wyrobów kotlarskich	4230	—	2080	—	—	6280	—	—	—	—	680	—	—
VII. Urządzeń zdrowotnych	2720	—	1060	—	—	—	—	—	1890*	—	1890*	—	—
VIII. Wyrobów żelaznych	3610	7350*	7200	3920	2650	22580	—	—	—	5440	6030	—	—
IX — X. Wyrobów metalowych	1330	—	1140*	—	1140*	1660	—	730	—	1140*	830	—	—
XI. Drutu i gwoździ	18880	—	11300	12000	8370	9200	—	—	21590	—	—	—	—

* Liczby średnie na podstawie liczb z innych oddziałów.

II. Dla grupy maszyn i narzędzi rolniczych:

	r. 1927	r. 1928	r. 1929
Produkcja (tonny)	38 899	61 934	29 990
Sprzedaż (tys. złot.)	43 346	52 620	45 550

Tablica № 12 podaje średnią produkcję roczną w kilogramach na 1 robotnika z podziałem na oddziały i grupy; liczby tej tablicy zależą od rodzaju produkcji każdej poszczególniej fabryki.

Tablica № 13, dająca obraz porównawczy strajków w roku sprawozdawczym i roku poprzednim, stwierdza bardziej spokojny bieg pracy w przemyśle metalowym w r. 1929, aniżeli w r. 1928. Z trzynastu

Oddziałów Związku w sześciu nie było wcale strajków w roku 1929, natomiast w roku poprzednim nie było strajków tylko w dwóch Oddziałach. Naogół stosunek ilości dni roboczych straconych wskutek strajków do normalnej ilości dni roboczych w całym zrzeszonym przemyśle metalowym zmniejszył się w roku sprawozdawczym w porównaniu z rokiem 1928, gdyż z 1,2% w r. 1928 spadł do 0,87% w r. 1929. Na to uspokojenie wpłynęła, między innymi przyczynami, niewątpliwie także groza bezrobocia.

Tablica № 14 daje obraz eksportu wyrobów metalowych polskich zagranicę, oparty na danych, nadesłanych przez fabryki związkowe w dorocznej ankiecie.

Dane te są bardzo niekompletne, wykazują one jednak i w tej dziedzinie pogorszenie, gdy bowiem w r. 1928 wywóz ogólny podług wykazów nadesłanych wyniósł 24 904 tonn, to w roku 1929 liczba ta spadła do 19 408 tonn, czyli przeszło o 21%.

Tablica № 15 podaje wysokość podatku obrotowego zapłaconego przez fabryki zrzeszone w Oddzia-

łach i Grupach P. Z. P. M. w r. 1928. Ogólna suma z tego podatku wyniosła 22 690 000 zł, gdy w r. 1928 wysokość jej była tylko 22 081 000 zł. Tak więc fabryki związkowe zapłaciły w r. 1929 z tytułu tego podatku więcej aniżeli w roku poprzednim, pomimo zmniejszonej produkcji. Tłumaczy się to, jak już zaznaczyliśmy poprzednio, wyprzedają zapasów gotowych towarów.

TABLICA PORÓWNAWCZA STRAJKÓW W ROKU 1928 i 1929 W ZAKŁADACH, BĘDĄCYCH CZŁONKAMI
Tablica № 13. P. Z. P. M., KTÓRE ODPOWIEDZIAŁY NA ANKIETĘ.

O D D Z I A Ł Y	A) Ilość zakładów, które odpowiedziały na ankietę		B) Średnia liczba robotników w zakładach		C) Suma straconych dni roboczych		D) Średnia ilość dniówek, straconych na 1 robotnika		E) % dni strajkowych do 290 dni roboczych	
	1928 r.	1929 r.	1928 r.	1929 r.	1928 r.	1929 r.	1928 r.	1929 r.	1928 r.	1929 r.
1. Warszawski	94	99	16126	19047	133111	9847	8,24	0,52	2,84	0,18
2. Podwarszawski . .	8	11	1702	1783	1625	276	0,95	0,15	0,33	0,05
3. Łódzko-Kaliski . .	21	28	2603	3715	11241	—	4,31	—	1,48	—
4. Kujawsko-Płocki . .	10	7	1681	698	2610	—	1,55	—	0,54	—
5. Radomsko-Kielecki .	19	20	11190	8822	11495	2304	1,03	0,26	0,35	0,09
6. Dąbrowski	23	24	9129	10105	20982	15663	2,30	1,55	0,79	0,54
7. Lubelski	8	7	1851	1420	6242	—	3,37	—	1,16	—
8. Lwowski	7	6	606	741	3864	—	6,37	—	2,20	—
9. Krakowski	6	5	4239	2863	19390	9106	4,57	3,17	1,58	1,09
10. Poznańsko-Pomorski .	23	23	9185	9106	2424	—	0,26	—	0,09	—
11. Cieszyński	16	14	4827	4209	23957	127225	4,95	30,20	1,71	10,4
12. Górnośląski	3	4	2787	3497	—	3202	—	0,92	—	0,48
13. Gdański	1	—	2586	—	—	—	—	—	—	—
RAZEM	239	248	68512	66006	236941	167623	3,46	2,53	1,20	0,87

Tablica № 14. EKSPORT W TONNACH (DANE Z POSZCZEGÓLNYCH FABRYK)

GRUPY ZAWODOWE	O D D Z I A Ł Y													
	1 Warszawski	2 Pod- warszawski	3 Łódzko- Kaliski	4 Kujawsko- Płocki	5 Radomsko- Kielecki	6 Dąbrowski	7 Lubelski	8 Lwowski	9 Krakowski	10 Poznańsko- Pomorski	11 Cieszyński	12 Górnośląski	13 Gdański	RAZEM
I. Maszynowa	1545	—	43	—	—	—	—	—	—	—	17	1004	—	2609
II. Maszyn i narz. roln. . .	—	104	—	—	—	—	96	—	—	640	—	—	—	840
III. Elektrotechn.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IV. Wag i wyr. precyz. . .	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
V. Odlewni	—	—	—	—	439	—	—	—	—	2747	—	—	—	3186
VI. Wyrobów kotlarskich .	—	—	—	—	—	14	—	—	—	—	—	—	—	14
VII. Urządzeń zdrowotnych .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VIII. Wyrobów żelaznych . .	73	—	—	—	—	12460	—	—	—	—	13	—	—	12546
IX — X. Wyrobów metalowych .	28	—	—	—	—	172	—	—	—	—	—	—	—	200
XI. Dru tu i gwoździ	6	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	10
RAZEM . .	1652	107	43	—	439	12650	96	—	—	3387	30	1004	—	19408

WYSOKOŚĆ PODATKU PRZEMYSŁOWEGO OD OBROTU W ROKU 1929 W TYSIĄCACH ZŁOTYCH
Tablica № 15.

GRUPY ZAWODOWE	O D D Z I A Ł Y													RAZEM
	1 Warszawski	2 Pod- warszawski	3 Łódzko- Kaliszki	4 Kujawsko- Płocki	5 Radomsko- Kielecki	6 Dąbrowski	7 Lubelski	8 Lwowski	9 Krakowski	10 Poznańsko- Pomorski	11 Cieszyński	12 Górnośląski	13 Gdański	
I. Maszynowa	3618	185	542	—	995	442	172	114	1257	1662	294	1028	1000	11309
II. Maszyn i narz. roln. . .	17	176	9	177	38	24	195	87	73	407	21	—	—	1224
III. Elektrotechn.	466	—	30	220	—	—	—	—	—	338	—	42	—	1096
IV. Wag i wyr. precyz. . .	135	21	—	—	5	—	81	4	—	10	—	—	—	256
V. Odlewni	174	8	13	—	310	167	—	—	—	334	296	—	—	1302
VI. Wyrobów kotlarskich . .	292	—	8	—	—	201	—	—	—	—	19	—	—	520
VII. Urządzeń zdrowotnych .	264	—	44	—	—	—	—	—	10	—	21	—	—	339
VIII. Wyrobów żelaznych . .	178	26	75	13	368	1355	—	37	—	25	505	—	—	2582
IX — X. Wyrobów metalowych .	2275	—	220	—	620	140	—	—	—	16	29	—	—	3300
XI. Drutu i gwoździ	395	—	11	32	5	288	—	—	31	—	—	—	—	762
RAZEM . .	7814	416	952	442	2341	2617	448	242	1371	2792	1185	1070	1000	22690

Wydajność podatkowa poszczególnych Oddziałów Związku w roku sprawozdawczym wykazała następującą kolejność sum w r. 1929 w porównaniu do r. 1928 (powyżej miliona złotych dla r. 1928):

O d d z i a ł y	Suma podatku w tysiącach złotych	
	w r. 1928	w r. 1929
1. Warszawski	6 361	7 814
2. Poznańsko-Pomorski . .	3 407	2 792
3. Dąbrowski	2 404	2 617
4. Radomsko-Kielecki . .	2 543	2 341
5. Krakowski	1 254	1 371
6. Cieszyński	1 271	1 185
7. Górnośląski	1 087	1 070
8. Łódzko-Kaliszki . . .	1 252	952

Wydajność podatkowa pod względem grup zawodowych wykazuje następującą kolejność (powyżej miliona złotych dla r. 1928):

Suma podatku
w tysiącach złotych
w r. 1928 w r. 1929

1. Maszynowa	11 098	11 309
2. Wyrobów metalowych . .	1 637	3 300
3. Wyrobów żelaznych . .	2 758	2 582
4. Odlewni	2 008	1 302
5. Maszyn i narz. rolniczych	1 329	1 224
6. Elektrotechniczna . .	1 061	1 096

Grupa Maszynowa zasilifa Skarb Państwa większym podatkiem obrotowym w r. 1929 aniżeli w roku poprzednim. Pozatem Grupa Wyrobów Metalowych wykazała wzrost przeszło o 100% w roku sprawozdawczym w stosunku do r. 1928; nieznaczny wzrost wykazała także Grupa Elektrotechniczna.

WALNE ZGROMADZENIE CZŁONKÓW P. Z. P. M.
WYBORY WŁADZ ZWIĄZKU. POSIEDZENIA RADY.

W ROKU sprawozdawczym 1929 Polski Związek Przemysłowców Metalowych odbył trzy Zgromadzenia Walne swoich członków. Z nich jedno było zwołane w celu wyboru radców do Izby Przemysłowo-Handlowej w Krakowie; zgromadzenie to zakończyło cykl takich zgromadzeń, odbytych w 1928 r. w celu obioru radców Izby Przemysłowo-Handlowych w Polsce. Drugim Zgromadzeniem Walnem było Zwyczajne Walne Zgromadzenie, odbyte w dniu 1 czerwca 1929 r. w Poznaniu podczas trwania Powszechnego Zjazdu Polskich Przemysłowców Metalowych, zorganizowanego przez Związek w dniach 1 i 2 czerwca 1929 r. na terenie Powszechnej Wystawy Krajowej. W związku ze Zgromadzeniem Walnem w Poznaniu odbyła się uroczystość poświęcenia sztandaru Polskie-

go Związku Przemysłowców Metalowych w prastarej stolicy Polskiej w pamiętnym dniu 1 czerwca 1929 r. Trzecie Zgromadzenie Walne odbyło się dnia 16 grudnia 1929 r. i było poświęcone zatwierdzeniu budżetu i planu działania Związku na rok następny 1930.

Skład Rady P. Z. P. M. na rok 1929/30, po dokonaniu wyboru członków Rady na miejsce ustępujących po ukończeniu trzyletniej kadencji zgodnie z art. 41 statutu Związku oraz po dokonaniu kooptacji, przedstawiony jest poniżej, przyczem przy każdym nazwisku członka Rady podana jest siedziba reprezentowanych przez niego zakładów przemysłowych.

Z wyborów 1927 r.

1. Ambrożewicz Kazimierz — Warszawa;
2. Banachiewicz Ignacy — Zawiercie;
3. Djament Jakób — Radom;
4. Fachinetti Wacław — Poznań;

5. Januszewski Wiesław — Warszawa;
6. Lewalski Antoni — Kraków;
7. Meyerhold Jan — Sosnowiec;
8. Mirowski Józef — Sosnowiec;
9. Okolski Stanisław Jan — Warszawa;
10. Ortwein Edward — Włochy;
11. Wierzejski Witold — Bliżyn, Lublin i Sierpc;
12. Włodek Gustaw — Warszawa i Nowomińsk.

Z wyborów 1928 r.

13. Bieńkowski Stanisław — Lwów;
14. Czarliński Janusz — Grudziądz, Bydgoszcz i Chełmno;
15. Dunin-Ślepś Antoni — Gdańsk;
16. Galiński Czesław — Kamienna;
17. Markowicz Jan — Lublin;
18. Okoniewski Zygmunt — Żychlin i Cieszyn;
19. Przanowski Stefan — Warszawa i Głowno;
20. de Rosset Aleksander — Warszawa i Dąbrowa;
21. Weinschenck Teodor — Bielsko;
22. Weliński Julian — Warszawa;
23. Wellisz Leopold — Chrzanów, Sosnowiec i Warszawa;
24. Zalewski Andrzej — Ostrowiec.

Z wyborów 1929 r.

25. Bartelmuss Alfred — Bielsko;
26. Buzek Jerzy — Węgierska Górka;
27. Iwanowski Jerzy — Pruszków i Poręba;
28. Jeziorański Jan — Warszawa;
29. Kiedroń Józef — Królewska Huta;
30. Klarner Czesław — Katowice;
31. Kołodzki Lucjan — Grudziądz;
32. Mühsam Wiktor — Włocławek;
33. Samulski Seweryn — Poznań;
34. Śniechowski Gustaw — Suchedniów;
35. Wilde Herman — Łódź;
36. Woszczyński Wacław — Warszawa.

Z kooptacji.

37. Hafner Ludwik — Lublin;
38. Kamiński Antoni — Modrzejów;
39. Landsberg Emil — Warszawa;
40. Rogowski Maciej — Sosnowiec;
41. Skarzeński Leon — Kraków;
42. Wdziękoński Teofil — Bydgoszcz.

Do Komisji Rewizyjnej zostali wybrani pp. Tadeusz Blauth, Maksymilian Jankowski, Leon Skarzeński, Emil Voellnagel i Stanisław Wierzbicki.

Przy wyborach członków Rady Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych Zgromadzenie Walne kieruje się stałą zasadą, ażeby wszystkie główne ośrodki przemysłu metalowego na całym obszarze państwa polskim były reprezentowane w Radzie stosownie do swego znaczenia pod względem ilości zatrudnionych robotników, z uwzględnieniem podziału zrzeszonego przemysłu metalowego na grupy zawodowe i oddziały terytorjalne.

Ukonstytuowanie się władz P. Z. P. M. na rok 1929/30 nastąpiło na posiedzeniu Rady Związku w d. 9 października 1929 r., odbytem pod przewodnictwem dotychczasowego prezesa p. Jana Jeziorańskiego. Na Prezesa Rady i Zarządu Związku został wybrany wszystkimi głosami obecnych, prócz jednego, p. inż. Jan Jeziorański, piastujący tę godność po raz szósty, wiceprezesami pozostali po raz piąty pp. inż. Janusz Czarliński i inż. Stanisław Jan Okolski, obrani taką samą ilością głosów. Na członków Zarządu Związku, w myśl art. 43 statutu, wybrano pp. Ka-

zimierza Ambrożewicza, Antoniego Dunina, Stefana Przanowskiego i Seweryna Samulskiego. Na dyrektora Związku został powołany ponownie p. prof. inż. Maurycy Chorzewski, na wicedyrektora — p. inż. Kazimierz Pichelski.

W końcu maja 1929 r. p. Zygmunt Okoniewski zgłosił rezygnację ze stanowiska członka Rady P. Z. P. M. Dnia 7 grudnia 1929 r. zmarł członek Rady ś. p. Jan Meyerhold.

Skład Rady Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych na r. 1930 jest następujący:

1. Ambrożewicz Kazimierz	21. Markowicz Jan
2. Banachiewicz Ignacy	22. Mirowski Józef
3. Bartelmuss Alfred	23. Mühsam Wiktor
4. Bieńkowski Stanisław	24. Okolski Stanisław Jan
5. Buzek Jerzy	25. Ortwein Edward
6. Czarliński Janusz	26. Przanowski Stefan
7. Djament Jakób	27. Rogowski Maciej
8. Dunin-Ślepś Antoni	28. de Rosset Aleksander
9. Fachinetti Wacław	29. Samulski Seweryn
10. Galiński Czesław	30. Skarzeński Leon
11. Hafner Ludwik	31. Śniechowski Gustaw
12. Iwanowski Jerzy	32. Wdziękoński Teofil
13. Januszewski Wiesław	33. Weinschenck Teodor
14. Jeziorański Jan	34. Weliński Julian
15. Kamiński Antoni	35. Wellisz Leopold
16. Kiedroń Józef	36. Wierzejski Witold
17. Klarner Czesław	37. Wilde Herman
18. Kołodzki Lucjan	38. Włodek Gustaw
19. Landsberg Emil	39. Woszczyński Wacław
20. Lewalski Antoni	40. Zalewski Andrzej.

Rada P. Z. P. M. odbyła w roku sprawozdawczym 6 posiedzeń przy najmniejszym udziale 13 i największym 23 członków Rady. Średnio na posiedzenia Rady uczęszczało 17 członków, czyli przeszło dwa razy więcej od statutowego minimum 7 członków. Na posiedzeniach Rady bywali obecni przedstawiciele Grup i Oddziałów Związku. Przedstawicielem Oddziału Warszawskiego w Radzie był członek Zarządu tego Oddziału p. Henryk Brun, poseł na Sejm. Z pośród przedstawicieli oddziałów prowincjonalnych Związku bywał obecny na posiedzeniach Rady p. Witold Eychler, dyrektor Radomsko-Kieleckiego Oddziału P. Z. P. M. Posiedzenia Rady, poświęcone sprawom bieżącym Związku i przeglądowi stanu gospodarczego zrzeszonego przemysłu metalowego na terytorjum państwa polskiego, odbyły się w roku 1929 w dniach: 19 lutego, 30 kwietnia, 31 maja (w Poznaniu), 1 sierpnia, 9 października i 16 grudnia.

W ciągu 1929 r. Rada przyjęła na członków Związku 22 fabryki i wykreśliła z listy członków 5 fabryk. Wobec tego liczba członków Związku wynosiła w końcu roku sprawozdawczego 313 fabryk.

Posiedzenia Zarządu odbywały się przed każdym posiedzeniem Rady w celu przygotowania spraw wnoszonych na Radę, prócz tego we wszystkich wypadkach, gdy zachodziła potrzeba powzięcia postanowień w sprawach pilnych lub takich, dla których wystarczała kompetencja Zarządu.

Na czoło wszystkich spraw, którym poświęcona była działalność P. Z. P. M. w r. 1929, wysunęła się sprawa Powszechnej Wystawy Krajowej, której niezwykły sukces w opinii całego kraju i zagranicy jest w pewnym stopniu zasługą Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. Wyrazem tej zasługi jest gorące podziękowanie dyrektora naczelnego Wystawy p. dr. Stanisława Wachowiaka Związkowi za całkowitą

gotowość na termin w dniu otwarcia Wystawy; obrazem sprawnej organizacji działu metalowo - maszynowego na Wystawie jest sprawozdanie z Wystawy, zawarte w Roczniku VIII P. Z. P. M.

Drugą sprawą, której poświęcona była uwaga władz związkowych, była sprawa traktatu handlowego z Niemcami. Sprawa ta wstąpiła w pewien stan niedomagania chronicznego, do którego organizm gospodarczy polski do pewnego stopnia już się przystosował. W chwili, gdy piszemy niniejsze sprawozdanie (kwiecień 1930 r.), pertraktacje polsko-niemieckie dobiegły końca, umowa gospodarcza polsko-niemiecka została podpisana d. 17 marca 1930 r. i ogłoszona w Nr. 70 „Monitora Polskiego“ z d. 25 marca 1930 r. Do końca kwietnia r. b. umowa nie była jeszcze ratyfikowana przez żadną ze stron.

W ciągu okresu sprawozdawczego, a mianowicie w czerwcu, odbyła się w Warszawie w lokalu Izby Przemysłowo-Handlowej i częściowo w lokalu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych konferencja przedstawicieli niemieckiego przemysłu maszynowego z przedstawicielami przemysłu metalowego polskiego w sprawie ustalenia listy maszyn niewyrabianych w Polsce, co do których Polska miałaby się zobowiązać do udzielenia ulg celnych konwencyjnych na czas trwania traktatu. Prace nad ustaleniem listy maszyn niewyrabianych w Polsce trwały następnie jeszcze w r. 1930 około miesiąca i objęły przeszło 2400 rysunków maszyn, przedstawionych przez stronę niemiecką. Ze swej strony Związek przedstawił jeszcze w styczniu 1929 r. ministerstwom: przemysłu i handlu, skarbu, spraw wojskowych i pracy i opieki społecznej memoriał, wskazujący na niemożliwość udzielenia niektórych zniżek w traktacie z Niemcami, gdyż zagrażałyby one upadkiem całym działom przemysłu metalowego i ciężkiem bezrobociem w tym przemyśle.

Wogóle zaznaczyć trzeba, że sprawy celne najogólniej ujęte stanowiły przedmiot nieustannej pracy Związku. Prócz stałych prac nad projektem nowej taryfy celnej, które po zakończeniu prac nad nomenklaturą objęły określenie w liczbach absolutnych wysokości stawek celnych na poszczególne artykuły, Związek opracowywał memoriały w sprawach zwrotu ceł i taryfikacji celnej. Między innymi, wnioski Związku do Ministerstwa Przemysłu i Handlu dotyczyły podwyższenia stawki zwrotu cła od radiatorów żeliwnych, przyznania zwrotu cła od eksportowanych krosien tkackich, maszyn żakardowych i maszyn nicielnicowych, zwrotu cła od wywożonych części silników spalinowych i t. d. Związek zwracał się do Ministerstwa Przemysłu i Handlu i Ministerstwa Skarbu o nieudzielanie ulg celnych na urządzenia suszarniane, gdyż one są wyrabiane w kraju, o niewydawanie pozwoleń na przywóz odlewów ogrzewalnych, o ograniczenie przywozu półfabrykatów noży i nożyczek z Niemiec i t. d. Z drugiej znów strony Związek popierał starania swoich członków o pozwolenia przywozu potrzebnych dla wytwórczości krajowej półfabrykatów lub o stosowanie ulg celnych na surowce, jak np. na grafit mielony lub na części maszyn, niewyrabiane w kraju. Starania Związku dotyczyły także właściwej taryfikacji niektórych wyrobów, jak np. prętów stalowych przeciąganych na zimno, płyt niklowanych, dzwonów kościelnych, pasów krytych gumą, gramofonów i ich części, drutu miedziowanego i t. p., gdyż w licznych wypadkach niejasność nomenklatury i sposobu taryfikacji powodowała bądź ułatwiony przywóz wyrobów konku-

rujących z wyrobami polskimi, bądź utrudniony przewóz artykułów, które są konieczne do rozwoju wytwórczości krajowej.

Obrona interesów fabryk związkowych w różnych dziedzinach stanowiła jedno z głównych zadań Związku. W szczególności Związek stale występował do władz rządowych i samorządowych z reklamacjami w tych wypadkach, gdy zarządy instytucyj publiczno-prawnych sprowadzały z zagranicy maszyny i inne wyroby, których produkcja w kraju była całkowicie wystarczająca. Tak np. Związek dwukrotnie występował przeciw sprowadzaniu z zagranicy urządzeń elewatorowych silników spalinowych i transformatorów elektrycznych do elektrowni gminnych, jak np. miast Lwowa, Czortkowa, Zamościa i t. d.; przeciw sprowadzaniu maszyn do wyrobu płyt chodnikowych i t. p., gdyż wszystkie te maszyny wyrabiane są w kraju i nie ustępują w niczem wyrobom zagranicznym.

Obrona interesów przemysłu metalowego przez Związek odbywała się przeważnie na terenie dwóch ministerstw: Ministerstwa Przemysłu i Handlu i Ministerstwa Skarbu. Tem niemniej jednak Związek zwracał się w sprawach związkowych do pozostałych ministerstw lub był powoływany przez nie do współpracy. W sprawach dotyczących obrony interesów fabryk stowarzyszonych Związek składał odpisy swych podań wszystkim ministerstwom, w których one mogły znaleźć poparcie, a prośby — uwzględnienie.

W Ministerstwie Komunikacji Związek składał memoriały w sprawie ustalenia przepisów do korzystania z bocznic kolejowych, w sprawie uzupełnień nowej taryfy przewozowej, jak np. gdy chodziło o uzupełnienie taryfy wyjątkowej na wywóz części zapasowych do pługów ze stacji Zawiercie, o także uzupełnienie dla stacji Łódź przy wywozie maszyn włókienniczych i t. p.

Do Ministerstwa Spraw Wojskowych Związek występował za pośrednictwem Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów w sprawie zbyt późnego zawiadamiania rezerwistów o powołaniu ich do ćwiczeń, co wpływa ujemnie na regularną i systematyczną pracę w zakładach fabrycznych. Do Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych Związek zwrócił się z prośbą o poparcie starań Syndykatu Polskich Hut Żelaznych o udzielanie kredytów na krycie dachów budynków wiejskich blachą ocynkowaną.

Na życzenie Komisarza Rządu na m. stoł. Warszawę Związek przedstawił kandydatów na rzeczoznawców do szacowania fabryk.

Na życzenie Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Związek przedstawił kandydatów na członków szkolnych Rad Opiekuńczych: Państwowej Szkoły Kolejowej — p. dyr. Józefa Zaporskiego i Państwowej Szkoły Budowy Maszyn i Elektrotechniki — p. dyr. Józefa Mirowskiego.

Na prośbę Zarządu Powszechnej Wystawy Krajowej Związek zorganizował prócz komisji sędziowskich do odznaczenia eksponatów, dwie komisje do orzeczenia, czy wyroby fabryk zainstalowanych w kraju przez firmy zagraniczne są wyrobami pochodzenia polskiego.

Na życzenie Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie Związek udzielił jej danych o przywozie i wywozie wyrobów metalowych oraz dane z ankiety, zebranej od poszczególnych fabryk o ich produkcji w związku z kształtowaniem się konjunktury gospodarczej.

Związek przedstawił Izbie kandydatów na biegłych rewidentów oraz kandydatów na rzeczoznawców przy manipulacjach celnych. Związek udzielał Izbie Warszawskiej — w wielu wypadkach nawet tylko telefonicznie — oraz innym Izdom odpowiedzi na zapytania dotyczące przemysłu metalowego. Między innymi Związek udzielił Izbie warszawskiej opinii w sprawie czenia samochodów.

W Izbie Przemysłowo-Handlowej w Warszawie Związek jest reprezentowany w licznych komisjach. Najwięcej posiedzeń w Izbie było z powodu projektu nowelizacji podatku przemysłowego od obrotu. Sprawa ta była również przedmiotem obrad na kilku posiedzeniach dyrektorów związków gospodarczych w Centralnym Związku P. P. G. H. i F.

Sprawy organizacyjne w łonie Związku rozwijały się w roku sprawozdawczym w kierunku silniejszego zespolenia poszczególnych grup zawodowych Związku. W tym roku odbyły się walne zgromadzenia Grupy II Maszyn i Narzędzi Rolniczych, Podgrupy Fabryk Wag, Podgrupy Fabryk Armatur; odbyły się zebrania wytwórców opakowań blaszanych, wytwórców gramofonów, wytwórców karoseryj, wreszcie odbył się w Poznaniu d. 29 listopada r. b. zjazd wytwórców rowerów.

W roku sprawozdawczym powstała Centrala Handlowa Odlewni Żeliwa, której działalność wpłynie korzystnie na kształtowanie się produkcji i zbytu w tym dziale wytwórczości. W końcu roku odbyło się zebranie zwołane *ad hoc* komisji w sprawie wywozu z kraju złomu aluminiowego.

P. Z. P. M. był reprezentowany w Polskim Komitecie Normalizacyjnym, któremu udzielił w roku sprawozdawczym zapomogi w kwocie zł 900.— Związek delegował do komisji normalizacyjnej wyrobu cegieł ogniotrwałych dwóch rzeczoznawców z grupy odlewni.

Sprawy robotnicze nie dawały w roku bieżącym Związkowi powodu do narzekania na stosunki pomiędzy pracodawcami a pracownikami. Po wypowiedzeniu przez Związek klasowy umowy zbiorowej w Oddziale Warszawskim od d. 1-go lipca 1929 r., rozpoczęły się rokowania o nową umowę, które zajęły kilka posiedzeń ze związkiem klasowym. Odbyły się również posiedzenia z Centralnym Związkiem Zawodowym Metalowców, następnie ze Związkiem noszącym nazwę „Federacja Pracy Przemysłu Metalowego“, jakoteż ze Związkiem Chrześcijańskim i ze Zjednoczeniem Zawodowym Polskim. Zgłosił się także z żądaniem konferencji Związek Zawodowy Robotników m. Warszawy (komunistyczny), z którym atoli żadnych układów nie prowadzono. Związek ten został następnie rozwiązany przez władze.

W rokowaniach ze Związkiem klasowym, przedstawiciele tego Związku, zdając sobie sprawę z ciężkiego kryzysu, przez jaki przechodzi przemysł krajowy obecnie, zgodzili się na przedłużenie obowiązującej do lipca 1929 r. umowy do końca roku bez żadnej zmiany. Wobec trwającego kryzysu termin ten został przedłużony poza rok 1929.

Oddziały P. Z. P. M. pracowały w roku sprawozdawczym normalnie, doznając, stosownie do dominującego w nich rodzaju produkcji, większych lub mniejszych objawów przesilenia. W Oddziale Cieszyńskim trwał dłuższy czas strajk robotników metalowych.

Wobec wielkiego znaczenia Powszechnej Wystawy Krajowej i zaabsorbowania przez nią czasu i środków Związku, inne sprawy społeczne miały mniej wybitne znaczenie w pracach Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych.

Związek opiekował się nadal szkołą dokształcającą T-wa Kursów Naukowych, udzielając jej zapomogi w wysokości 2604 zł. Stypendjum im. Załęskiego w roku 1929 nie było przyznane nikomu, wobec braku kandydata, odpowiadającego warunkom stypendjum. Kwota tego stypendjum z roku sprawozdawczego będzie przyznana w roku następnym. Na cele społeczne Związek wydał w ciągu 1929 roku ogółem 6910 zł 50 gr.

Jak w latach ubiegłych, tak i w roku sprawozdawczym biuro Związku opiekowało się dostarczaniem praktyk studentom przez fabryki związkowe. W r. 1929 udzielono ogółem przeszło 250 praktyk. Związek poparł inicjatywę Ministerstwa Przemysłu i Handlu utworzenia Polskiego Muzeum Przemysłowego, którego zaczątek mają stanowić eksponaty z Powszechnej Wystawy Krajowej, i zwrócił się do swoich członków z prośbą o ofiarowanie wystawionych przedmiotów, wykresów, fotografii i t. p.

Wydawnictwa Związku. Spis wydawnictw Związku został podany w końcu Rocznika VIII, który stanowi ich ostatni wyraz i niewątpliwą chlubę, jako rezultat wyteżonej pracy wydawniczej w ubiegłym roku. Prócz Rocznika Związek wydał w roku 1929 w osobnej broszurze pracę p. dyr. Jerzego Buzka p. t. „Odlewnictwo Polskie“, drukowaną w „Przemysle Metalowym“, również w osobnej broszurze — pracę pani Gąsiorowskiej p. t. „Przemysł Metalowy w Polsce w dziejowym rozwoju“, drukowaną w Roczniku VIII, wreszcie broszurę propagandową p. Maurycego Chorzewskiego w języku francuskim p. t. „L'Industrie du métal en Pologne“, obficie ilustrowaną, która została rozesłana placówkom polskim zagranicą i niektórym związkom zagranicznym.

W roku bieżącym została zwiększona w dwójnasób objętość czasopisma związkowego „Przemysł Metalowy“, które prócz tego otrzymało okładkę. Miesięcznik „Maszyny Rolnicze“, wydawany przez Grupę II Związku, wychodził w roku bieżącym w niezmiennym zakresie.

W ciągu r. 1929 Polski Związek Przemysłowców Metalowych wydał 685 zaświadczeń, z których 492 zaświadczeń było o niewyrabianych w kraju maszynach, na pozostałe 193 zaświadczenia składały się świadectwa pochodzenia towarów eksportowanych z Polski, zaświadczenia o celu uzyskania paszportów ulgowych, zaświadczenia o zmianach w robociznie lub w cenach surowców i inne. Na skutek rozporządzenia Ministerstwa Przemysłu i Handlu prawo wydawania świadectw pochodzenia i zaświadczeń paszportowych zostało odebrane Związkowi od d. 1 września 1929 r. i przekazane Izdom przemysłowo-handlowym.

BIURO GŁÓWNE P. Z. P. M. mieści się w lokalu własnym w Warszawie przy ulicy Traugutta 4 (Krakowskie przedmieście 5 m. 4). Telefon dyrekcji ma Nr. 222-44; telefon kancelarii, referatu celnego i obu redakcyj: 114-26; telefon wiceprezesa Związku p. inż. S. J. Okolskiego 157-40.

W ciągu roku 1929 biuro Związku otrzymało 6788 listów i wysłało 3854 listów.

Biuro prowadzi kartotekę firm metalowych krajowych, stojących poza związkiem, oraz kartotekę specjalną wyrobów metalowych, sprowadzanych z zagranicy, niewyrabianych w kraju. Kartoteka firm, wraz ze zrzeszonymi, liczy 2050 numerów.

Sprawozdania Oddziałów

Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych.

ODDZIAŁ WARSZAWSKI.

ODDZIAŁ Warszawski P. Z. P. M. liczył w grudniu 1929 roku 127 fabryk zrzeszonych, które zatrudniały 19525 robotników.

W porównaniu z grudniem 1928 roku, kiedy do Oddziału należało 122 fabryki z 22 248 robotnikami, stan zatrudnienia zmniejszył się o 12,2% z powodu ogólnego kryzysu, który rozpoczął się w drugiej połowie 1929 roku i stale się pogłębiał do końca roku sprawozdawczego.

Zarząd Oddziału Warszawskiego, obrany na Walnem Zgromadzeniu członków Oddziału w d. 15 lutego 1929 r., składał się w roku sprawozdawczym z następujących 24-ch przedstawicieli grup zawodowych Oddziału.

Grupa I.	Blauth Tadeusz
Hartwig Władysław
Januszewski Wiesław
Komorowski Jerzy
Landsberg Emil
Ortwein Edward
Nehring Stanisław
Płuzański Stanisław
Potworowski Gustaw
Zaporski Józef
Zieliński Stefan
Grupa II.	Wierzejski Witold
Grupa III.	Landau Henryk
Grupa V.	Ambrożewicz Kazimierz
Mieszczanski Józef
Grupa VI.	Włodek Gustaw
Zaryn Franciszek
Grupa VII.	Jeziorański Jan
Grupa VIII.	Koenigstein Samuel
Młodzianowski Stanisław
Grupa IX.	Brun Henryk
Grupa X.	Przanowski Stefan
Wertheim Gustaw
Grupa XI.	Weliński Julian.

Prezesem Zarządu Oddziału był p. Kazimierz Ambrożewicz, I wiceprezesem — p. inż. Julian Weliński, II wiceprezesem — p. inż. Gustaw Włodek, członkiem prezydium — p. inż. Józef Zaporski, a dyrektorem Oddziału — p. inż. Maurycy Chorzewski.

Przemysł metalowy, a w szczególności Oddział Warszawski, poniósł w okresie sprawozdawczym ciężkie straty w osobach kierowników przedsiębiorstw stowarzyszonych, gdyż 14 stycznia zmarł ś. p. Józef Łubieński, członek Zarządu i dyrektor Zakładów Towarzystwa Fabryki Motorów „Perkun” S. A., współzałożyciel Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych i członek jego władz naczelnych; dn. 2 lutego zmarł ś. p. Jan Borkowski, członek Zarządu i dyrektor fabryki „Bracia Borkowscy, Zakłady Elektrotechniczne Sp. Akc.”; 14 lutego zmarł ś. p. Oskar Hartwig, właściciel fabryki p. f. „Fabryka Maszyn i Kamieni Młyńskich Łęgiewski i Hartwig”; 13 sierpnia zmarł ś. p. Józef Dzielwski, prezes Zarządu Sp. Akc. Józef Dzielwski i S-ka; 27 września zmarł ś. p. Henryk Voellnagel, współwłaściciel i dyrektor fabryki G. Gerlach.

W roku sprawozdawczym Zarząd Oddziału odbył 2 posiedzenia. Prócz tego w lutym 1929 r. odbyło się Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie członków Oddziału, na którym rozważana była sytuacja w fabrykach przemysłu metalowego oraz dokonane były wybory członków Zarządu.

Najważniejszą sprawą w działalności organizacyjnej Oddziału Warszawskiego w 1929 r. było przeprowadzenie dwukrotnych pertraktacji z przedstawicielami Związków Zawodowych Robotników w sprawie podwyżek płac. Związek Robotników Przemysłu Metalowego w Polsce wymógł umowę zbiorową od 1 lipca 1929 r., żądając 15% podwyżki. W lipcu odbył się cały szereg narad z przedstawicielami 5-ciu organizacji robotniczych. W rezultacie tych konferencji umowa z dnia 18 października 1928 r. została automatycznie przedłużona na 3 miesiące, t. j. do 1 października 1929 r.

W końcu sierpnia 1929 r. Związek Robotników Przemysłu Metalowego w Polsce zwrócił się do P. Z. P. M. w sprawie odbycia konferencji w celu podwyższenia płac minimalnych, nie wypowiadając jednak umowy zbiorowej. We wrześniu i październiku odbyły się trzy konferencje z przedstawicielami Związku Robotników Przemysłu Metalowego w Polsce, w rezultacie których, wobec coraz gorszego stanu zatrudnienia w fabrykach przemysłu metalowego, dawna umowa pozostała bez zmiany do końca 1929 r.

W celu przygotowania materiału, uzasadniającego niemożność dania jakichkolwiek podwyżek, w kwietniu i październiku 1929 r. były przeprowadzone ankiety wśród członków Oddziału Warszawskiego o płacach

i zarobkach robotników. Ankieta październikowa dostarczyła przytem cyfry zmniejszenia zatrudnienia.

W 71 fabrykach Oddziału, które zatrudniały w lipcu 1929 roku 16 747 robotników, pracowało w październiku 15 269 robotników, czyli stan liczebny w październiku był mniejszy w porównaniu z lipcem o 8,8%.

Rezultaty ankiet o średnich zarobkach w miesiącach kwietniu i październiku 1929 r. obejmowały zarobki około 10 000 robotników.

Zestawienie zarobków wykazało, że w październiku zarobki zmniejszyły się głównie z powodu zmniejszonej ilości pracy:

	w lipcu 1928 r.	w kwietniu 1929 r.	w październiku 1929 r.
Poniżej 1 złotego na godzinę zarabiała . . .	28 ^o / _o	25,2 ^o / _o	26,6 ^o / _o
1 złoty i wyżej zarabiała	72 „	74,8 „	73,4 „
1,5 zł i wyżej zarabiała .	41,2 ^o / _o	47,5 „	45 „
1,7 „ „ „	26,8 „	37,2 „	34,4 „
2 złote i wyżej zarabiała	16,3 „	24,4 „	20,8 „

W ciągu roku sprawozdawczego Dyrekcja Związku niejednokrotnie odbywała konferencje z przedstawicielami Związków robotniczych w sprawach zatargów w poszczególnych fabrykach na tle interpretacji umowy zbiorowej. Konferencje zwykle doprowadzały do załagodzenia nieporozumienia i zakończenia zatargu.

Największą ze spraw tego rodzaju był półtoramiesięczny strajk w jednej z fabryk na tle wydalenia czterech robotników wraz z delegatem.

W pozostałych sprawach związkowych działalność Oddziału Warszawskiego łączyła się ściśle z działalnością Centrali Związku i szczegóły tej działalności są zamieszczone w sprawozdaniu Centrali.

ODDZIAŁ ŁÓDZKO-KALISKI.

ZARZĄD Oddziału składa się z prezesa p. Hermana Wildego, dyr. Tow. Akc. J. John w Łodzi, wiceprezesa p. Edwarda Weigta, skarbnika p. inż. Franciszka Pałaszewskiego i sekretarza p. Alfreda Meissnera.

Do Oddziału Łódzko-Kaliskiego Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych należy 28 przedsiębiorstw metalowych, z nich 27 przedsiębiorstw złożyło sprawozdania, wykazując w 1929 roku następujące obroty:

	Ilość robotników	produkcja w tonnach	sprzedaż wyrobów w złotych	z czego eksportowano zagranicę
9 fabryk z własnymi odlewniami	2 272	12 820,8	27 284 956	zł 136 066
17 fabryk bez odlewni	833	3 194,2	7 953 724	„ 19 810
1 odlewnia . . .	47	603,0	379 000	—
27 przedsiębiorstw .	3 152	16 618,0	35 617 680	zł 155 876

Pod względem ilości zatrudnionych robotników było:

15 fabryk, zatrudniających mniej niż 50 robotników	
6 „ „ „ od 50 do 100 „	
2 „ „ „ 100 „ 200 „	
2 „ „ „ 200 „ 300 „	
1 „ „ „ 500 „ 600 „	
1 „ „ „ 800 „ 900 „	

Porównanie z rokiem 1928 daje następujące liczby:

	r. 1928	r. 1929
ilość przedsiębiorstw, należących do P. Z. P. M.	26	27
ilość zatrudnionych robotników .	3 571	3 152
produkcja w tonnach	23 511	16 618
sprzedaż wyrobów w tys. złotych	34 736	35 618

W roku sprawozdawczym odbyło się kilka posiedzeń członków Oddziału, które były poświęcone różnym sprawom bieżącym.

Płace robotnicze w 1929 roku nie uległy zmianie. Strajków w 1929 roku nie było.

Zatrudnienie przemysłu metalowego w łódzkim okręgu było słabe, szczególnie w drugim półroczu 1929. Z powodu ostrego kryzysu w przemyśle włókienniczym, fabryki, wyrabiające maszyny włókiennicze są prawie bez zajęcia. Jedna fabryka metalowa zbankrutowała.

Zrzeszone w Oddziale Łódzko-Kaliskim przedsiębiorstwa mają zbyt wyrobów swoich prawie wyłącznie na rynku krajowym i w. m. Gdańsku, jedynie fabryki, wyrabiające maszyny dla przemysłu włókienniczego, eksportują część wyrobów swoich do Łotwy, Rumunii, Bułgarii i Jugosławii; eksport ten jest jednak bardzo niski, wyniósł on bowiem w roku sprawozdawczym, jak wyżej podano, ogółem zł 155 876.

ODDZIAŁ KUJAWSKO-PŁOCKI.

KRYZYS gospodarczy, który w tak ostrej formie przeżywa w dalszym ciągu nasze rolnictwo, odbił się w pierwszym rzędzie w katastrofalny sposób na fabrykach maszyn rolniczych. Cyfry, które są wymowniejsze od słów, wykazują, że obroty w fabrykach maszyn rolniczych naszego oddziału zmniejszyły się od 40 do 50% w porównaniu z rokiem ubiegłym.

Stan taki oczywiście zmusił fabryki do redukcji nie tylko dni roboczych, lecz i sił robotniczych, i w rezultacie nastąpiło nieomal ogólne załamanie się w uiszczaniu podatków i świadczeń.

Ze swej strony banki, wobec wzrastającego kryzysu, coraz ostrzej segregują weksle, potęgując trudności finansowe fabryk, wskutek czego kilka fabryk zostało zamkniętych na czas nieograniczony.

Miejscowe Stowarzyszenie Przemysłowców we Włocławku łączy w sobie cały miejscowy przemysł; Oddział Kujawsko-Płocki Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych tworzy w tem stowarzyszeniu jedną z sekcji, których jest 4, a mianowicie: 1) metalowa, 2) ceramiczna, 3) spożywcza i 4) włókiennicza.

Wszystkie sprawy przemysłowe, załatwiają się łącznie z wymienionymi sekcjami, przyczem nie wszystkie uchwały obowiązują ryczałtowo wszystkie sekcje.

W łonie Stowarzyszenia Przemysłowców poruszano szereg spraw związanych z kryzysem. Opracowano kilka memorjałów dotyczących kryzysu, wskazano na niesłychanie skomplikowany i uciążliwy system podatkowy, na niewspółmiernie wysokie świadczenia socjalne, podrywające u fundamentów odradzający się z takim trudem nasz rodzimy przemysł i t. d.

Memorjały te ogłaszane były w miejscowej prasie oraz komunikowane Izbie Przemysłowo-Handlowej w Warszawie.

Kujawsko-Płocki Oddział stale informował Związki Pracodawców na Pomorzu i w Wielkopolsce o sprawach związanych z przemysłem.

W Zarządzie naszego Oddziału, na miejsce ustępującego prezesa Zygmunta Ślósarskiego, wybrano jednomyślnie pana Wiktora Mühsama, dyrektora firmy „H. Mühsam Sp. Akcyjna“ we Włocławku.

Sytuacja ogólna.

ROZPATRUJĄC stan przemysłu metalowego w rejonie radomsko-kieleckim w sprawozdaniu naszym za rok 1928 podkreśliśmy fakt, że odlewnictwo żeliwa jest jedną z nielicznych gałęzi produkcji, które nie zostały jeszcze zsyndykalizowane. Podkreśliśmy również, że ten brak organizacji stanowił najdotkliwszą bolączkę przemysłu odlewniczego i zarządzenie temu złu stało się koniecznością. Praca ta została ostatecznie dokonana w roku 1929, dzięki powstaniu Centrali Handlowej Odlewni Żeliwa, Sp. z o. o. w Warszawie, która zawarła umowę konwencyjną ze wszystkimi odlewniami handlowymi w Polsce, stwarzając w ten sposób kartel odlewniczy, który zajął się uregulowaniem cen i uporządkowaniem rynku sprzedażnego. Doniosłe to wydarzenie nie pozostało bez wpływu na ukształtowanie się stosunków w przemyśle metalowym naszego rejonu i to właśnie w okresie czasu, który scharakteryzować należy jako przeddzień ogólnopolskiego kryzysu gospodarczego.

W poszczególnych działach odlewnictwa napięcie koniunkturalne na poszczególne artykuły było niejednolite; tak np. w dziale rur i kształtek zanotowano w roku sprawozdawczym większy popyt niż w roku poprzedzającym; w dziale garnków żeliwnych natomiast zapotrzebowanie uległo w roku sprawozdawczym znacznej redukcji w stosunku do roku 1928. Skurczyło się również zapotrzebowanie na odważniki, co zanotować należy jako objaw naturalny, gdyż proces wymiany na rynku starych odważników funtowych na nowe kilogramowe dobiegał końca. W dziale buksów do wozów zmniejszył się popyt do miast, na skutek wzrastającego ruchu samochodowego, wypierającego pojazdy konne. Mimo to sezon jesienny w roku sprawozdawczym będzie można nazwać korzystnym, gdyż dzięki istnieniu C. H. przy nieco mniejszym obrocie kilogramowym fabryki dokonały jednak większego obrotu w złotych, co należy uznać za znaczny postęp, zważywszy, że w poprzednich latach fabryki pracowały poniżej kosztów własnych. Wszakże o wartości ubiegłego sezonu w roku sprawozdawczym będzie można wydać świadectwo dopiero po ukończeniu procesu jego realizacji, to znaczy po stwierdzeniu ilości zaprotestowanych weksli, na które sprzedaż niemal wyłącznie się odbywa.

Znacznie gorzej niż w latach poprzedzających przedstawiał się w roku sprawozdawczym zbyt artykułów fabryk zrzeszonych na rynkach zagranicznych. Zanotowano znaczne skurczenie się rynku rumuńskiego, który był głównym rynkiem eksportowym dla zrzeszonych. Przypisać to należy wprowadzeniu nowej taryfy rumuńskiej z dniem 1 sierpnia, oraz powstaniu na terenie Rumunii nowych odlewni żeliwa. Odleglejszych rynków zbytu nie zdobyto w roku sprawozdawczym, głównie z braku odpowiednich kredytów, w szczególności zaś — kredytów fakturowych.

Działalność Oddziału.

Sprawy robotnicze. W roku sprawozdawczym Oddział był mniej zatrudniony sprawami robotniczymi niż to miało miejsce w latach poprzedzających. Przypisać to należy niewątpliwie zrozumieniu, jakie dla ciężkiej sytuacji okazały związki robotnicze. Umowa

półroczna, jaka zawarta została pomiędzy Oddziałem Radomsko-Kieleckim P. Z. P. M. — a Związkiem Robotników Przemysłu Metalowego w Polsce w dn. 9 lipca 1928 r. nie została przez żadną ze stron wymówioną w ciągu całego roku sprawozdawczego, a ważność jej jako bezterminowej rozciągnęła się na cały rok sprawozdawczy. Mimo to zanotowano kilka strajków o charakterze lokalnym w sprawach cennika akordowego, z czego najważniejsze wymienić należy: 6-cio tygodniowy strajk w fabryce „Kamienna — Jan Witwicki“, proklamowany przez Chrześcijański Związek Zawodowy Metalowców, a który się w końcu załamał, oraz strajk garncarzy w fabryce „Słowianin“ o charakterze dzikim. Ponieważ jednocześnie ze strajkiem w „Słowianinie“ zgłoszone były również żądania regulacji cennika akordowego w „S. A. Suchedniowskiej Fabryki Odlewów“, Oddział interwenjował w Związku Robotników, poczem zatarg został zlikwidowany.

W maju roku sprawozdawczego wynikł strajk włoski robotników fabryki „Bliżyn“ na tle zalegającej wypłaty. Oddział Związku naszego odbył konferencję ze Związkiem Robotników, na której wyjaśniono obustronnie sytuację i zatarg zlikwidowano; fabryka jednak musiała być zamknięta na pewien czas z powodu trudności finansowych.

Współpraca z Izłą Przemysłowo-Handlową w Sosnowcu. W związku z tworzącymi się na terenie b. Królestwa Polskiego Izłami Przemysłowo-Handlowymi, Oddział, mimo znacznej odległości swej siedziby od Sosnowca, poświęcił wiele uwagi tej doniosłej sprawie i za pośrednictwem swych delegatów objawił żywą działalność przy pracach nad zorganizowaniem Izby Przemysłowo-Handlowej oraz po otwarciu jej poświęcił wiele uwagi zarówno zagadnieniom ogólnie gospodarczym, jako też mającym specjalne znaczenie dla przemysłu zrzeszonego w Oddziale. Radcami Izby byli następujący przedstawiciele Oddziału: p. M. Hochberg, wice-prezes Oddziału, który został wybrany w wyborach powszechnych w sekcji przemysłowej; p. Aleksander Światopełk-Mirski, członek Zarządu Oddziału, który został wybrany w wyborach powszechnych w sekcji górniczej oraz p. Witold Eychler, dyrektor Oddziału, który wszedł do Izby z delegacji Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. Oddział był reprezentowany w Zarządzie Izby i we wszystkich komisjach, a mianowicie: p. M. Hochberg był członkiem komisji: polityki handlowej, komunikacyjnej i mandatowej; p. inż. Światopełk-Mirski komisji ogólnej, a p. Witold Eychler członkiem zarządu Izby oraz komisji: finansowo-podatkowej, prawniczej, polityki socjalnej i statutowo-regulaminowej. Poza pracami w komisjach dyr. Eychler brał dwukrotnie udział w Zjeździe Izb Przemysłowo-Handlowych w charakterze delegata Izby i referenta wniosków Izby Sosnowieckiej, dotyczących noweli do ustawy o podatku przemysłowym. Oddział zgłosił Izbie szereg wniosków w sprawach podatkowych, socjalnych, komunikacyjnych i innych. Oddział zgłosił również Izbie na jej żądanie wnioski co do składu osobowego komisji szacunkowych podatków obrotowego i dochodowego dla obwodów radomskiego, kieleckiego i koneckiego, przedstawił kandydatów na informatorów przy urzędach skarbowych, biegłych rewidentów dla spółek akcyjnych i t. p. P. Eychler został wybrany przez Zarząd Izby na przedstawiciela Izby Handlowej bułgarsko-polskiej w Sofii na m. Radom.

Sądy Pracy. W roku sprawozdawczym zorganizowany został tylko jeden Sąd Pracy w okręgu działania Oddziału, mianowicie w *Radomiu*. W myśl Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o Sądach Pracy, Oddział przedstawił Ministerstwu Pracy listę kandydatów na ławników ze strony pracodawców z łona przemysłu metalowego. Na podstawie porozumienia z Fabryką Broni Państwowych Wytwórni Uzbrojenia w Radomiu złożono wspólną listę kandydatów. Ławnikami w Sądzie Pracy zostali następujący przedstawiciele Oddziału: pp. M. Bluman, J. Djament i E. Tennenbaum oraz w Okręgowym Sądzie Pracy W. Eychler i J. Rozenberg.

Sprawy kredytowe. W lutym roku sprawozdawczego Oddział wystąpił z petycją do pana wojewody kieleckiego o ponowne uruchomienie kredytów na zatrudnienie fabryk w okresie martwego sezonu, jak to miało miejsce w latach poprzednich. Z kredytów tych korzystały w roku sprawozdawczym 3 przedsiębiorstwa.

Wybory do Rady Kasy Chorych pow. koneckiego były ogłoszone na czerwiec roku sprawozdawczego. Oddział nasz dokonał wszelkich prac przedwyborczych, uzgodnił listę kandydatów do Rady Kasy Chorych w kurii pracodawców, stwarzając ponownie blok wszystkich pracodawców w powiecie. Wybory te nie doszły do skutku wobec rozwiązania zarządu Kasy i zamianowania na 3 dni przed datą wyborów komisarza rządowego Kasy.

Sprawy sądowe z Kasą Chorych. Trzy fabryki stowarzyszone w pow. koneckim wystąpiły za poradą Oddziału w r. 1927 z powództwem sądowym przeciwko Kasie Chorych pow. koneckiego w sprawie wymiaru składek w okresach czasu o zredukowanych dniach pracy w tygodniu. W roku 1928 odbyły się 3 sprawy w Sądzie Okręgowym w Radomiu, jednak z wynikiem niekorzystnym dla fabryk, gdyż Sąd Okręgowy uchylił powództwo, opierając się na przedawnieniu. Na skutek złożonej skargi apelacyjnej, sprawy te znalazły się w roku sprawozdawczym na wokandzie Sądu Apelacyjnego w Lublinie. Jedna z tych spraw została w roku sprawozdawczym już całkowicie zakończona, przyczem Sąd Apelacyjny zasądził fabryce „Nep-tun“ całkowite powództwo, w innych zaś sprawach Sąd wyznaczył ekspertyzę celem autorytatywnego ustalenia wysokości przedmiotu sporu. Wynik potwierdził słuszność tezy Oddziału naszego.

Inne sprawy. Biuro Oddziału było czynne cały rok, udzielając swym członkom stałych porad ustnie i piśmiennie w zakresie ustawodawstwa socjalnego i podatkowego, w szczególności zaś w zakresie ustawy o urlopach. Ponadto dyrektor Oddziału interwenjował w szeregu spraw indywidualnych członków w różnych urzędach i instytucjach z pomyślnym rezultatem.

Walne Zgromadzenia. W roku sprawozdawczym odbyto 4 Walne Zgromadzenia członków; przedmiotem obrad było rozpatrywanie sytuacji przemysłu metalowego w okręgu działania Oddziału oraz dyskusja nad zagadnieniami ogólnego-gospodarczego. Załatwiono również szereg spraw bieżących.

Zarząd Oddziału składał się z 5 osób wybranych przez Walne Zgromadzenie w dniu 26 marca roku sprawozdawczego i z dyrektora Oddziału. Prezesem Oddziału był p. Gustaw Śniechowski, Naczelnym Dy-

rektor Suchedniowskiej Fabryki Odlewów S. A. i Huty „Ludwików“; vice-prezesem — p. Mojżesz Hochberg, dyrektor fabryki „Słowianin“ S. A.; członkami Zarządu — pp.: Maurycy Bluman, dyrektor Radomskiej Odlewni Żelaza, inż. Kazimierz Witwicki, współwłaściciel i dyrektor fabryki „Kamienna — Jan Witwicki“ oraz inż. Aleksander Świątopełk-Mirski, dyrektor Starachowickich Zakładów Górniczo-Hutniczych S. A. Dyrektorem Oddziału był p. Witold Eychler.

Członkowie Oddziału. W roku sprawozdawczym Oddział liczył 15 członków-fabryk metalowych, mających swą siedzibę w powiatach: kieleckim, koneckim, iłżeckim oraz w mieście Radomiu.

Biuro Oddziału. Siedzibą Oddziału jest miasto Radom. Biuro mieści się przy ul. Trawnej № 8, telefon biura 5-26.

ODDZIAŁ DĄBROWSKI.

PRZY rozpoczęciu roku 1929 horoskopy gospodarcze w okręgu Zagłębia Dąbrowskiego skłaniały się ku znacznej poprawie rynku przemysłu metalowego, opartego na węglu i żelazie. Wyteżona praca zapowiadała pomyślne rezultaty, a zwiększona ilość zamówień pozwalała sądzić, że rok ten przyniesie znaczne korzyści ze względu na wzmóżony ruch, jak i ściślejszy kontakt z przemysłem Górnego Śląska, który jeszcze dzisiaj chętnie grawituje poza granice Rzeczypospolitej, a dla którego zaporą jest polsko-niemiecka wojna celna.

Stan taki utrzymał się zaledwie w pierwszym okresie roku 1929, — od jego połowy pogarszając się widocznie z miesiąca na miesiąc. Ostry kryzys rolnictwa, wywołany obniżeniem cen na rynku światowym, przechodził stopniowo na odcam wytwórczości, ściśle z rolnictwem związany. Nie wszystkie zamierzenia Rządu ku finansowej naprawie stosunków w rolnictwie zdołały powstrzymać spadek cen, wywołany hiperprodukcją i politycznymi względami niektórych naszych sąsiadów. Górnictwo węglowe, pracujące, mimo ogólnej ciężkiej sytuacji, bez znaczących wstrząsów, również — z początkiem jesieni — zaczyna obniżać wydobycie, usilnie walcząc o zdobycie nowych, a nawet choćby utrzymanie już zdobytych rynków zagranicznych.

Z tych źródeł rodzi się już w letnich miesiącach 1929 roku tendencja do zmniejszania zamówień w przemyśle metalowym. Wskaźnik produkcji dóbr wytwórczych obniżył się w ciągu roku ze 152 do 137, a wskaźnik produkcji dóbr spożycia spadł z 136 do 114, biorąc, jako miernik miesiące styczeń i grudzień. Produkcja w tonnach również spadła w wytwórniach związkowych z 192 877 do 150 840, — pociągając za sobą wzrost bezrobotnych, zarejestrowanych w Państwowym Urzędzie Pośrednictwa Pracy, do 185 000 ludzi.

Zwiększona ilość zaprotestowanych weksli świadczyła o pogarszającej się wypłacalności, a niezrealizowanie reformy podatku obrotowego, którą czynniki rządowe, w dobrym zrozumieniu wpływających ztąd korzyści, uznały za konieczną, przyczyniło się do większego jeszcze osłabienia ruchu w przemyśle metalowym.

Powszechna Wystawa Krajowa w Poznaniu była między innymi zwierciadłem znacznego dobrobytu gospodarstwa w przemyśle metalowym Zagłębia Dąbrow-

Członkowie Zarządu — W. Moritz, T. Kujawski
i J. Markowicz.

Posiedzeń wspólnych odbyło się 11.

Staraniem Oddziału i jego inicjatywą poruszone były następujące sprawy:

a) Za pośrednictwem Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie u odnośnych władz:

Starania o złagodzenie świadczeń socjalnych,
O reformy podatkowe,

W sprawie przyśpieszenia prac nad sporządzeniem taryfy celnej,

Wnioszek na Walnem Zgromadzeniu Izby o wyzienie stałej opieki i subsydjum dla Biura Porady Rodowej-Psychotechnicznej i inne wnioski.

b) Zorganizowano przy fabrykach stałą pomoc w formie składek od pracowników na rzecz Sekcji przeciwigazowej L. O. P. P.

c) Interwenjowano z dodatnim wynikiem u Władz wódczych i Bankowych w Lublinie i Warszawie moc finansową dla przemysłu w związku z prężnym kryzysem, oraz pomoc dla tutejszej Kasy nysłówców i Rolników Lubelskich, z uwagi na tętną działalność tej Instytucji w stosunku do nysłu.

d) Oddział opracowywał stale sprawozdania miesięczne do Banku Gospodarstwa Krajowego o sytuacji w przemyśle.

e) Interwenjowano w Dyrekcji Kolei w Radomiu o zarządzenia, dotyczące udogodnień na stacji towarowej Lublin, jako też zmian w ruchu towarowym.

f) Rozważano sprawę wyborów członków do Rady m. Lublina i uczestnictwo w tejże przedstawicieli przemysłu.

Z pośród członków Oddziału brali udział:

W Radzie Kolejowej Dyrekcji Radomskiej —
p. dyr. J. Markowicz.

W Okręgowym Związku Funduszu Bezrobocia —
p. dyr. S. Dzieciuchowicz.

W Komisji Odwoławczej Funduszu Bezrobocia —
p. inż. J. Federowicz.

W dniu 1 maja 1929 roku została przedłużona umowa z pracownikami przed Inspektoratem Pracy na okres do 1 maja 1930 roku, mocą której obowiązują następujące stawki dniówkowe:

Rzemieślnik wykwalifikowany	I kat.	90 gr.
"	II "	76 "
Pomoc fachowa		68 "
Pomoc placowa		63 "
Uczniowie (początkujący)	od 18 do	41 gr.

Sprawozdania Grup Zawodowych

Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych.

GRUPA I MASZYNOWA. PODGRUPA WYTWÓRNI ARMATUR.

PO ZAKOŃCZENIU w roku 1928 prac, związanych z ustaleniem stawek celnych na armaturę i przeprowadzeniu swych postulatów na posiedzeniach podkomisji maszynowej do prac nad nową taryfą celną, Podgrupa Wytwórni Armatur przystąpiła do kontynuowania prac normalizacyjnych. Sprawy jednak normalizacji armatury nie udało się wydatnie posunąć naprzód, a to z tego względu, że intensywniejszej pracy Podgrupy w tym kierunku stało na przeszkodzie niezakończenie normalizacji przez poszczególne komisje Polskiego Komitetu Normalizacyjnego, jako to: rur i kształtek żeliwnych wodociagowych i gazowych, rur i kształtek żelaznych gwintowanych, rur i kształtek żelaznych kielichowych i kołnierzowych i t. d., gdyż normalizacja armatury jest ściśle związana i uzależniona od rezultatu prac powyższych komisji. Podgrupa Wytwórni Armatur opracowała 4 tablice norm, a mianowicie: zasuw kołnierzowych o budowie długiej i krótkiej, zasuw mufowych i zaworów kołnierzowych.

Stwierdzić należy, że okres sprawozdawczy był okresem osłabienia tętna prac Podgrupy, gdyż sprawa uporządkowania stosunków rynkowych przez normowanie cen sprzedażnych nie wchodziła w zakres działania Podgrupy, inne zaś sprawy wewnętrzne, jak podział produkcji, zagadnienie płac i wyszkolenia robotników i t. d., nie wstąpiły w okres realizacji.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI GRUPY II P. Z. P. M. za 1929 R.

W DNIU 31 grudnia 1929 r. Grupa liczyła 40 fabryk stowarzyszonych, które zatrudniały średnio w 1929 roku 5601 robotników, co stanowiło około 8% średniej ilości robotników, zatrudnionych we wszystkich fabrykach stowarzyszonych w Związku. W porównaniu z rokiem 1928, w którym było 41 fabryk, zatrudniających średnio 6740 robotników, zmniejszenie ilości robotników wyniosło 1139, czyli około 17%. Ilość fabryk stowarzyszonych w Grupie zmniejszyła się w roku sprawozdawczym o jedną, która przestała wyrabiać maszyny rolnicze.

Zarząd Grupy II w roku 1929 składał się z 10 członków. Członkami Zarządu byli: pp. Błazejewski

Wacław, Czarliński Janusz, Czarliński Leon, Hafner Ludwik, Loewenstein Władysław, Machauf Bernard, Moritz Wacław, Sarna M., Sołtan Michał i Zajaczkowski Józef. Na prezesa Zarządu był obrany p. J. Czarliński, a na wiceprezesów pp. L. Hafner i K. Raczyński.

W 1929 r. przemysł maszyn rolniczych poniósł dużą stratę przez śmierć ś. p. Leona Czarlińskiego, właściciela fabryki Głogowski i Syn w Inowrocławiu.

Komitet Wykonawczy Zarządu składał się z pp.: W. Błazejewskiego, W. Loewensteina i M. Sołtana. Przy Komitecie Wykonawczym w lokalu Związku było czynne biuro Grupy II pod kierownictwem p. inż. K. Pichelskiego.

W roku sprawozdawczym odbyły się dwa Zgromadzenia Walne członków Grupy, z których jedno było zwołane w Poznaniu, a drugie w Warszawie. Zarząd odbył cztery posiedzenia. Komitet Wykonawczy Zarządu oraz Komitet Redakcyjny obradowały 9 razy w ciągu roku w celu omówienia i załatwienia wszelkich bieżących spraw, dotyczących potrzeb przemysłu maszyn i narzędzi rolniczych. Komisja, wyłoniona przez Walne Zgromadzenie w celu opracowania warunków sprzedaży maszyn i narzędzi rolniczych, zbierała się 3 razy.

Sprawy celne. Podkomisja maszyn rolniczych wraz z 3-ma swymi sekcjami w 1929 roku opracowały stawki celne dla maszyn i narzędzi rolniczych. Zaprojektowano stawki dla 104 punktów, z których zaledwie kilka nie zostało uzgodnione z przedstawicielami rolnictwa, biorącymi udział w plenarnych posiedzeniach Podkomisji. Referaty na poszczególne stawki opracowało 25 referentów, których referaty są zgrupowane w zeszycie o 100 stronach.

W końcu roku 1929 projekt stawek celnych został zbadany przez sekretarjat Komisji metalowo-mechanicznej i był tematem obrad plenum Komisji metalowo-mechanicznej w styczniu 1930 roku. Prawie wszystkie propozycje Podkomisji zostały przyjęte przez Komisję i stawki nieuzgodnione z rolnictwem zostały zdecydowane w myśl wniosków Podkomisji.

Sprawy kredytowe. W 1929 r. delegacja Zarządu Grupy uzyskała audjencję u p. wiceministra Doleżala w celu przedstawienia krytycznego stanu przemysłu maszyn i narzędzi rolniczych oraz z prośbą o poparcie przy udzielaniu kredytu dyskontowego.

Na zasadzie zebranego materiału o stanie produkcji w fabrykach maszyn i narzędzi rolniczych były

opracowane memorjały do Banku Polskiego i Banku Gospodarstwa Krajowego, uzasadniające konieczność przyjmowania przez powyższe banki do dyskonta weksli sześciomiesięcznych nie tylko rolniczych, ale i kupieckich.

Powszechna Wystawa Krajowa w 1929 r. Zarząd Grupy Maszyn i Narzędzi Rolniczych zorganizował na oddzielnym terenie wystawę maszyn i narzędzi rolniczych na P. W. K. Teren wystawowy zawierał pawilon, hangar i wolne pole o ogólnej powierzchni $1824 + 1152 + 2496 = 5472 \text{ m}^2$. Na terenie tym rozłożyło swoje ekspozyty 28 firm, z liczby których 4 firmy wystawiły wyroby z działu pokrewnego z przemysłem maszyn i narzędzi rolniczych. Szczegółowy opis z ilustracjami stoisk maszyn i narzędzi rolniczych był pomieszczony w № 5, 7, 8, 9 i 10 miesięcznika „Maszyny Rolnicze”.

Sprawa porozumienia fabryk odnośnie cen i warunków sprzedaży. Sprawa ta była przedmiotem obrad specjalnej Komisji, wyłonionej przez Walne Zgromadzenie. Prace te trwają w dalszym ciągu i zapewne w 1930 r. będą ukończone.

Wydawnictwo „Maszyny Rolnicze”. Miesięcznik nasz zakończył w roku sprawozdawczym VI rok wydawnictwa. W tym okresie zostało wydane 62 zeszyty „Maszyn Rolniczych” w ogólnej liczbie 248 000 egzemplarzy. Na treść miesięcznika w 1929 r. złożyło się 7 artykułów treści ekonomicznej, 4 artykuły treści technicznej z dziedziny maszyn i narzędzi rolniczych. Na 1930 r. Komitet Redakcyjny pozyskał cenną pracę z dziedziny zastosowania narzędzi rolniczych znanego profesora K. Szyndlera z Pragi. Praca ta będzie tłumaczona z rosyjskiego języka i ukaże się przedewszystkiem w naszym miesięczniku.

W końcu 1928 r. i na początku 1929 r. „Maszyny Rolnicze” brały udział w Międzynarodowej Wystawie Prasy w Kolonii, za co redakcja otrzymała podziękowanie od Komitetu Organizacyjnego.

W skład Komitetu Redakcyjnego wchodził pp. inż. W. Błażejowski, inż. K. Raczyński, inż. M. Sołtan, inż. W. K. Wierzejski oraz redaktor inż. K. Pichelski.

Prócz powyżej przytoczonych prac na posiedzeniach Zarządu Grupy i Komitetu Wykonawczego były omawiane i załatwiane wszelkie bieżące sprawy, dotyczące przemysłu maszyn i narzędzi rolniczych.

Biuro Grupy w ciągu roku sprawozdawczego wysłało 420 listów.

GRUPA XI DRUTU I GWOŹDZI.

WROKU 1929 nastąpiło ilościowe zmniejszenie się zapotrzebowania na druty i gwoździe oraz wyroby pokrewne. Zmniejszenie stanowi około 13% w stosunku do roku 1928. Natomiast ceny drutów i gwoździ z powodu konkurencji fabryk nie należących do Centralnego Biura Polskich Fabryk Drutu i Gwoździ spadły mniej więcej o 4%.

Ilość fabryk poza Syndykatem zwiększyła się i rozbudowała, tak że z 34 pracujących w kraju tylko 26 fabryk należy do C. B. F.

Warunki płatności z powodu ogólnego kryzysu uległy znacznemu pogorszeniu i do pewnego stopnia przyczyniły się do zmniejszenia obrotu.

Zdolność produkcyjna fabryk drutu i gwoździ w dalszym ciągu znacznie przewyższa zapotrzebowanie krajowe, tak że od października 1929 r. fabryki zmuszone były ograniczyć czas pracy do 2—3 dni w tygodniu.

Sytuacja na rok 1930 zapowiada się jeszcze gorzej, wobec ogólnego kryzysu w całym kraju.

Działalność Grupy, poza stałą pracą w Komisji Metalowo-Mechanicznej do opracowania nowej taryfy celnej, ogranicza się do udzielania informacji Radzie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych dla sprawozdań miesięcznych, oraz do udzielania odpowiedzi na zapytania Związku i Ministerstwa Przemysłu i Handlu co do artykułów, wyrabianych przez krajowe fabryki drutu i gwoździ.

GRUPA IV WAG I WYROBÓW PRECYZYJNYCH. PODGRUPA FABRYK WAG.

DO PODGRUPY Wag Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych w grudniu 1929 r. należało 7 fabryk, w których pracowało na początku roku 620 pracowników, a w grudniu 1929 r. — 370 pracowników, czyli w fabrykach budujących wagi nastąpiło zmniejszenie ilości pracowników o 40% z powodu pogłębiającego się kryzysu gospodarczego.

W końcu 1929 roku ilość fabryk zmniejszyła się do 6-ciu, gdyż została zlikwidowana najstarsza Fabryka Wag i Wyrobów Metalowych dawniej Juliusz Sperling Sp. Akc. Fabrykę powyższą przed dwoma laty przeniesiono z Warszawy do Bydgoszczy i tam po 73 latach istnienia została zlikwidowana.

Zarząd Podgrupy w roku sprawozdawczym składał się z pp.: Gustawa Krzykowskiego, Wilhelma Krzykowskiego, Jana Markowicza, Walerego Węgrzeckiego i Stanisława Zuckerwara. Prezesem Zarządu był p. Jan Markowicz, zastępcą p. St. Zuckerwar. Czynności referenta Zarządu Podgrupy spełniał p. inż. Kazimierz Pichelski.

W 1929 r. odbyło się jedno posiedzenie Zarządu i trzy zebrania członków Podgrupy.

W roku sprawozdawczym zostały zakończone prace Podkomisji narzędzi i wag przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu. Zaprojektowane stawki celne przez sekcję wag zostały uzgodnione w Podkomisji i przekazane do Komisji Metalowo-Mechanicznej.

W sprawach zawodowych Podgrupa opracowała dwa memorjały: jeden w sprawie zwalczania chałupnictwa, a drugi w sprawie powtórnej legalizacji wag wozowych oraz reparacji wag przez lotne urzędy. Memorjały te były przesłane do Pana Ministra Przemysłu i Handlu, do Głównego Urzędu Miar i do Pana Prezesa Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie.

Podgrupa Fabryk Wag interwenjowała w Biurze Reformy Taryf przy Ministerstwie Komunikacji w sprawie klasyfikacji wag przy ich przewozie. Wnioski Podgrupy zostały przez Biuro Reformy Taryf uwzględnione.

Na propozycję Głównego Urzędu Miar Podgrupa opracowała wymiary części składowych wag typu D1 o nośnościach 100 i 400 kg, przedstawiając swój wniosek w sprawie legalizacji tych wag.

Bilans Polskiego Związku

A K T Y W A.

na dz. 31 gru

	Zł.	gr.	Zł.	gr.
Pozostałość gotówki: w Kasie Związku			2.133	82
„ „ „ Banku Handlowym w Warszawie	6.688	00		
„ „ „ dla Handlu i Przemysłu	264	40		
„ „ „ Pocztovej Kasie Oszczędności	3.220	96	10.173	36
Papiery procentowe na zabezpieczenie funduszków stypendjalnych			19.043	20
Udziały w „Przeglądzie Technicznym“				05
Ruchomości			14.790	00
Weksle w portfelu na składki członkowskie			18.142	06
Należności u: Wydawnictwa „Maszyny Rolnicze“	16.765	98		
Podgrupy Fabryki Maszyn Młyńskich	2.195	05		
„ „ Wag	1.652	72		
„ „ Armatur	1.069	73		
Zaliczki Pracowników	2.366	06	24.049	54
Sumy Przechodnie			113.639	28
			201.971	31

Rachunek Wydat

WYDATKI.

za czas od 1 stycznia

	Zł.	gr.	Zł.	gr.
Koszty Ogólno-Administracyjne:				
Pensje pracowników	103.632	19		
Składka do Kasy Chorych	4.149	22		
„ „ Z. U. P. U.	1.103	60		
„ „ Kasy Przezorności (r-k B)	4.328	05		
„ „ Centralnego Związku	27.000	00		
Materiały kancelaryjne, porto i inne	14.955	16		
Najem i utrzymanie lokalu	12.786	27		
Książki i czasopisma	2.284	75		
Podróże i delegacje	2.294	60		
Składki i ofiary na Cele Społeczne	6.910	00		
Materiały i prace przy nowej taryfie celnej	24.136	80		
Koszty ogólne (Obchód 25-lecia Związku)	4.000	00	207.580	64
Powszechna Wystawa Krajowa	62.089	29		
Wydawnictwo „Przemysł Metalowy“	26.440	45		
„ „ „Rocznik“ Związku	27.361	86		
„ „ Różne (okólniki)	4.413	70	120.305	30
			327.885	94

Warszawa, dnia

Prezes Rady:

(—) Jan Jeziorański.

Księgowy:

(—) R. Osterczyk.

Członkowie Rady:

(—) S. J. Okolski.

(—) J. Czarliński.

(—) K. Ambrożewicz.

(—) W. Woszczyński.

(—) L. Wellisz.

(—) J. Weliński.

Przemysłowców Metalowych

dnia 1929 roku.

P A S Y W A.

	Zł.	gr.	Zł.	gr.
Fundusze stypendjalne: im. ś. p. Br. Załęskiego	6.480	05		
„ „ „ St. Najmana	2.462	40		
„ „ „ Małżonków Ambrożewiczów	1.436	01		
„ „ „ inż. Z. Sochackiego	20.669	23	31 047	69
Fundusz Obchodu 25-ciolecia Związku			6 000	00
Odsetki z Funduszu im. ś. p. Br. Załęskiego			614	85
Kasa Przeworności Pracowników Związku			5 492	48
Sumy Przechodnie			158 816	29
			201 971	31

k ó w i W p ł y w ó w

do 31 grudnia 1929 r.

W P Ł Y W Y.

	Zł.	gr.	Zł.	gr.
Składka członkowska:				
Za rok 1928	18 006	59		
„ „ 1929	189 216	46	207 223	05
Wpływy nadzwyczajne:				
Zaświadczenia	22 027	28		
Zjazd	426	73		
Komitet Powodźian	120	00		
Wpisowe	200	00		
Odsetki	7 371	83	30 145	84
Powszechna Wystawa Krajowa	35 099	19		
Wydawnictwo „Przemysł Metalowy“	23 996	95		
„ „ „Rocznik“ Związku	1 799	50		
Różne wydawnictwa	32	40	60 928	04
Nadwyżka z roku 1928			1 754	24
Pożyczka na wydatki na P. W. K.			27 834	77
			327 885	94

24 maja 1930 r.

Dyrekcja:

(—) M. Chorzewski.
(—) K. Pichelski.

Komisja Rewizyjna:

(—) St. Wierzbicki.
(—) E. Voellnagel.

PROTOKÓŁ

Komisji Rewizyjnej

Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych.

Dnia 28 maja 1930 r. niżej podpisani członkowie Komisji Rewizyjnej, wybrani na zwyczajnem Walnem Zgromadzeniu członków P. Z. P. M. w dniu 1 czerwca 1929 r., sprawdziwszy bilans na dzień 31 grudnia 1929 r. i zestawienie wpływów i wydatków, znaleźli je zgodnemi z księgami rachunkowemi i dowodami kasowemi. Komisja Rewizyjna wnosi na Walne Zgromadzenie wniosek o zatwierdzenie bilansu i rachunku wpływów i wydatków za 1929 r.

(—) *Emil Voellnagel.*

(—) *Stanisław Wierzbicki.*

LISTA CZŁONKÓW

POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH

(STAN W DNIU 1 CZERWCA 1930 R.).

- A.** Abratański Jan, Warszawa, Wspólna 30.
 Alscher A. i Syn, Bielsko, Śląsk Cieszyński.
 Ambrożewicz Wł., Warszawa, Kolejowa 37/39.
- B.** „Babbit”, Warszawa—Mokotów, Kazimierowska 62.
 Babcock, Zieleniewski S. A., Sosnowiec.
 Bartelmuss i Suchy, Bielsko, Śląsk Cieszyński.
 Bauer M., Łódź, Piotrkowska 170.
 Bauerertz Bracia, Mijaczów, p. Myszków.
 Belgijska, Sp. Akc. Warsz. Fabryki Drutu, Sztyftów i Gwoździ, Warszawa—Praga, Objazdowa 1.
 Bercholt F., Warszawa, Czerniakowska 166.
 Berent Bracia, Warszawa, Ordynacka 3.
 Bernat Bracia, Warszawa, Kacza 4.
 „Białogon”, p. Kielce.
 Bieńkowski W., Warszawa, Piesza 1.
 „Bliżyn”, Bliżyn, p. Skarżysko.
 „Bodzechów”, p. Ostrowiec.
 „Borek”, Borek Fałęcki.
 Borkowscy Bracia, Warszawa, Grochowska 45.
 Borman, Szwede i S-ka, Warszawa, Srebrna 16.
 Born i Schütze, Toruń—Mokre.
 Borowski G., Warszawa, Krak. Przedmieście 6.
 Braunstein W., Warszawa, Karolkowa 26.
 Brevillier i S-ka i A. Urban i Synowie, Ustroń, Śl. Ciesz.
 Broda Jan, Toruń, Koszarowa 11/13.
 Bronikowski, Grodzki i Wasilewski, Warszawa, Senatorska 33.
 Brown Boveri, Żychlin, z. Warszawska.
 Bujak Jan, Lwów, Sadownicka 31.
 Bydgoska Fabryka Okuć Meblowych i Budowlanych, Bydgoszcz.
- C.** Cegielski H., Poznań, Górna Wilda 136/180.
 „Centryfuga”, Gniezno.
 „Chemimetal” S. A., Zawiercie.
 „Chlewiska”, p. Szydłowiec.
 Chrzanowski L. inż., Z. Zembruski i M. Żółtowski dawn. A. Żółtowski i Sp., Płońsk, z. Warszawska.
 Chyliński Józef, Warszawa, Ogrodowa 25.
 „Compensator”, Warszawa, Ś-go Stanisława 1/3.
 Cybulski, Mierzejewski i Sp., Łódź, Piotrkowska 119.
 „Cyklop”, Przemyśl.
 „Cynkownia Warszawska”, Warszawa, Boduena 3.
 Czajkowski Wacław i S-ka, Warszawa, Młynarska 33.
 Czarliński L., Krępa, p. Ostrow.
 Częstochowska Fabr. Igieł i Wyrobów Metalowych, Częstochowa, Fabryczna 6/8.
- D.** „Decorum”, Sosnowiec.
 Deichsel A., Sosnowiec.
 Deloff A., Warszawa, Mazowiecka 11.
 Dratt R. i Sp., Chełm.
 „Drut”, Warszawa, Przykopowa 24.
 „Drutownia-Poznań”, Św. Marcina 35.
- E.** Drzewiecki i Jeziorański, Warszawa, Jerozolimska 71.
 Drzewiński K. i S-ka, Łódź, Kilińskiego 103.
 Dziewulski J. i Sp., Warszawa, Kolejowa 51.
- F.** „Ebeco”, W. Strzałkowski, Katowice, 3-go Maja 34.
 Eckstein B-cia, Łódź, Wólczańska 224.
 Eilstein Mieczysław i S-ka, Warszawa, Mireckiego 1.
 „Ekonom”, Łódź, Kilińskiego 112.
 „Elibor”, Warszawa, Mazowiecka 11.
 Erbe E., Zawiercie.
- G.** Feigenbaum Adolf, Warszawa, Polna 64.
 „Fema”, Bydgoszcz, ul. Warmińskiego.
 „Ferrum”, Lwów—Podzamcze, Żółkiewskiego 147.
 „Ferrum”, Łódź, Kilińskiego 121.
 „Ferrum”, Zawiercie.
 Fiebrandt C. i S-ka, Bydgoszcz, ul. Grunwaldzka 3.
 Filipowski L. inż., Warszawa—Mokotów, Kazimierowska 73.
 Fink i Wille, Warszawa, Elektoralna 23.
 Fiutkowski A., Końskie.
 „Flohr”, Warszawa, Emilji Plater 10.
 Fogelnest I. „Rola”, Stojadła, p. Mińsk Mazowiecki.
 Fortwängler Bracia, Warszawa, Okopowa 26.
 Fosforbronzu i Fosforbabitów Warszawska Fabryka, Warszawa, Leszno 119.
 Fraget Józef, Warszawa, Elektoralna 16.
- H.** Gassner, Najdeker i Orłowski, Chełm.
 Gastman P. i Syn, Lwów, Panieńska 26/28.
 Geisler Bracia, Okolski i Patschke, Warszawa, Leszno 128.
 Gerlach G., Warszawa, Tamka 40.
 Giertych J. Franciszek i S-ka, Warszawa, Zielna 48.
 „Glinice”, Radom.
 Głogowski i Syn, Inowrocław.
 Goldblum H. E., Radom, Giserska 21.
 Gołębiowski T., Warszawa—Mokotów, Madalińskiego 67.
 Górecki B. S-cy, Łódź, Karola 6.
 Górnośląskie Zjednoczone Huty Królewska i Laura, Katowice.
 Górnośląskie Zjednoczone Huty, Huta Zgoda, w Zgodzie.
 Gostyński Wł. i Sp., Kamienna—Skarżysko.
 Gottschalk G., Warszawa, Wolność 18.
 Grabski Bronisław, Łódź, Zakątna 59/61.
 Grafi Bracia Ed. i D., Warszawa, Grzybowska 13.
 „Granat”, Warszawa, Miodowa 8.
 Gwiżdziński i S-ka, Warszawa—Mokotów, Chocimska 9.
- H.** Hantke B., Warszawa, Srebrna 9.
 „Hencil”, Warszawa, Żelazna 67.
 Henneberg Bracia, Warszawa, Wolska 17.
 Hersina Adolf, Rawicz.
 Herzfeld i Victorius, Grudziądz.
 Hess W., Lublin.

Hoffman Bracia, Łódź, Kilińskiego 170.
Hoffman Juljusz, Zgierz.
Horoch Tadeusz, Warszawa, Gołaszewska 12.
Horowicz M. i S-ka, Radom.
„Hossyb“, Żbików, St. Pruszków.
„Hrabia Renard“, Sosnowiec.
Huta Bankowa, Dąbrowa Górnicza.
Huta Blachownia, Częstochowa sk. p. 27.
Huta Ludwików, Kielce.

- I. „Iron“, Częstochowa.
„Ideal“, Lublin, Krochmalna 24.
Igieł i Wyrobów Metalow. Częstochowska Fabryka, Częstochowa, Fabryczna 6/8.
Inowrocławska Fabryka Maszyn Rolniczych S. A., Inowrocław, św. Ducha 25/29.
„Inventia“, Poznań, Łazarska 6.

- J. Jakobsen Teodor i S-ka, Warszawa, Elektoralna 33.
Jarischa Juljusza Spadkobiercy, Łódź, Wodna 11/13.
Jarkowski Stefan inż., Warszawa, Grochowska 117.
Jenike Bracia inż., Warszawa, Jerozolimska 20.
Jeżyński Stanisław, Warszawa, Ogrodowa 50.
John J., Łódź, Piotrkowska 217/219.
Josephy's G. Erben, Bielsko, Śląsk Cieszyński.

- K. „Kabel“, Warszawa, Mazowiecka 4.
„Kabel Polski“ T. A., Bydgoszcz.
„Kamienna“, pocz. Skarżysko.
Kanczewscy Bracia, Częstochowa, Ogrodowa 51/53.
„Kapeka“, Warszawa, Mireckiego 5.
„Karossa“, Poznań, Niegolewskich 22.
Kemnitz W., Warszawa-Praga, Terespolska 24.
Klein Bracia, Dąbrowa Górnicza.
Kobyłańscy B-cia, Grodzisk Mazowiecki.
Kolberg i S-ka, Warszawa-Praga, Grochowska 35.
Konrad, Jarnuszkiewicz i Sp., Warszawa, Grzybowska 25.
„Kraj“, Kutno.
„Kraków Huta Żelazna“, Kraków, Potockiego 18.
Kraupe St., Sosnowiec.
Krawczyk i S-ka, Zawiercie.
Kronenblum S., Końskie.
Krusche Waldemar i S-ka, Pabjanice, Łaska 29.
Kryzel A. i J. Wojakowski, Radomsko.
Krzykowski Alfred, Warszawa, Chłodna 14.
Kujawska Fabryka Maszyn i Odlewnia, Włocławek.
Kubiak St., Warszawa, Hrubieszowska 9.
Kunz Ant., Lwów, Leszczyńskiego 41.

- L. Lange Bracia, Łódź, Andrzeja 21.
Langiewicz S., Warszawa, Przyokopowa 22.
„Lechja“, Lublin, Foksal 17.
„Lechja“, Żywiec.
Ledóchowski St. hr., Warszawa, Przemysłowa 24.
Lilpop, Rau i Loewenstein, Warszawa-Wola, Bema 65.
Lipiński K., Warszawa, Jasna 5.
Lokomotyw Pierwsza Fabryka w Polsce, Chrzanów.
Löhnert H., Bydgoszcz, Jen. Bema 10.
Lubert Bracia, Warka, starostwo Grójeckie.
„Lukwar“, Warszawa, Kacza 7.

- Ł. Łęgiewski i Hartwig, Warszawa-Praga, Szeroka 11.

- M. Makarewicz Jan i S-wie, Warszawa-Mokotów, Racławicka 10.
Mann Alfons, Warszawa-Praga, Białostocka 42.
Marciniak Antoni i S-ka, Warszawa, Wronia 23.
Maszyn Rolniczych Fabryka i Odlewnia „Wyszków“ w Wyszkowie.
Mänhard Adolf, Bielsko, Śląsk Cieszyński.
Mencel Bracia, Warszawa, Czerwonego Krzyża 3.
„Metal“, Lwów, Zacharjewicza 5.
„Metallum“, Warszawa, Wolska 94.
„Metalurgia“, Częstochowa, Krótka 31.
Metalurgicznego Przemysłu w Polsce T. A., Radomsko.

„Mewa“, Bielsko, Śląsk Cieszyński.
Meyerhold, Sosnowiec, 3-go Maja.
Międzynarodowe Tow. Bud. Okrętów i Maszyn, Gdańsk.
Mieszczaniński K. K., Warszawa, Leszno 119.
Minc M., Pułtusk.
„Młynotwórcia“, Rogoźno.
„Moc“, Warszawa, Wolska 121.
Modrzejowskie Zakłady Górniczo-Hutnicze, Sosnowiec.
Moritz Wacław, Lublin.
Mostów Budowy Fabryka, Warszawa-Praga-Pelcowizna.
„Mubis“, Warszawa, Ogrodowa 50.
Mühsam H., Włocławek.
Müller i Seidel, Łódź, Żeromskiego 96.
Münsterman E. v., Bielsko, Śląsk Cieszyński.

- N. Nebel W., Zgierz.
Nehring St. inż., P. Jasiński i S-ka, Warszawa, Płocka 44.
Neptun, J. Mintz, Końskie.
Neufeld J., Warszawa-Praga, Brukowa 4.
Nitsch Leonard i Sp., Kraków.
Nitsche i Sp., Poznań, Kolejowa 1/3.
Norblin, Bracia Buch i T. Werner, Warszawa, Żelazna 51.
Norblin, Bracia Buch i T. Werner, Główno.
Nowacki Piotr, Bydgoszcz.

- O. Ochsner Karol i Syn, Bielsko, Śląsk Cieszyński.
Oldakowski i Neumark, Łódź, Zakątna 81.
„Olkusz“ dawn. Westen, Olkusz.
Orłowski M., Łomża.
Orthwein, Karasiński i Sp., Warszawa, Nowogrodzka 40.
Ostrowscy Bracia i S-ka, Warszawa, Łucka 11.
Ostrowski M., Koło, z. Kaliska.
„Ostrówek“, Łochów.
„Oświęcim“, Oświęcim.

- P. Pałaszewski Fr. inż., Łódź, Zakątna 39.
Parowozów Budowy Warszawskie Sp. Akc., Warszawa, Kolejowa 57.
Paschalski Wł., Warszawa, Żytńia 15/17.
„Patria“, Stęszew Wlkp.
„Pelikan“, Warszawa, Stępińska 10/16.
„Perkun“, Warszawa-Praga, Grochowska 46.
Perlis Bracia S-cy, Łochów.
„Perun“, Warszawa-Praga, Grochowska 52.
„Philips“, Warszawa, Karolkowa 36/44.
Pigulowski W., Warszawa, Krakow. Przedm. 60.
„Pionier“, Warszawa, Krochmalna 71.
Plage E. i T. Łaskiewicz, Lublin.
Plewkievicz R. i Sp., Warszawa, Czerniakowska 180/182.
Pluciński Bracia, Poznań-Jerzyce, Samarzewskiego 43.
„Pocisk“, Warszawa-Praga, Mińska 25.
„Podkowa“, Sosnowiec, Wiejska 5.
Podlasek Z., Włocławek, Toruńska 26.
Pollak Th. i Syn, Biała-Lipnik, Śląsk Cieszyński.
Polska Fabryka Hufnali i Wyrobów Żelaznych, Zawiercie, skr. p. 5.
„Polmet“, Lwów, Nowej Rzeźni 25.
„Polna“, Przemyśl, Reymonta 62.
Polskie Towarzystwo Elektryczne, Warszawa, Marszałkowska 37a.
Polskie Towarzystwo Elektryczne, Katowice-Bogucice.
Polskie Zakłady Marconi, Warszawa, Narbutta 29.
Polskie Zakłady Siemens, Ruda Pabjanicka, p. Łódź.
Polskie Zakłady Skody, Warszawa, Okęcie, skr. p. 418.
„Poręba“, Zawiercie.
„Prasomiot“, Warszawa, Szczęśliwicka 11.
Proszower J. M. i Sp., Warszawa, Smocza 51.
„Przemysł Błazany“ dawn. Ch. Orlean, Warszawa, Wolska 73.

- Q. Quissek i Geppert, Bielsko, Śląsk Cieszyński.

- R. Radomska Odlewnia Żelaza, Radom.
Radomska Fabryka Okuć Budowlanych, Radom.
Rentel Józef i S-ka, Warszawa, Leszno 23.
Repphan August Syn i Sp., Warszawa, Czerniakowska 189.

- Rohn, Zieliński i S-ka, Warszawa, Jerozolimska 105.
 Rubinstein, Radom.
 Rudzki K. i Sp., Warszawa, Fabryczna 3.
 Rudzki K. i Sp., Mińsk Mazowiecki.
 Rur i Żelaza Tow. Sosnowieckich Fabryk, Sp. Akc. Sosnowiec.
 Rybnicka Fabryka Maszyn, Rybnik.
 Rzewuski i S-ka, Warszawa, Ordynacka 7.
 „Rzuców”, p. Szydłowiec.
- S.** Samsonowicz M., Dębica.
 Samulski S. i S-ka, Pleszew.
 Sarna M. S., Płock.
 Saur T., Bielsko, Śląsk Cieszyński.
 Schmeja Edmund, Biała, Śląsk Cieszyński.
 Schmidt Rudolf, Biała, Śląsk Cieszyński.
 Schwabe Georg, Bielsko, Śląsk Cieszyński.
 Seifried St., Częstochowa.
 Serkowski Jan, Warszawa, Nowolipie 76/78.
 „Sierpczanka”, Sierpc, z. Płocka.
 „Siła”, Fabr. Wyr. Met., Warszawa, Niemcewicz 9.
 „Siła”, Warszawska Fabr. Maszyn Windowych, Warszawa, Chłodna 5.
 „Sirius”, Warszawa, Zamojskiego 51.
 „Sito”, Warszawa, Dobra 86.
 Składnica Straży Pożarnych S. A., Warszawa, Senatorska 29.
 „Słowianin”, Końskie.
 Śląska Fabryka Motorów P. T. E., Katowice-Bogucice.
 Sosnowieckich Fabryk Rur i Żelaza T. A., Sosnowiec.
 Sosnowski Józef, Skarżysko.
 Śrub i Drutu Warszawska Fabryka S. A., Warszawa, Gliniana 5.
 Starachowickich Zakładów Górniczych Tow., Sp. Akc. Starachowice.
 „Staporków”, p. Niekłan.
 „Staniola”, Warszawa, Czerna 12.
 „Stanrej”, Warszawa-Mokotów, Narbutta 16.
 Starke’go Ernesta Syn, Bielsko, Śląsk Cieszyński.
 Stefański Wł., Warszawa, Okopowa 24.
 Steinberg Bracia i Sp., Warszawa, Wronia 80.
 Stocznia Gdańska, Gdańsk.
 Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki, Warszawa, Marszałkowska 46.
 Suchedniowska Fabryka Odlewów i Huta Ludwików, p. Kielce.
 Sucheni J., Gidle, p. Radomski.
 „Światowit”, Myszków.
 Szajn Bracia, Będzin, Małachowskiego 49.
 Szczęsny Julian, Częstochowa.
 Szeinmeil Bracia, Międzyrzec Podlaski.
 Szpotański K. i S-ka, Warszawa-Praga, Kałuszyńska 2/4/6.
 „Szwarc J.”, Włocławek.
- T.** „Technika Gorzelnicza”, Warszawa, Królewska 10.
 Tenenbaum E., Radom.
 „Terwuka”, Warszawa, Podchorążych 57.
 Thiel Karol, Z. Krotkiewski i S-ka, Pabjanice.
 „Tłocznia”, Warszawa, Przemysłowa 19.
 Tornow Wilhelm, Bydgoszcz.
 Traków i Maszyn do Obróbki Drzewa Fabryka, Bydgoszcz.
 „Trzebinia” Sp. Akc., Trzebinia.
- Twardowski Stefan inż. dawn. Brandel, Witoszyński i S-ka, Warszawa, Grochowska 37/39.
 Twerdy E., Bielsko, Śląsk Cieszyński.
 „Tytan” (Br. Reichman), Warszawa, Tamka 14.
- U.** „Ursus”, Warszawa, Skierniewicka 27—29.
 „Ursus”, Czechowice.
 „Unia”, Grudziądz.
 „Unia”, oddział Chełmno.
- W.** Waberski S. i Sp., Warszawa-Praga, Markowska 8.
 Wagner Fr. i S-ka, Łódź, Żeromskiego 94.
 Wagner Henryk Spadkobiercy, Łódź, Przejazd 10.
 Wagner J., Warszawa, Złota 67.
 Wahren B., Warszawa, Leszczyńska 3.
 Walcownia Metali, Dziedzice.
 Warszawskiej Fabryki Drutu, Szyftów i Gwoździ Belgij-ska Sp. Akc., Warszawa-Praga, Objazdowa 1.
 Warszawska Fabryka Karoserji, Warszawa, Dobra 69.
 Warszawska Sp. Akc. Budowy Parowozów, Warszawa, Kolejowa 57.
 Wasilewski K. i Sp., Warszawa, Płocka 29.
 Weber, Dähne i Sp., Warszawa, Żytnia 21/25.
 Weigt St. i Sp., Łódź, Senatorska 22.
 „Węgierska Górka”, Węgierska Górka, pow. Żywiec.
 Węgrzeczcy Bracia, Kamienna, p. Skarżysko.
 Węgrzyn J. i F. Vostřák inż., Warszawa-Praga, Olszowa 14.
 Wielkie Piec i Zakłady Ostrowieckie, p. Ostrowiec.
 „Wiepofana”, Poznań, Dąbrowskiego 81.
 Windyga T., Warszawa, Waliców 16.
 „Wisła”, Zamojskiego 28.
 Wiśniewski A., Kutno, Cmentarna 79.
 Wiśniewski, Serejski i Słuckin, Warszawa, Stawki 53.
 Wisnowski J., Częstochowa, Stanisława 7.
 Włocławska Fabryka Drutu, Włocławek.
 Włodarczyk Zygmunt, Konin, z. Kałiska.
 Wodomierzy i Gazomierzy Polska Fabryka, Toruń.
 Wołanowski J., Warszawa, Gliniana 5.
 Wolski M. i S-ka, Lublin.
 Wołkowyski J. B., Łódź, Narutowicza 11.
 „Wulkan” S. A., Warszawa-Praga, Namieśnikowska 4.
 Wyleżyński K., p. Kraków, Borek Fałęcki.
 Wyróbów Drucianych i Metalowych Fabryka, Radom.
- Z.** Zaremba W. S-cy, Konin.
 Zawadzki Franciszek, Warszawa, Bagatela 8.
 Zbijewski M., Warszawa-Praga, Żabkowska 44.
 Zieleniewski L. i Fitzner-Gamper S. A., Kraków.
 Zieleniewski L. i Fitzner-Gamper S. A., Lwów.
 Zieleziński H., Warszawa, Marszałkowska 11/13.
 Zolberg i Pinkert, Szydłowiec, z. Radomska.
- Ż.** Żyrardowskich Zakładów Tow. Akc., Żyrardów.

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI

Związku Eksportowego Przemysłu Metalowego Przetwórczego Sp. z ogr. odp. Z A 1 9 2 9 R O K.

Rok dziesięciolecia odzyskania niepodległości, upamiętniony Powszechną Wystawą Krajową w Poznaniu, odbił swoje piętno i na życiu i poczynaniach Związku Eksportowego P. M. P., gdyż i Związek Eksportowy nie pozostał w tyle w tej powszechnej akcji organizmów gospodarczych i społecznych kraju i, chociaż w skromnym zakresie, przyjął, jak mógł, udział w wystawie, eksponując swoje wykresy i tablice statystyki eksportu i dokumentując tem, jeżeli już nie swoją aktywność, to w każdym razie fakt, że i na polu eksportu za 10 lat istnienia Państwa coś zrobiono, że towary metalowe wyrobu krajowego, chociaż w nieznacznych ilościach, szły we wszystkich kierunkach na dalekie krańce ziemskiego globu.

Udział w wystawie miał jednak dla Związku również i propagandowe znaczenie, a to w celu zaznaczenia, że w łańcuchu organizacji niezbędnych w życiu gospodarczym dla rozwoju eksportu, poczynawszy od poczyniń Rady Ministrów i Ministerstwa Przemysłu i Handlu, poprzez Państwowy Instytut Eksportowy i kończąc na poszczególnej wytwórni, wywożącej swe wyroby zagranicą, Związek Eksportowy P. M. P., w zakresie przetworów metalowych, jest niezbędnym ogniwem, którego ani instytucje o wyższych atrybucjach, ani bezpośrednie czynniki eksportu — wytwórcy-eksporterzy — pominąć nie mogą. Bowiem Związek Eksportowy P. M. P. ześrodkował w całej swojej dotychczasowej akcji wszystkie żądania wytwórców z dziedziny eksportu w zakresie przemysłu metalowego przetwórczego i był pośrednikiem i orędownikiem tych poszczególnych żądań u sfer miarodajnych, czy w Państwowym Instytucie Eksportowym, czy wyżej, w Ministerstwie Przemysłu i Handlu, które to instytucje traktowały odnośne sprawy globalnie, w odniesieniu do całego życia gospodarczego kraju, nie będąc, oczywiście, w możności w pracach tych pertraktować od-

dzielnie z każdą poszczególną wytwórnią danej branży. Czynniki te doceniały istnienie i znaczenie Związku Eksportowego P. M. P. i w roku sprawozdawczym, jak to miało miejsce i w poprzednich latach, wzywały Związek na konferencje i narady, zasięgały opinii Związku, nakładały na Związek obowiązek zbierania ankiet i t. p.

Mając rozgałęzione stosunki przez własnych korespondentów i otrzymując zawiadomienia od Państwowego Instytutu Eksportowego, placówek konsularnych i in. o możliwościach eksportowych w różnych krajach, Związek Eksportowy informował o tych możliwościach poszczególnych wytwórców.

Akcja Związku w kierunku zawarcia transakcji handlowych na własną rękę nie miała w roku sprawozdawczym powodzenia.

W dziale zaświadczeń eksportowych, wystawianych z upoważnienia pp. Ministra Skarbu i Ministra Przemysłu i Handlu, rok sprawozdawczy był pomyślny, gdyż Związek wystawił ogółem 2596 zaświadczeń eksportowych, co stanowi miesięcznie 216, dla 41 eksporterów - wytwórców różnych artykułów, korzystających ze zwrotu cła (z tych 27 członkom-udziałowcom Związku i 14 osobom, stojącym poza Związkiem) i dla powyższych uzyskał z tego tytułu kwity wywozowe na ogólną sumę zł. 1894727.—, z czego osiągnięte wpływy, w formie taksy za wystawianie zaświadczeń eksportowych, dały możność Związkowi opędzenia kosztów utrzymania skromnego biura dla powyższego celu.

Prowadzona przez biuro Związku statystyka eksportu w dziale artykułów, korzystających ze zwrotu cła (prowadzenie statystyki całego eksportu branży metalowej przetwórczej, mimo usiłowań Związku, ze względów od Związku niezależnych, nie udało się skutecznie), wykazała zmniejszenie się eksportu tych artykułów w roku sprawozdawczym.

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI

Związku Eksportowego Przemysłu Metalowego Przetwórczego Sp. z ogr. odp.

Z A 1 9 2 9 R O K.

Rok dziesięciolecia odzyskania niepodległości, upamiętniony Powszechną Wystawą Krajową w Poznaniu, odbił swoje piętno i na życiu i poczynaniach Związku Eksportowego P. M. P., gdyż i Związek Eksportowy nie pozostał w tyle w tej powszechnej akcji organizmów gospodarczych i społecznych kraju i, chociaż w skromnym zakresie, przyjął, jak mógł, udział w wystawie, eksponując swoje wykresy i tablice statystyki eksportu i dokumentując tem, jeżeli już nie swoją aktywność, to w każdym razie fakt, że i na polu eksportu za 10 lat istnienia Państwa coś zrobiono, że towary metalowe wyrobu krajowego, chociaż w nieznacznych ilościach, szły we wszystkich kierunkach na dalekie krańce ziemskiego globu.

Udział w wystawie miał jednak dla Związku również i propagandowe znaczenie, a to w celu zaznaczenia, że w łańcuchu organizacji niezbędnych w życiu gospodarczym dla rozwoju eksportu, poczynwszy od poczynai Rady Ministrów i Ministerstwa Przemysłu i Handlu, poprzez Państwowy Instytut Eksportowy i kończąc na poszczególnej wytwórni, wywożącej swe wyroby zagranicą, Związek Eksportowy P. M. P., w zakresie przetworów metalowych, jest niezbędnem ogniwem, którego ani instytucje o wyższych atrybucjach, ani bezpośrednio czynniki eksportu — wytwórcy-eksporterzy — pominąć nie mogą. Bowiern Związek Eksportowy P. M. P. ześrodkował w całej swojej dotychczasowej akcji wszystkie żądania wytwórców z dziedziny eksportu w zakresie przemysłu metalowego przetwórczego i był pośrednikiem i orędownikiem tych poszczególnych żądań u sfer miarodajnych, czy w Państwowym Instytucie Eksportowym, czy wyżej, w Ministerstwie Przemysłu i Handlu, które to instytucje traktowały odnośnie sprawy globalnie, w odniesieniu do całego życia gospodarczego kraju, nie będąc, oczywiście, w możności w pracach tych pertraktować od-

dzielnie z każdą poszczególną wytwórnią danej branży. Czynniki te doceniały istnienie i znaczenie Związku Eksportowego P. M. P. i w roku sprawozdawczym, jak to miało miejsce i w poprzednich latach, wzywały Związek na konferencje i narady, zasięgały opinii Związku, nakładały na Związek obowiązek zbierania ankiet i t. p.

Mając rozgałęzione stosunki przez własnych korespondentów i otrzymując zawiadomienia od Państwowego Instytutu Eksportowego, placówek konsularnych i in. o możliwościach eksportowych w różnych krajach, Związek Eksportowy informował o tych możliwościach poszczególnych wytwórców.

Akcja Związku w kierunku zawarcia transakcyj handlowych na własną rękę nie miała w roku sprawozdawczym powodzenia.

W dziale zaświadczeń eksportowych, wystawianych z upoważnienia pp. Ministra Skarbu i Ministra Przemysłu i Handlu, rok sprawozdawczy był pomyślny, gdyż Związek wystawił ogółem 2596 zaświadczeń eksportowych, co stanowi miesięcznie 216, dla 41 eksporterów-wytwórców różnych artykułów, korzystających ze zwrotu cła (z tych 27 członkom-udziałowcom Związku i 14 osobom, stojącym poza Związkiem) i dla powyższych uzyskał z tego tytułu kwity wywozowe na ogólną sumę zł. 1894727.—, z czego osiągnięte wpływy, w formie taksy za wystawianie zaświadczeń eksportowych, dały możność Związkowi opędzenia kosztów utrzymania skromnego biura dla powyższego celu.

Prowadzona przez biuro Związku statystyka eksportu w dziale artykułów, korzystających ze zwrotu cła (prowadzenie statystyki całego eksportu branży metalowej przetwórczej, mimo usiłowań Związku, ze względów od Związku niezależnych, nie udało się skutecznie), wykazała zmniejszenie się eksportu tych artykułów w roku sprawozdawczym.

Ogólny eksport w tym zakresie wykazał w r. 1929 wagę 15.984.396 kg., o wartości zł. 18.062.703, co w porównaniu do r. 1928 (waga wywozu 17.012.911 kg.) wynosi zniżkę na wadze około 9%, jednakże dając wyżkę na wartości około 32% (w 1928 r. wartość wynosiła zł. 13.702.350). Powyższe dane procentowe, realnie biorąc, podlegną redukcji, czyli ogólna waga i wartość rocznego wywozu będzie o wiele niższa, jeżeli weźmiemy pod uwagę, że stanowiące główny obrót w roku sprawozdawczym i przytem wartościowe artykuły były uwzględnione w statystyce roku ubiegłego tylko za kilka miesięcy, gdy w roku bieżącym figurują w obrocie każdego miesiąca. Przy tych warunkach prawie wszystkie pozycje eksportu zniżkowały znacznie, szczególnie zaś odlewy żeliwne, których wywóz w roku sprawozdawczym w porównaniu do roku poprzedniego spadł o około 34%. Jedynie pozycja wywozu drutu żelaznego miała wyraźną tendencję wyżkową. Pewna wyżka w ogólnej wartości wywozu za rok 1929 tłumaczy się wywozem głównie artykułów wartościowych. Poszczególne dane wykazują: tablica I — ogólny wywóz w odniesieniu do poszczególnych artykułów i miesięcy, tablica II a i b — w odniesieniu do odlewów żeliwnych, tablica III — w odniesieniu do wyrobów żelaznych i stalowych i tablica IV — ogólny wywóz w odniesieniu do poszczególnych artykułów i krajów (patrz str. 7—15).

Do Związku należało 60 firm z 601 udziałami, rozdzielonymi pomiędzy ogółem udziałowców od 90 udziałów do jednego udziału na udziałowca, jak opiewa wykaz (patrz str. 6).

W roku sprawozdawczym odbyło się 5 posiedzeń Zarządu oraz jedno Walne Zgromadzenie.

Posiedzenia poświęcone były sprawom bieżącym oraz sprawom, związanym z eksportem.

W skład Zarządu wchodził następujący: pp. S. J. Okolski — jako prezes, J. Czarliński i A. Dunin — jako vice-prezesi, Z. Górski, J. Iwanowski, J. Kelles-Krauz, L. Kołodzki, S. Przanowski, G. Włodek — jako członkowie.

W okresie sprawozdawczym w biurze Związku zajmowało się sprawami Związku trzech pracowników, oraz dorywczo księgowy dla prowadzenia ksiąg handlowych Związku.

Związek otrzymał ogółem 2418 listów i wysłał 2059 listów.

Preliminarz budżetowy roczny Związku wynosił w dochodach i rozchodach zł. 57900, w rzeczywistości roczne rozchody wyraziły się sumą zł. 54807.12 przy czystym zysku zł. 14268.21, jak wykazuje bilans (patrz str. 4 i 5), zysku, wynikłym z operacji, dokonanych poruczonym Związkowi kapitałem udziałowym.

Bilans na dzień

STAN CZYNNY

	Złote	gr.	Złote	gr.
Kasa			331	01
Banki			6241	35
Dłużnicy			8794	92
Udział w obcych Towarzystwach			73936	—
Papiery procentowe			11748	—
Ruchomości			771	50
Sumy Przechodnie			720	—
			102542	78

Rachunek

STRATY

	Złote	gr.	Złote	gr.
Koszty handlowe			53233	82
Różnice kursów			1489	43
Zysk za rok operacyjny 1929			14268	21
			68991	46

Zarząd:

(—) S. J. Okolski
 (—) J. Czarliński
 (—) A. Dunin
 (—) Z. Górski
 (—) I. Iwanowski
 (—) J. Kelles-Krauz
 (—) L. Kotudzki
 (—) S. Przanowski
 (—) G. Włodek

Księgowy:

(—) R. Osterczyk

31 grudnia 1929 r.

STAN BIERNY

	Złote	gr.	Złote	gr.
Kapitał Udziałowy				
zasadniczy 573 udz. à Zł. 100	57300	—		
nowe wpłaty na 28 udz. à Zł. 100	2800	—	60100	—
Kapitał Rezerwowy			27642	91
Wierzyciele			151	09
Sumy Przechodnie			380	57
Zysk za rok operacyjny 1929			14268	21
			102542	78

strat i zysków

ZYSKI

	Złote	gr.	Złote	gr.
Taksa za wystawianie zaświadczeń eksportowych, prowizje i odsetki			68991	46
			68991	46

Komisja Rewizyjna:

- (—) W. Dzierżawski
- (—) J. Hipp
- (—) S. Młodzianowski
- (—) P. Ryzman
- (—) A. Szmakfeffer
- (—) T. Żelewski

Bilans na dzień

STAN CZYNNY

	Złote	gr.	Złote	gr.
Kasa			331	01
Banki			6241	35
Dłużnicy			8794	92
Udział w obcych Towarzystwach			73936	—
Papiery procentowe			11748	—
Ruchomości			771	50
Sumy Przechodnie			720	—
			102542	78

Rachunek

STRATY

	Złote	gr.	Złote	gr.
Koszty handlowe			53233	82
Różnice kursów			1489	43
Zysk za rok operacyjny 1929			14268	21
			68991	46

Księgowy:

(—) R. Osterczyk

Zarząd:

(—) S. J. Okolski
 (—) J. Czarliński
 (—) A. Dunin
 (—) Z. Górski
 (—) I. Iwanowski
 (—) J. Kelles-Krauz
 (—) L. Kołodzki
 (—) S. Przanowski
 (—) G. Włodek

31 grudnia 1929 r.

STAN BIERNY

	Złote	gr.	Złote	gr.
Kapitał Udziałowy				
zasadniczy 573 udz. à Zł. 100	57300	—		
nowe wpłaty na 28 udz. à Zł. 100	2800	—	60100	—
Kapitał Rezerwowy			27642	91
Wierzyciele			151	09
Sumy Przechodnie			380	57
Zysk za rok operacyjny 1929			14268	21
			102542	78

strat i zysków

ZYSKI

	Złote	gr.	Złote	gr.
Taksa za wystawianie zaświadczeń eksportowych, prowizje i odsetki			68991	46
			68991	46

Komisja Rewizyjna:

(—) W. Dzierżawski
 (—) J. Hipp
 (—) S. Młodzianowski
 (—) P. Ryzman
 (—) A. Szmakfeffer
 (—) T. Żelewski

LISTA CZŁONKÓW

ZWIĄZKU EKSPORTOWEGO PRZEMYSŁU METALOWEGO PRZETWÓRCZEGO

na dzień 31 grudnia 1929 roku.

	Ilość udziałów		Ilość udziałów
1) Odlewnia Żelaza Wł. Ambrożewicz w War- szawie	6	29) Modrzejowskie Zakłady w Warszawie . . .	5
2) Zakłady Mechaniczne „Białogon” w War- szawie	6	30) Fabryka Maszyn H. Mühsam we Włocławku	7
3) Polskie Zakłady Przemysłu Cynkowego w Będzinie	10	31) Spółka Akcyjna Müller i Seidel w Łodzi .	1
4) Tow. Akc. L. Czarliński w Ostrowie-Krępie	5	32) Fabryka Odlewów Żelaznych „Neptun” J. Mintz w Końskich	2
5) Warszawska Fabr. Drutu i Gwoździ „Drut” J. B. Rozenfeld w Warszawie	4	33) Sp. Akc. Norblin, B-cia Buch i T. Werner w Warszawie	6
6) Polskie Towarzystwo Elektryczne w War- szawie	6	34) Fabr. Naczyni Emaljow. „Olkusz” w Olkuszu	10
7) Fabr. Kotłów W. Fitzner w Siemianowicach	1	35) Tow. Wielkich Pieców i Zakładów Ostro- wieckich w Warszawie	5
8) Fitznerowska Fabr. Śrub w Siemianowicach	2	36) Fabryka Narzędzi Rolniczych „Ostrówek” w Ostrówku	1
9) Fabryka Zegarów Bracia Fortwaengler w Warszawie	12	37) Sp. Akc. Budowy Parowozów w Warszawie	60
10) Fabryka Wyrobów Srebrnych i Platerowa- nych J. Fraget w Warszawie	6	38) Odlewnia Żelaza Bracia Perlis Spadkobier- cy w Łochowie	1
11) Odlewnia Żelaza „Glinice” w Radomiu . .	2	39) Tow. Fabr. Motorów „Perkun” w Warszawie	30
12) Fabryka Odlewów Żelaznych H. E. Gold- blum w Radomiu	1	40) Pierwsza Polska Fabryka Haceli „Podko- wa” w Sosnowcu	5
13) Fabryka Wyrob. Platerowanych B-cia Hen- neberg w Warszawie	5	41) Zakłady Mechaniczne Rohn, Zieliński i S-ka w Warszawie	3
14) Tow. Akc. Herzfeld i Victorius w Gru- dziądzu	60	42) Tow. Akc. K. Rudzki i Sp. w Warszawie .	42
15) Fabryka Dźwigów i Maszyn Br. Jenike w Warszawie	6	43) Zakł. Przemysłowe „Rzuców” w Rzucowie	6
16) Fabryka Maszyn G. Josephy's Erben w Biel- sku	10	44) Fabr. Maszyn Georg Schwabe w Bielsku	2
17) Odlewnia Żelaza „Kamienna” J. Witwicki w Kamiennej	6	45) Fabryka Wyrobów Metalowych J. Serkow- ski w Warszawie	12
18) Tow. Zakładów Wyrobów Metalowych Kon- rad, Jarnuszkiewicz i Sp. w Warszawie .	10	46) Huta Silesia w Paruszwicach	10
19) Fabryka Maszyn „Kraj” w Warszawie . .	2	47) Fabryka Odlewów Żelaznych „Słowianin” w Końskich	2
20) Fabryka Odlewów Żelaznych S. Kronen- blum w Końskich	1	48) Tow. Akc. „Staporków” w Warszawie . .	3
21) Kujawska Fabryka Maszyn we Włocławku	5	49) Fabr. Maszyn Bracia Steinberg w Warszawie	2
22) Fabryka Maszyn Bracia Lange w Łodzi .	1	50) Spółka Akcyjna Stephan, Fröhlich i Klüpfel w Katowicach	3
23) Tow. Akc. Hr. St. Ledóchowski w War- szawie	2	51) Stocznia Gdańska w Gdańsku	90
24) Tow. Akc. Lilpop, Rau i Loewenstein w War- szawie	6	52) Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ame- ryki w Warszawie	12
25) Pierwsza Fabryka Lokomotyw w Polsce w Warszawie	12	53) Suchedniowska Fabryka Odlewów S. A. w Kielcach	10
26) Fabryka Maszyn Łęgiewski i Hartwig w Warszawie	4	54) Fabryka Śrub i Gwoździ Bracia Szajn w Bę- dzinie	5
27) Fabryka Wyrobów Metalowych „Metal” inż. Bieńkowski we Lwowie	1	55) Radomska Fabryka Drutu E. Tenenbaum w Radomiu	1
28) Tow. Częstochowskiej Fabryki Odlewów „Metalurgia” w Częstochowie	1	56) Fabryka Aparatów „Tytan” w Warszawie	4
		57) Sp. Akc. „Unia” w Grudziądzu	54
		58) Pierwsza w Kraju Fabryka Piór Stalowych K. Wasilewski w Warszawie	1
		59) Odlewnia Żelaza St. Weigt w Łodzi . .	12
		60) Zjednoczenie Polskich Fabryk Maszyn i Na- rzędzi Rolniczych w Warszawie	1
			601

Tablica I

OGÓLNE ZESTAWIENIE WYWOZU

Rok 1929

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	OGÓŁEM
	Odlewy żeliwne	Maszyny i narzędzia rolnicze	Blacha pokryta cynkiem	Konstrukcje żelazne	Siatka jednolita	Wyroby blaszane	Naczynia blaszane emaljow.	Drut żelazny	Drut kolejarz	Gwoździe	Wyroby żelazne	Hacele	Kłopoty	Widły	Wagony towarowe	Obra- biarki	Motory spali- nowe	Maszyny włókiennicze	Pióra do pisa- nia	
Styczeń	191623 112639.—	383630 375187.—	30640 22912.—	1827 1408.—	605 1442.—	460385 831172.—	45116 19687.—				79769 110899.—							125193 485592.—		1318788 1960938.—
Luty	52284 32503.—	110342 107606.—	35658 25707.—		1121 2689.—	380384 746595.—	40094 17539.—				18937 24180.—						13047 32936.—	95652 329345.—		747519 1319100.—
Marzec	388297 245466.—		252769 180141.—	31838 36520.—	1301 3116.—	295013 611552.—	44753 18350.—				9274 20034.—							83509 305099.—		1106754 1420278.—
Kwiecień	511687 319764.—	6015 7254.—	470352 384785.—		716 1717.—	255593 508397.—	101401 41907.—				75834 89136.—							190675 674064.—		1612273 2027024.—
Maj	391263 210020.—	15477 16667.—	283574 215896.—	12375 11592.—	2614 5931.—	212928 474790.—	55020 22371.—				47649 57249.—					22850 67335.—	23960 75776.—	88905 299712.—		1156615 1457339.—
Czerwiec	394895 218691.—	2327 2048.—	187186 148978.—		1098 2744.—	224407 437230.—	55000 21758.—			51392 23350.—	68194 83915.—					1404 1442.—	5344 21620.—	112143 351412.—		1103390 1313188.—
Lipiec	354472 218976.—	144226 129548.—	120099 86171.—	5832 5372.—	56 134.—	235233 408253.—	12174 4902.—				111185 137591.—					927 315.—	2475 8236.—	75159 276754.—		1061838 1276252.—
Sierpień	569177 350487.—	11628 15132.—	232931 150911.—	372 700.—	599 1435.—	270076 512589.—	71082 28071.—			13840 7425.—	1944 2305.—	1790 3382.—				5512 2460.—	50770 159651.—			1229721 1234548.—
Wrzesień	517337 304215.—	20136 21623.—	349348 239718.—	5481 4297.—	10421 10482.—	243384 502387.—	24970 11040.—				2334 4639.—					6404 2975.—		113564 371562.—		1293379 1472937.—
Paździer- nik	524132 317916.—	117394 113042.—	228724 155010.—		186 447.—	207501 410818.—	248415 84090.—			15570 7153.—	3698 6199.—	10968 21922.—				2900 2645.—		72077 245490.—		1431565 1364732.—
Listopad	312389 205230.—	169727 152185.—	115641 82325.—		288 668.—	241543 482290.—	420965 174710.—				14010 10742.—					882 561.—		148540 471007.—		1423985 1579718.—
Grudzień	414845 263510.—	225808 194437.—	32752 22783.—		38346 37563.—	144374 885004.—	975981 417123.—				3087 4255.—	4104 7381.—		29292 30016.—				129918 373077.—	62 1500.—	1998569 1636649.—
OGÓŁEM	4622401 2799417.—	1206710 1134728.—	2339674 1715337.—	57725 59889.—	57351 68368.—	3170821 6211077.—	2094971 861548.—			80802 37028.—	435915 551144.—	16862 32685.—		29292 30016.—	29292 30016.—	40879 77733.—	44826 138568.—	1286105 4342765.—	62 1500.—	15484396 18062703.—

Pierwsza liczba w rubryce oznacza wagę w kilogramach, druga — wartość w złotych.

	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	M a j	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień	OGÓŁEM
	R u r y ż e i w n e												
Brazylja									15000 8010.—				15000 8010.—
Bułgaria					7200 4005.—				7500 5340.—				14700 9345.—
Danja					1200 890.—								1200 890.—
Estonja				52600 25810.—	6700 3560.—	21700 11125.—	6000 3560.—	33980 22250.—	7400 4361.—	15000 4675.—	22300 11152.—		165680 86493.—
Finlandja	27100 12460.—			43100 22250.—	15000 6675.—	13800 6230.—	38750 19580.—	6200 3560.—					143950 70755.—
Litwa	25700 11570.—		14770 6675.—	19100 10235.—	14200 6230.—	37500 19580.—	44000 21360.—	40100 19580.—	27900 14240.—	5300 2670.—	16550 8010.—	4200 2670.—	249320 122820.—
Łotwa			44264 21324.—	10235.—	9500 4005.—	4880 2529.—	24083 12958.—	13006 7079.—	54600 27590.—	27887 13427.—	46900 22250.—	51785 31260.—	276905 142422.—
Norwegja					11700 6497.—						1100 890.—		12800 7387.—
Rumunja	30000 12460.—	15000 6675.—	68645 34361.—	119582 52277.—	189502 86653.—	189271 91226.—	36965 15450.—	158013 80090.—	114208 49745.—	75036 21360.—	5150 3100.—	31418 14039.—	1032790 467441.—
Turcja		3150 3560.—										13800 6230.—	16950 9790.—
O g ó ł e m	82800 36490.—	18150 10235.—	127679 62365.—	234382 110572.—	255002 118515.—	267151 130690.—	149798 72908.—	251299 132559.—	226608 109286.—	123223 42132.—	92000 45402.—	101203 54199.—	1929295 925953.—

O d l e w y b u d o w l a n e

Bułgaria					7300 4895.—		5100 4450.—	5000 4450.—	19500 14240.—				36900 28035.—
Danja			28600 14240.—		13600 7120.—								42200 21360.—
Estonja				6900 6230.—	3000 3560.—	11500 9345.—	4000 1780.—	2000 890.—	16000 12460.—	26700 20470.—	3000 4450.—		73100 59185.—
Finlandja	2900 2670.—			12700 8010.—		1000 2670.—	5000 4450.—	7900 4450.—				13900 8900.—	43400 31150.—
Litwa	4300 4890.—		1900 1780.—	18700 10235.—	800 1780.—	2142 2545.—	15200 9167.—	16100 11125.—	16500 10235.—	22300 18690.—	17741 16900.—	22800 14020.—	138483 101367.—
Łotwa		34 18.—	2274 1006.—		6508 5518.—	10327 6081.—	6930 1513.—	37548 23994.—	35300 16465.—	57012 34059.—		24789 15875.—	180722 104529.—
Niemcy				427 267.—				1352 1216.—					1779 1483.—
Norwegja	29600 16910.—	13500 4450.—		51100 33820.—	16451 10257.—	11500 7120.—		11051 7165.—	14500 8900.—	46200 32040.—	25100 17800.—	9900 8900.—	228902 147362.—
Palestyna										6300 6230.—			6300 6230.—
Persja			3800 3560.—										3800 3560.—
Rumunja		12700 8900.—	98005 71360.—	20522 14730.—	30947 21440.—	26260 20669.—	46397 34799.—	43855 28381.—	46417 33232.—	75405 45374.—	8587 6387.—	3221 2161.—	412316 287433.—
Szwecja								14000 8900.—					14000 8900.—
Turcja		7000 5340.—		58900 54290.—	8189 7000.—		27200 25810.—	34500 33820.—			6000 8900.—	30000 24030.—	171789 159190.—
O g ó ł e m	36800 24470.—	33234 18708.—	134579 91946.—	169249 127582.—	86795 61570.—	62729 48430.—	109827 81969.—	173306 124391.—	148217 95532.—	233917 156863.—	60428 54437.—	104610 73886.—	1353691 959784.—

Pierwsza liczba w rubryce oznacza wagę w kilogramach, druga — wartość w złotych.

	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień	OGÓŁEM
P r z y b o r y o g r z e w a l n i c z e													
Finlandja											1520 660.—		1520 660.—
Jugosławia					17500 7438.—								17500 7438.—
Łotwa			6595 2802.—			37287 19976.—	11060 5964.—	35635 20300.—		13750 7704.—	61470 34186.—	97835 52813.—	263632 143745.—
O g ó ł e m			6595 2802.—		17500 7438.—	37287 19976.—	11060 5964.—	35635 20300.—		13750 7704.—	62990 34846.—	97835 52813.—	282652 151843.—
N a c z y n i a ż e l i w n e s u r o w e i e m a l j o w a n e													
Estonja							3200 3560.—		8100 5340.—		8692 7075.—		19992 15975.—
Litwa			21596 14640.—	1500 1780.—		8037 6613.—	5750 5518.—	10900 8010.—	12400 8900.—	23600 17625.—	9608 8460.—	20772 15673.—	114163 87246.—
Łotwa	20672 13921.—		4035 2500.—	10000 7120.—	9496 7303.—	1491 917.—	39392 25591.—	64499 40670.—	57297 41406.—	53694 36198.—	21092 14070.—	23364 14771.—	305032 204467.—
Niemcy									228 356.—				228 356.—
Norwegja		900 3560.—											900 3560.—
Rumunja	51351 37758.—		87340 64093.—	86981 61840.—	22470 15194.—	16958 10565.—	35445 23466.—	33193 24157.—	55065 36919.—	72414 54017.—	54473 37870.—	52747 38693.—	568437 404572.—
O g ó ł e m	72023 51679.—	900 3560.—	112971 81233.—	98481 70740.—	31966 22497.—	26486 18095.—	83787 58135.—	108592 72837.—	133090 92921.—	149708 107867.—	93865 67475.—	96883 69137.—	1008752 716176.—
Ż e l a z k a d o p r a s o w a n i a													
Estonja											18 25.—		18 25.—
Indje Hol.				8533 9700.—									8533 9700.—
Łotwa			6473 7120.—			1242 1500.—			5808 5586.—	3373 3200.—	2968 2928.—	4790 4200.—	24659 24534.—
Rumunja				1042 1170.—				345 400.—		161 150.—	120 117.—		1668 1837.—
O g ó ł e m			6473 7120.—	9575 10870.—		1242 1500.—		345 400.—	5808 5586.—	3534 3350.—	3106 3070.—	4790 4200.—	34873 36096.—
O d i e w y m a s z y n o w e													
Rumunja									3614 890.—			9524 9275.—	13138 10165.—
O g ó ł e m									3614 890.—			9524 9275.—	13138 10165.—

Pierwsza liczba w rubryce oznacza wagę w kilogramach, druga — wartość w złotych.

	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	M a j	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień	OGÓŁEM
Ś r u b y ż e l a z n e													
Austria										360 1586.—			360 1586.—
Bułgaria			4163 7973.—	634 1096.—		9565 16154.—							14362 25223.—
Indje Ang.								1944 2305.—					1944 2305.—
Łotwa									623 1006.—	782 1345.—		1287 1915.—	2692 4266.—
O g ó ł e m			4163 7973.—	634 1096.—		9565 16154.—		1944 2305.—	623 1006.—	1142 2931.—		1287 1915.—	19358 33380.—
Ł a Ń c u c h y													
Czecho- słowacja											50 56.—		50 56.—
B u t i e s t a l o w e													
Austria							54410 57547.—						54410 57547.—
Holandja	14215 15200.—												14215 15200.—
Niemcy	229 410.—												229 410.—
Rumunja							14259 18107.—						14259 18107.—
Węgry							18691 21006.—						18691 21006.—
O g ó ł e m	14444 15610.—						87360 96660.—						101804 112270.—
S p r e ż y n y s t a l o w e													
Jugosławia							22982 38506.—						22982 38506.—
Z w r o t n i c e k o l e j o w e													
Rosja	55221 66400.—	17257 20750.—		73200 87150.—	46930 56025.—	55497 64325.—							248105 294650.—
M a t e r i a ł d o n a w i e r z c h n i k o l e j o w e j													
Chiny											12344 7020.—		12344 7020.—

H a k i ż e l a z n e									
Austria	1680 3430.—	843 2425.—	845 2523.—						3368 8378.—
S k o b e l i k i									
Niemcy						2000 890.—			2000 890.—
P o d k ó w k i ż e l a z n e									
Litwa							1292 1660.—	511 686.—	1204 1579.—
Łotwa							1264 1608.—		596 761.—
Ogółem							866 1110.—	511 686.—	1800 2340.—
							2556 3268.—		5733 7404.—
T r a n s m i s j e, k o ł a p a s o w e									
Estonja					719 1224.—				719 1224.—
Norwegja					114 135.—				114 135.—
Ogółem					719 1224.—				833 1359.—
W e n t y l a t o r y									
Łotwa					145 249.—				145 249.—
Ł ó ż k a ż e l a z n e									
Chiny	5715 12817.—	4997 11926.—							10712 24743.—
Egipt	148 694.—								148 694.—
Persja	4241 15378.—								4241 15378.—
Rumunja								1105 2980.—	1105 2980.—
Ogółem	10104 28889.—	4997 11926.—						1105 2980.—	16206 43795.—
P a t e l n i e s z l i f o w a n e									
Meksyk						2987 3187.—			2987 3187.—
Ogółem	79769 110899.—	18937 24180.—	9274 20034.—	75834 89136.—	47649 57249.—	111185 137591.—	1944 2305.—	2334 4639.—	3087 4255.—

Pierwsza liczba w rubryce oznacza wagę w kilogramach, druga — wartość w złotych.

Tablica IV

OGÓLNE ZESTAWIENIE WYWOZU

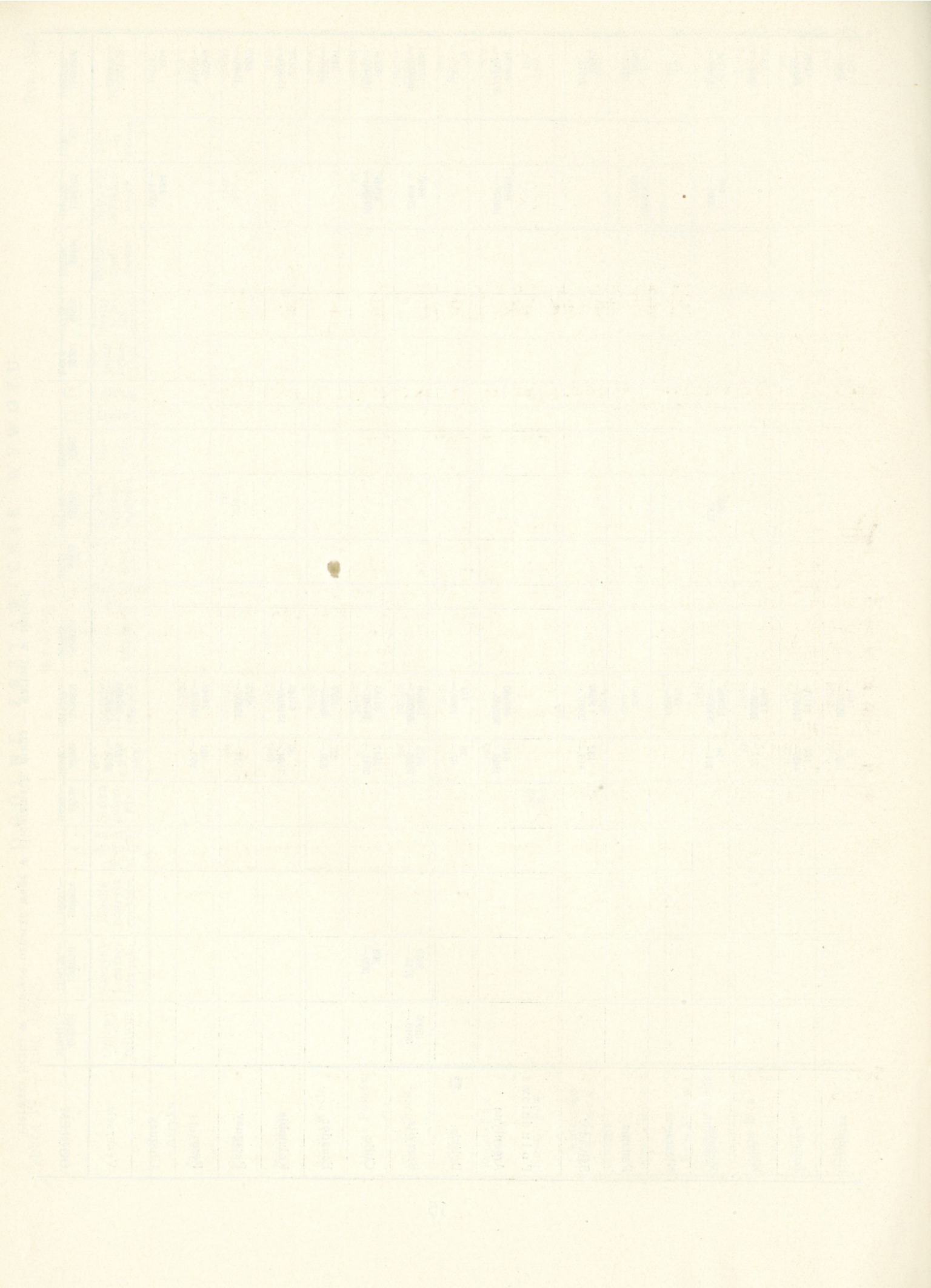
(podług krajów)

Rok 1929

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
	Odlewy żelazne	Maszyny i narzędzia roln.	Blacha pokryta cynkiem	Konstrukcje żelazne	Siatka jedno- lita	Wy- roby z bla- chy	Naczynia blaszane emaljow.	Drut żelazny	Druk kolejowy	Gwoź- dzie	Wyroby żelazne i stalowe	Ha- cele	Łopaty	Widły	Wa- gony towa- rowe	Obra- blarki do me- tali i drzewa	Motory spali- nowe	Maszyny włóknien- nicze	Pióra do pisania	OGÓŁEM
Europa							7137 11483.—													7137 11483.—
Albania																				
Anglia						144 336.—	138769 291750.—													138913 292086.—
Austria			115491 79903.—			343 330.—	700 1413.—	70209 30223.—			58138 67511.—							33705 115570.—		278586 294950.—
Belgia						14115 13437.—												22063 59938.—		36178 73375.—
Bułgaria	51600 37380.—	559705 493318.—	295835 267514.—				12062 18092.—				14362 25223.—	2184 5447.—						44473 123396.—		980221 970370.—
Czechosłowacja								269885 116179.—			50 56.—	2130 3993.—				22497 66396.—		190645 602609.—		485207 789255.—
Dania	43400 22250.—																	268 1676.—		43668 23926.—
Estonia	258790 161678.—	54050 56535.—	44905 32395.—		372 700.—		2019 4844.—				719 1224.—	4104 7381.—						8146 27497.—		373115 292254.—
Finlandia	188870 102565.—	14603 11991.—																		203473 117556.—
Francja		238 292.—					104 344.—											150872 446412.—		151214 447048.—
Grecja							36297 52884.—											48080 132586.—		84977 185470.—
Hiszpania							947 1857.—													947 1857.—
Holandia					1122 1096.—						14215 15200.—							6957 26297.—		22294 47593.—
Jugosławia	17500 7438.—	8784 10502.—	423500 284815.—								22982 38506.—							60650 170349.—		533416 511590.—
Litwa	501966 311433.—	21829 15850.—	406278 294454.—				23284 56497.—				3007 3925.—					1917 1003.—		143 931.—		958424 684093.—
Łotwa	1050945 619697.—	49647 53763.—	508445 419251.—			29718 28761.—	169870 348881.—	64410 27375.—		29410 14578.—	5563 7994.—	1790 3382.—				11993 8397.—		19483 42987.—		2001274 1575066.—

(podług krajów)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	OGÓŁEM
	Odfewy żeliwne	Maszyny i narzę- dzia roln.	Blacha pokryta cynkiem	Kon- strukcyjne żeliwne	Siatka jedno- lita	Wy- roby z bla- chy	Naczynia blaszane emaljow.	Drut żelazny	Druk kolezasty	Gwoź- dzie	Wyroby żelazne i stalowe	Ha- cele	Kopały	Widły	Wa- gony towa- rowe	Obra- barki do me- tali i drzewa	Motory spali- nowe	Maszyny włókiennicze	Pióra do pisania	
Afryka																				
Abisynja							21379 32038.—													21379 32038.—
Egipt						301 712.—	421815 715879.—				148 694.—							1326 2576.—		423590 719861.—
Marokko						1240 1206.—	2915 3206.—													4155 4412.—
Afryka Wsch.							27146 40889.—													27146 40889.—
Afryka Połudn.							341416 595641.—											75 698.—		341491 596339.—
Afryka Zach.						452 1084.—	192219 461657.—													192671 462741.—
Angola							9167 13751.—													9167 13751.—
Kanaryjskie Wyspy						800 778.—														800 778.—
Kongo Belg.					1827 1408.—															1827 1408.—
Ameryka																				
Północna Kanada							3304 4964.—													3304 4964.—
Stany Zjednocz.																		50453 180626.—		50453 180626.—
Środkowa Ameryka Środk.							16600 24996.—													16600 24996.—
Costa Rica						88 212.—	13050 31250.—													13138 31462.—
Guatemala						21 50.—	4137 7520.—													4158 7570.—
Haiti						41 98.—	10318 24743.—													10359 24841.—

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI

Spółki Akcyjnej: „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi, Spółka Akcyjna”

ZA CZAS OD 1 STYCZNIA DO 31 GRUDNIA 1929 ROKU.

W roku sprawozdawczym Spółka dokonała obrotów na sumę
zł. 13 941 409.—

stanowiących równowartość 50 843 tonn dostarczonego odbiorcom towaru.

Obroty te w porównaniu z obrotami roku 1928 wykazują zniżkę w złotych o 21,9%, w tonnażu o 18,1%. Wykazana zniżka znajduje usprawiedliwienie w ogólnej depresji, coraz szerzej obejmującej w roku sprawozdawczym nasze życie gospodarcze i powodującej zarówno znaczne zmniejszenie się konsumpcji, jak i konieczność stosowania daleko idącej ostrożności przy zawieraniu transakcji.

Obrót Spółki, wynoszący, jak było wskazane, sumę zł. 13 941 409.—, procentowo dzieli się na następujące składniki: 54,2% stanowi obrót żelazem i blachami, 23,8% — surowcem odlewniczym, 10,9% — metalami półszlachetnymi, 3,8% — artykułami technicznymi, 3,7% — koksem, 2,2% — węglem, 0,7% — złomem żeliwnym, 0,7% — obrabiarkami i narzędziami.

Procentowy stosunek tonażu dostarczonych towarów przedstawia się jak następuje: surowiec odlewniczy — 31,11%, żelazo i blachy — 30,12%, koks — 18,92%, węgiel — 17,09%, artykuły techniczne — 1,48%, złom żeliwny — 0,94% i metale półszlachetne — 0,34%.

Żelazo i blachy.

Dostawa blach i żelaza uskuteczniana była w dalszym ciągu przez Spółkę na zasadzie umowy, zawartej z Syndykatem Polskich Hut Żelaznych i powierzającej Spółce komisową sprzedaż zsyndykalizowanych wyrobów hutniczych dla przemysłu metalowego przetwórczego.

Dostawa blach i żelaza wyniosła 15 400 tonn, wartości zł. 7 786 800.— Stosunek procentowy poszczególnych gatunków towaru, dostarczonego odbiorcom w roku 1929 przedstawiał się, jak następuje: żelazo handlowe — 37,7%, materiały kolejowe — 31,1%, blacha gruba — 10,4%, bednarka — 9,5%, blacha cienka — 6,2%, belki — 2,6%, walcówka — 2,5%.

Surowiec odlewniczy.

Surowiec odlewniczy, dostarczany przez Spółkę swym odbiorcom, pochodził z produkcji wielkich pieców Towarzystwa Starachowickich Zakładów Górniczych, które powierzyło Spółce wyłączną sprzedaż swego surowca.

W roku sprawozdawczym dostarczono 15 818 tonn na sumę zł. 3 229 805.—. Surowki № 0 dostarczono — 2 425 tonn, № 1 — 9 292 tonn, № 2 — 3 230 tonn. Resztę dostarczonego towaru stanowił surowiec martenowski.

Koks i węgiel.

Koks dostarczany był przez Spółkę z koksowni krajowych — górnośląskich, oraz zagranicznych — karwińskich.

Ogółem w roku sprawozdawczym dostarczono 9 613 tonn na sumę zł. 487 353.—, z czego przypada 68,87% — na koks górnośląski i 31,13% — na koks karwiński.

Węgla z kopalń dąbrowskich i górnośląskich dostarczono 8 689 tonn na sumę zł. 280 532.—, z czego przypada na węgiel dąbrowski — 69,44%, na węgiel zaś górnośląski — 30,56%.

Metale półszlachetne.

Dział sprzedaży metali półszlachetnych osiągnął obrót w wysokości zł. 1 489 406.—, stanowiących równowartość 172,8 tonn metalu. W tym dziale sprzedaży Spółka reprezentuje dwie firmy francuskie: „Société du Duralumin“ oraz „L'Aluminium Français“ — na aluminium, duraluminium-aldał, almasilium i almalec, oraz „Metallgesellschaft“, A. G., Frankfurt a/M. — na stopy aluminiowo-krzemowe (Silumin) i nikiel „Monda“.

Złom żeliwny.

W roku sprawozdawczym dostarczono zaledwie 482 tonny złomu żeliwnego na sumę zł. 88 796.—. Zmniejszenie się obrotów w tym dziale sprzedaży uzasadnia się zwiększoną sprzedażą surówki martenowskiej, używanej przez odlewnie zamiast złomu, oraz zmniejszonym importem złomu z zagranicy z powodu dostatecznej ilości na rynku wewnętrznym.

Artykuły techniczne.

Obrót w artykułach technicznych wyniósł zł. 476 146.—. Na pierwszym miejscu co do wysokości obrotów w tym dziale stoją artykuły odlewnicze, które obrót wyniósł 36%. Drugie miejsce zajmują pasy pędne skórzane reprezentowanej przez Spółkę fabryki G. Gnerlich w Cieszynie Polskim, obrót bowiem niemi stanowi 29% ogólnego obrotu. Następnie idą tarcze szlifierskie M. S. O. (Mayer u. Schmidt, Offenbach a/M.) z 24% ogólnego obrotu.

Pozostały obrót przypada na smarownice, oliwiarki do maszyn rolniczych, pilniki, gwintowniki, rozwiertaki, uchwyty, piłki do metali, kit do żelaza, tarcze filcowe i t. d.

Obrabiarki i narzędzia.

Obrót w tym dziale sprzedaży wyniósł zł. 102 571.—, z czego na wiertarki i szlifierki reprezentowanej przez Spółkę francuskiej wytwórni „Wageor“ przypada 87%, na obrót obrabiarkami związkowych wytwórni — 10% i na obrót instrumentami i narzędziami do obróbki — 3%.

W końcu roku sprawozdawczego zakończona została reorganizacja działu sprzedaży obrabiarek i narzędzi. Nie mogło to jednak wpłynąć w roku sprawozdawczym na zwiększenie obrotów obrabiarkami związkowych wytwórni. Uwidoczni się to, dopiero w sprawozdaniu za rok 1930.

W roku sprawozdawczym Rada odbyła 4 posiedzenia, Zarząd — 10 posiedzeń.

Bilans na dzień 31 grudnia 1929 r.

STAN CZYNNY

STAN BIERNY

	Zł.	gr.		Zł.	gr.
Gotówka w kasach	2.549	81	Kapitały: Zakładowy	600.000	00
Banki r-ki bieżące	2.392	43	Zapasowy	102.695	64
Dłużnicy	454.182	58	Rezerwowo	32.537	08
Weksle	15.399	20	Amortyzacyjny	19.195	15
Nieruchomości	860.095	28	Banki r-ki bieżące	32.027	00
Ruchomości	30.994	43	Wierzyciele	712.334	71
Papiery procentowe	185.254	80	Akcepty własne	188.056	31
Towary	147.205	93	Kasa Przewozn. Pracown.	7.737	52
Sumy przechodnie	23.299	29	Pożyczka Lombardowa	14.100	00
			Sumy przechodnie	7.047	50
			Zysk	5.642	84
	1.721.373	75		1.721.373	75
Różni za gwarancje	285.000	00	Akcepty gwarancyjne	285.000	00

Rachunek strat i zysków

za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1929 r.

STRATY

ZYSKI

	Zł.	gr.		Zł.	gr.
Koszty handlowe	353.669	83	Zysk brutto za rok 1929	436.155	43
Podatki	53.175	75	„ z roku 1928	22.240	41
Prowizje i odsetki	24.527	67			
Dyskonto weksli	21.379	75			
Zysk za rok operacyjny 1929	5.642	84			
	458.395	84		458.395	84

Dyrekcja:

(—) T. Lecewicz

(—) M. Bujalski

Księgowy:

(—) R. Osterczyk

Komisja Rewizyjna:

(—) L. Skibiński

(—) J. Szaniawski

(—) K. Pichelski

Zarząd:

(—) K. Ambrożewicz

(—) S. J. Okolski

(—) L. Hafner

(—) P. Król

(—) W. Woszczyński

Protokół Komisji Rewizyjnej.

Powołana w myśl par. 50 Statutu Komisja Rewizyjna Spółki Akcyjnej: „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi, Spółka Akcyjna“ przystąpiła zgodnie z par. 50 Statutu Spółki do sprawdzania kasy, ksiąg i rachunków, dowodów i wogóle działalności Spółki w dniu 10 marca 1930 r. Po zbadaniu sporządzonych przez Zarząd Spółki bilansu na dzień 31 grudnia 1929 roku oraz rachunku strat i zysków za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1929 roku, stwierdza, że bilans za rok operacyjny 1929, zamknięty w stanie czynnym i biernym sumą zł. 1 721 373,75 i rachunek strat i zysków za tenże okres, wykazujący zysk w sumie zł. 5 642,84, zostały sporządzone prawidłowo i w zupełnej zgodności z księgami buchalteryjnymi i odnośnymi dowodami.

Wobec powyższego Komisja Rewizyjna wnosi, ażeby Walne Zgromadzenie zechciało zatwierdzić zarówno bilans, jak i rachunek strat i zysków i udzielić Zarządowi pokwitowania.

Warszawa, dnia 4 kwietnia 1930 r.

Członkowie Komisji Rewizyjnej:

(—) K. Pichelski

(—) L. Skibiński

(—) J. Szaniawski

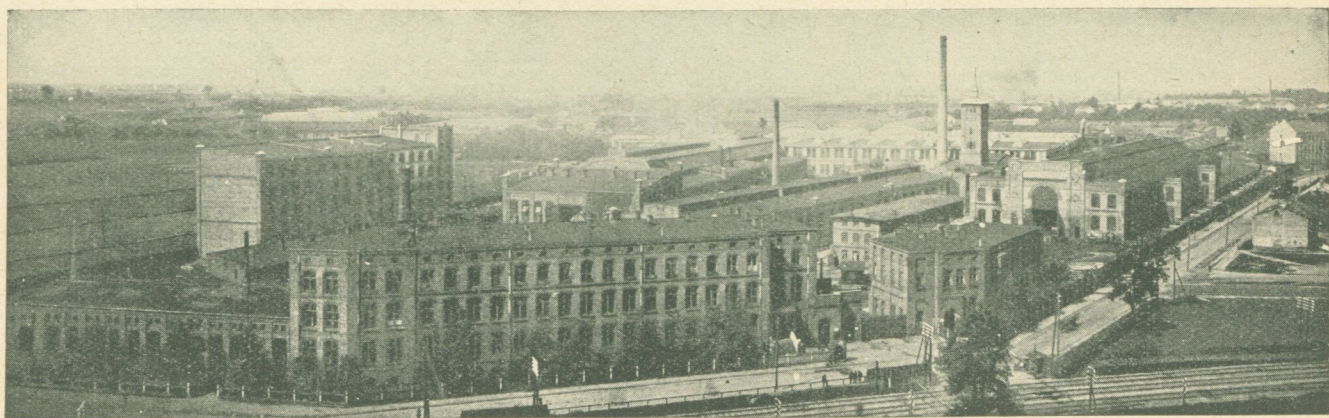
Towarzystwo Przemysłowe Zakładów Mechanicznych „Lilpop, Rau i Loewenstein“

Spółka Akcyjna

W WARSZAWIE

Kapitał zakładowy przed wojną Rb. 4.000.000

Kapitał zakładowy obecny Zł. 12.400.000

Widok ogólny Zakładów na Woli.

Początek Towarzystwa datuje się od roku 1818. W tym bowiem czasie bracia Evans założyli przy ulicy Ś-to Jerskiej w Warszawie fabrykę maszyn i narzędzi agronomicznych, odlewnię żelaza i warsztaty mechaniczne, które następnie przeszły na własność Spółki „Stanisław Lilpop i Wilhelm Rau” i pod tą firmą prowadzone były do roku 1873.

Następnie wstąpił do Spółki p. Leon Loewenstein. Spółka została przekształcona na Towarzystwo Akcyjne z kapitałem zakładowym rubli 4.000.000 — i pod zmienioną firmą Towarzystwo Przemysłowe Zakładów Mechanicznych „Lilpop, Rau i Loewenstein” po dzień dzisiejszy istnieje.

W roku 1878 Towarzystwo nabyło od b. Banku Polskiego jego Zakłady przy ul. Smolnej i Solec, i powiększyło swoją posiadłość przez nabycie sąsiadującej z nimi posesji, poczem przystąpiło do budowy wagonów oraz innych przedmiotów dla potrzeb kolejnictwa.

Zakłady jednakowoż, położone zdala od toru kolejowego, niezmiennie były hamowane w swym rozwoju, to też Towarzystwo, pragnąc usunąć tę niedogodność, nabyło w r. 1904 fabrykę b. Towarzystwa August Repphan, położoną na Woli i mającą własną bocznice, a tem samem połączenie z torami kolejowymi. Towarzystwo odpowiednio przebudowało wspomniane Zakłady i przeniosło do nich budowę wagonów, co w połączeniu z Zakładami na Powiślu pozwoliło na znaczne powiększenie produkcji.

Do wybuchu wojny europejskiej zaznacza się silny pod każdym względem rozwój Towarzystwa, powstają nowe działy fabrykacji i rozszerzanie istniejących, Towarzystwo uczestniczy we wszystkich większych instalacjach i budowlach w Rosji i na terenie byłej Kongresówki, oprócz bowiem wagonów przeprowadza budowę bardzo znacznej ilości i wielokrotnie o znacznej rozpiętości mostów kolejowych i miejskich, wykonywa znaczne roboty wodociągowe, buduje maszyny parowe, pociski i taboru dla Ministerstwa Wojny i t. p.

Rok 1915 zmusza Towarzystwo do częściowego ewakuowania swoich Zakładów do Rosji, gdzie buduje swoje Zakłady, fabrykując znaczne ilości pocisków małych i dużych kalibrów.

Po ustąpieniu okupantów, Towarzystwo bezzwłocznie zajęło się uruchomieniem swoich Zakładów, które bardzo poważnie ucierpiały wskutek rekwizycji z czasów okupacji i uzupełnia je nowymi instalacjami. To też w tych warunkach Towarzystwo już w 1920 roku było w stanie dokonać naprawy i odbudowy znacznej ilości taboru kolejowego, a z końcem 1921 r. przystą-

piło do budowy nowych wagonów towarowych i osobowych, których produkcja obecnie przekracza już znacznie produkcję przedwojenną. Ponadto Zakłady Towarzystwa wykonywują karoserje samochodowe i autobusowe, części wagonowe i parowozowe, wszelkie odlewy żeliwne i elektro-stalowe, konstrukcje żelazne i t. p. maszyny ceramiczne, pontony, wozy, sprzęt saperski, zwrotnice, krzyżownice i rozjazdy.

Zakłady Towarzystwa, położone na Woli, łącznie z posesją na Powiślu zajmują 244,114 m², w tem pod zabudowaniami 69,670 m². Ponadto Towarzystwo posiada jeszcze fabrykę w Krzemieńczugu, której powierzchnia placu wynosi 100 hektarów.

Ilość robotników, zatrudnionych w Zakładach, wynosi zgórą 2.600 ludzi.

Produkcja Towarzystwa obejmuje:

- 1) Wagony towarowe i osobowe dla dróg żelaznych, zwykajne i pulmanowskie, żelaznej konstrukcji, I, II i III kl., oraz tramwaje wszelkich typów.
- 2) Wagony specjalne do przewozu spirytusu, nafty, kwasów i t. p., wagony-chłodnie do przewozu mięsa, piwa, masła i t. p.
- 3) Zestawy kołowe, resory, sprężyny, oraz wogóle części zapasowe do wagonów.
- 4) Zwrotnice, krzyżownice i akcesorja relsowe.
- 5) Konstrukcje żelazne, zbiorniki różnej pojemności.
- 6) Maszyny i urządzenia dla przemysłu ceramicznego.
- 7) Kształtki dla wodociągów i kanalizacji.
- 8) Wszelkie odlewy żeliwne wagi do 30.000 kg. sztuka.
- 9) Wszelkie odlewy z elektrostali wagi do 3.000 kg.
- 10) Pontony, wozy, oskardy i t. p. utensylja sprzętu saperskiego.
- 11) Karoserje samochodowe i autobusowe.

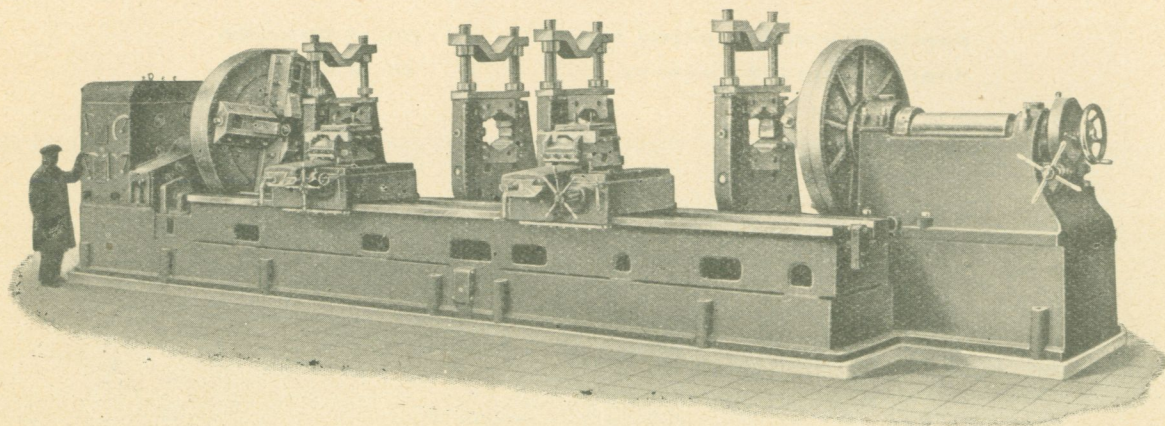
Zarząd Towarzystwa stanowią:

Andrzej Rotwand—prezes; Czesław Klarner—vice-prezes; Stefan Brun, Herman Ginsberg, Ignacy Jabłoński, Jerzy Komorowski i Michał Stanisław hr. Kossakowski—członkowie Zarządu; Tadeusz Neuman i Ignacy Radziszewski—zastępcy członków.

Dyrekcja:

Wacław Woszczyński i Józef Zaporski — dyrektorowie zarządzający.

STOWARZYSZENIE MECHANIKÓW POLSKICH Z AMERYKI Sp. Akc. W WARSZAWIE

Spółka powstała ze sfuzjonowania dwóch Towarzystw „Stowarzyszenia Mechaników Polskich z Ameryki” i Towarzystwa Akcyjnego „Poręba”. Akcje sfuzjonowanej Spółki są własnością emigracji polskiej w Ameryce, zorganizowanej w Spółce „Mechanics Association Inc.”, powstałej z przemianowania Spółki „The Polish Mechanics Co, Inc.”, założonej w 1919 roku, i Banku

Gospodarstwa Krajowego w Warszawie. Kapitał zakładowy wynosi zł. 7,825,000, ilość zaś zatrudnionych pracowników — 1,900.

Własność Stowarzyszenia Mechaników stanowią obecnie:

1) Wytwórnia Obrabiarek i Narzędzi Stowarzyszenia Mechaników Polskich z Ameryki S. A. w Pruszkowie.

2) Zakłady Przemysłowe „Poręba” w Porębie pod Zawierciem.

Wytwórnia w Pruszkowie zatrudnia około 300 pracowników, posiada 170 sztuk obrabiarek; powierzchnia warsztatów wynosi około 31,600 m²; wytwórnia zajmuje przestrzeń około 2,5 morgi i posiada wolnych placów około 13,5 morg. Wykonywane są w niej w szerokim zakresie precyzyjne narzędzia do obróbki metali, wiertła, frezy, rozwiertaki, gwintowniki, imadła, podzielnice i t. d., w ilości 1.000 do 2.000 kg. miesięcznie. Pozatem budują się tam również mniejsze typy precyzyjnych obrabiarek do metali, jako to: tokarki stołowe, narzędziowe, precyzyjne, pociągowe,

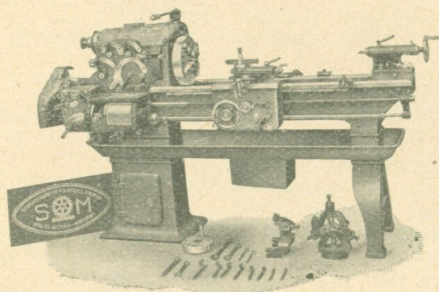
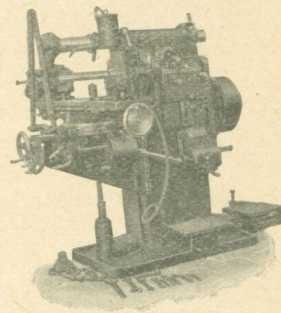
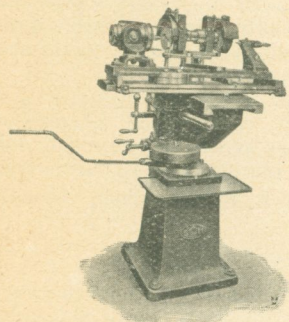
frezarki uniwersalne, dłutownice i strugarki typu narzędziowego, cały szereg maszyn specjalnych, w ilości około 10,000 kg. miesięcznie.

Organizacja i maszyny wytwórni są najzupełniej nowoczesne. Przy fabrykacji stosowane są zasady za-
mienności.

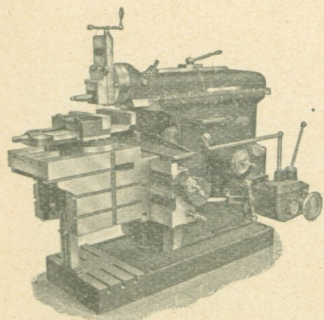
Duże Biuro Konstrukcyjne przy Wytwórni zaopatruje w projekty i rysunki obrabiarek nie tylko Wytwórnię w Pruszkowie, lecz i w Porębie.

W bezpośredniej łączności z Wytwórnią w Pruszkowie jest prowadzona Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa Stowarzyszenia Mechaników Polskich z Ameryki, zatwierdzona przez Min. W. R. i O. P. Szkoła posiada 3 klasy. Na program jej składają się wykłady teoretyczne i prace w specjalnych warsztatach szkolnych, które zajęte są pokrewną produkcją z produkcją Wytwórni. W szkole kształci się około 140 uczniów, którzy po ukończeniu wstępują bądź do Warsztatów Stowarzyszenia, bądź też znajdują pracę w precyzyjnym przemyśle mechanicznym.

Zakłady Przemysłowe „Poręba” w Porębie pod Zawierciem istnieją od 1797 r. Zakłady te zatrudniają około 1.600 pracowników. Zabudowania fabryczne zajmują przestrzeń ok. 14 morg. Posiadłości orne i leśne wynoszą powyżej 250 ha, tereny kopalniane około 125 ha, własna kolejka wąskotorowa, łącząca fabry-

STOWARZYSZENIE MECHANIKÓW POLSKICH Z AMERYKI Sp. Akc. W WARSZAWIE

kę ze stacją Zawiercie i kopalniami — około 30 klm. Objętość budynków około 63.000 m³.

Zakłady „Poręba“ posiadają następujące działy:

a) Fabrykę maszyn (obrabiaerek), składającą się z warsztatu mechanicznego, modelarni i kuźni.

b) Odlewnię żeliwa, składającą się z kilku właściwie odlewni: maszynowej, rur, radiatorów, naczyń i sanitarji oraz emaljerni.

c) Fabrykę drutu i gwoździ.

d) Kopalnię węgla.

Fabrykacja obrabiarek w Porębie prowadzona jest

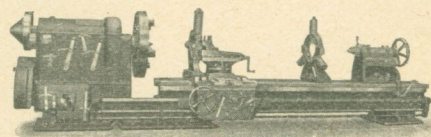
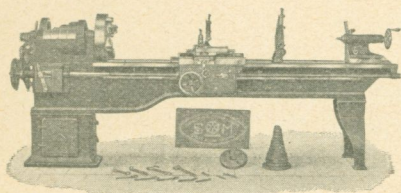
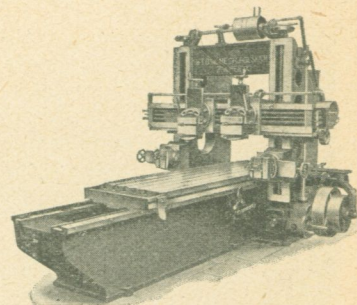
łącznie z wytwórnią w Pruszkowie, ze specjalnem uwzględnieniem ciężkich maszyn. „Poręba“ buduje szereg wydajnych szybkoobrotowych tokarek, he-

blarki podłużne i poprzeczne, dłutownice, karuzelówki w dużej ilości, tokarki do zestawów kołowych (wykonano już 30 sztuk) o wadze do 48.000 kg., tokarki

do walczy o wadze do 55.000 kg. i szereg specjalnych maszyn. Produkcja miesięczna wynosi od 50.000 do 100.000 kg.

Przeciętna miesięczna produkcja odlewni wynosi 1.350.000 kg.

Poza odlewami dla własnej obróbki, odlewnie „Poręby“ dostarczają odlewów hutom górnośląskim. Produkcja radiatorów i naczyń emaljowanych jest jedną z największych w Polsce. Rury żeliwne pionowo-lane dostarczane są przede wszystkim samorządom miejskim. Produkcja gwoździ wynosi do 100.000 kg. miesięcznie.

Kopalnie węgla wydobywają węgiel młodych formacji (kajprowy), posiadający znacznie wyższą wydajność cieplną od zwyczajnego brunatnego, przeważnie dla własnych potrzeb Wytwórni.

Zarząd Stowarzyszenia Mechaników Polskich z Ameryki stanowią:

Prezes: Zygmunt Nowicki. Członkowie: Poseł Antoni Anusz, dr. L. Barysz, inż. Jerzy Iwanowski, dr. F. Merunowicz, M. Krasucki, inż. Jan Piotrowski.

Dyrekcja:

Naczelny Dyrektor — Jerzy Iwanowski, Naczelny Dyrektor Techniczny — Jan Piotrowski, Dyrektor Finansowy — M. Krasucki i Dyrektor Handlowy — W. Jezierski.

Komisja Rewizyjna:

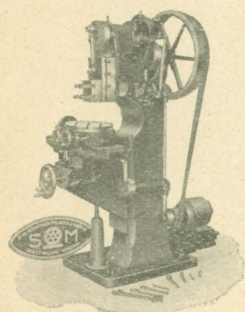
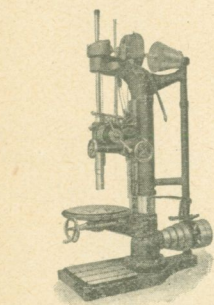
Profesor dr. K. Bartel, Cezary Łagiewski, Stanisław Lipiński, Senator Stanisław Gaszyński i inż. A. Dębski.

Dyrekcja Wytwórni w Pruszkowie:

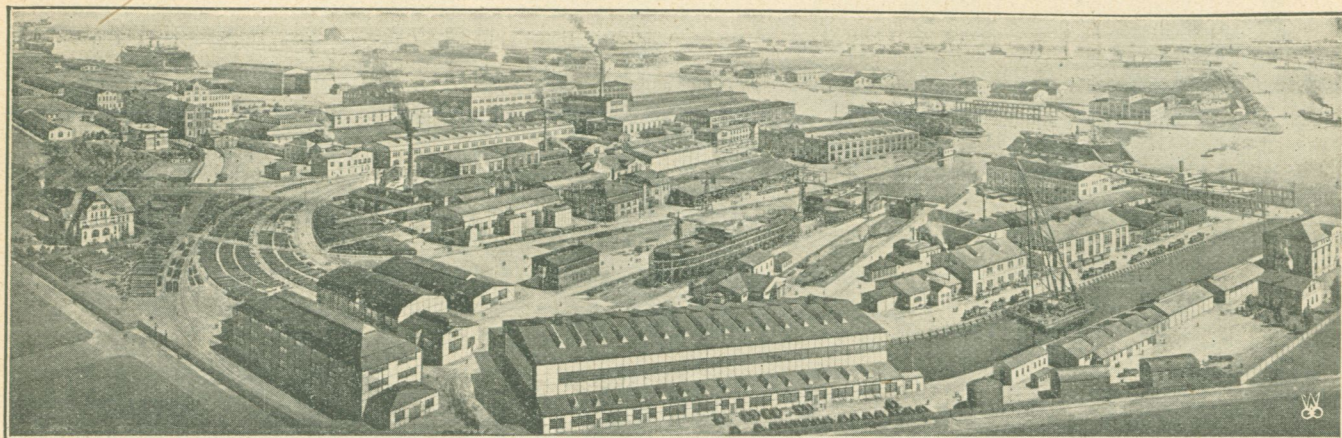
Dyrektor — inż. Jan Piotrowski, Vice-Dyrektor Administracyjny — A. Łomiński, Vice-Dyrektor Techniczny — inż. Szymon Jachimowicz.

Dyrekcja Wytwórni w Porębie:

Dyrektor — inż. Wacław Seifert, Dyrektor Techniczny — inż. A. Zieliński.

Międzynarodowe Towarzystwo Budowy Okrętów i Maszyn, Sp. Akc. (The International Shipbuilding and Engineering Co. Ltd.) **GDAŃSK**

Ogólny widok Stoczni Gdańskiej

DZIAŁ OKRĘTOWY:

Budowa i naprawa morskich okrętów towarowych i pasażerskich do 10.000 tonn, statków rzecznych każdego rodzaju i wielkości, holowników, doków pływających i pogłębiarek.

DZIAŁ MASZYNOWY:

Silniki Diesla bez sprężarki od 12 do 1.200 KM, silniki na gaz ssany wraz z generatorami gazu na koks, torf, drzewo i odpadki drzewne. Turbiny parowe, maszyny parowe, kotły parowe wielkiej wydajności.

Przegrzewacze, ekonomizery, paleniska do pary i wody.

Silniki elektryczne, prądnice trójfazowe i prądu stałego, transformatory olejowe.

Urządzenia cukrowni i gorzelni.

Lodziarki i chłodziarki dla rzeźni i dla hal targowych.

Pompy odśrodkowe, tłokowe, oraz pompy do wody do użytku domowego.

Odlewy żelaza i brązu, dzwony kościelne.

Maszyny dla przemysłu gumowego. Naprawa i budowa parowozów, wagonów. Konstrukcje żelazne. Urządzenia podnośnikowe, żorawie. Uniwersalne paleniska na miał węglowy. Wyroby kowalskie wszelkiego rodzaju.

DYREKCJA GŁÓWNA:

Gdańsk — Werftgasse Nr. 4, telefon Nr. 234-41

ODDZIAŁY:

Warszawa — Jasna Nr. 11 m. 5, telefon Nr. 99-18

Łódź — ul. Traugutta Nr. 9, telefon Nr. 41-83

Lublin — Krakowskie Przedmieście 56 m. 8, tel. 9-62

Poznań — Słowackiego Nr. 18, telefon Nr. 77-85

Kraków — ul. Wiślna Nr. 12, telefon Nr. 30-49

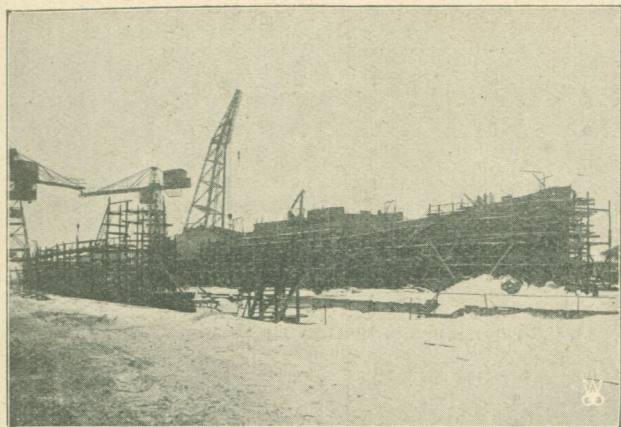
Katowice — ul. Marjacka Nr. 28, telefon Nr. 19-84

Wilno — ul. Jagiellońska Nr. 9, telefon Nr. 8-84

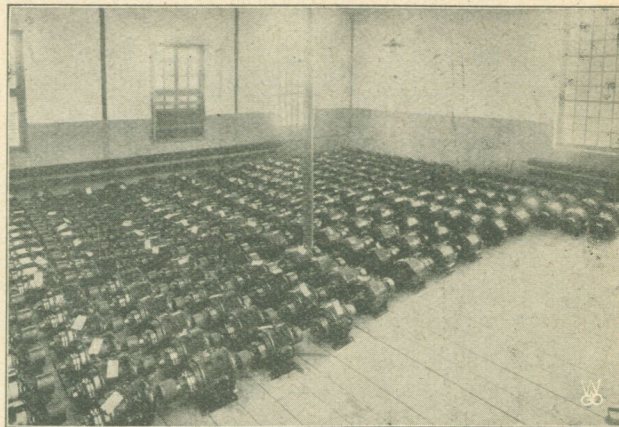
Lwów — ul. Podleskiego Nr. 7, telefon Nr. 48-88

Równe — ul. 3-go Maja Nr. 50, telefon Nr. 307

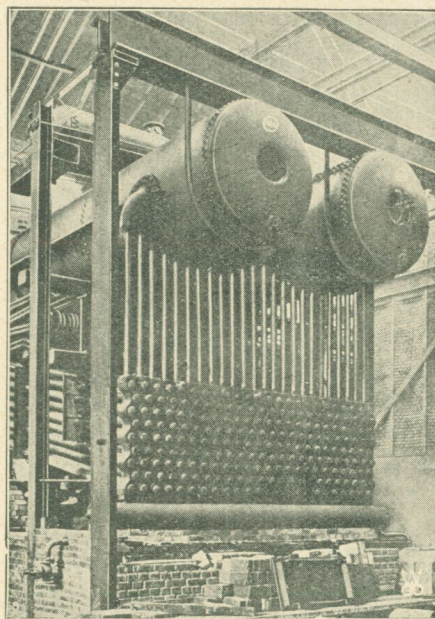
Międzynarodowe Towarzystwo Budowy Okrętów i Maszyn, Sp. Akc. (The International Shipbuilding and Engineering Co. Ltd.) G D A Ń S K

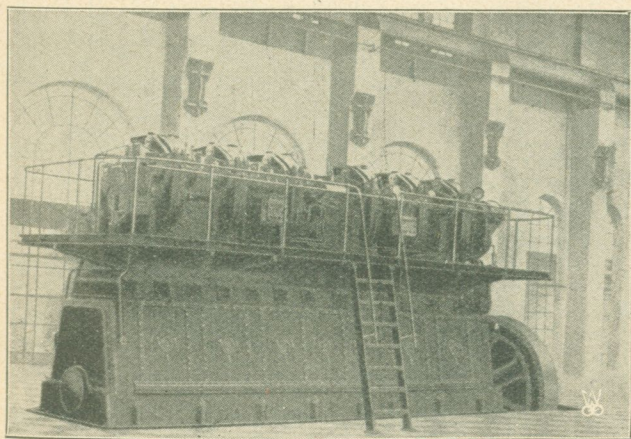
*Statki po 3,500 tonn dla Norwegji,
budowane w Stoczni w 1928 r.*

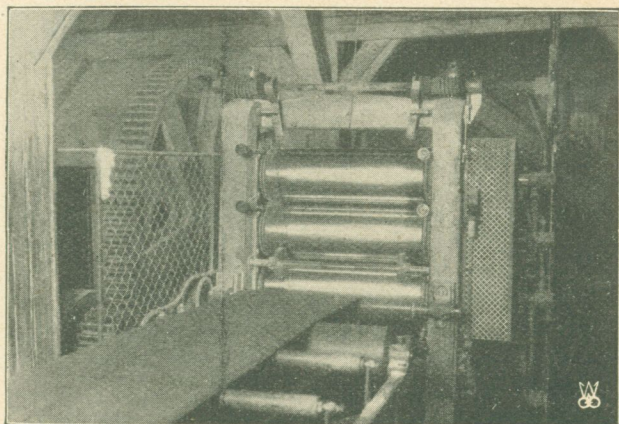
*Część składów gotowych silników
elektrycznych.*

Kotły opłomkowe sekcyjne.

Stojący silnik Diesla 800 KM.

Kalander trójwalcowy do przerobu gumy.

MODRZEJOWSKIE ZAKŁADY GÓRNICZO-HUTNICZE

SPÓŁKA AKCYJNA

Modrzejowskie Zakłady Górniczo-Hutnicze powstały z założonego 10 października 1882 r. Towarzystwa Zakładów Żelaznych „Milowice”, z kapitałem pierwotnym 650.000 rubli zł. Z początku Zakłady posiadały tylko piece pudlingowe do produkcji żelaza zlewnego oraz walcownie drutu. W r. 1892/3 skasowane zostały, jako przestarzałe, piece pudlingowe, natomiast zbudowano trzy piece martenowskie.

W roku 1904 zbudowano nową walcownię małą i warsztaty śrubiarskie, w r. 1908 — kuźnię, w r. 1909 — założono nowy magazyn, w r. 1911 — zainstalowano centralę elektryczną. W tym samym czasie rozbudowano znacznie nieruchomości fabryczne: zbudowano nowe biuro, szkołę, domy urzędnicze i robotnicze.

Do samego r. 1914 trwały prace przy rozbudowie Zakładów Milowickich i w końcu kapitał zakładowy przez nowe emisje 1903 i 1911 r. podniósł się do 2.365.000 rubli zł. Po wojnie w r. 1920 Zakłady Milowickie nabyte zostały przez nowozałożone Tow. Akc. Modrzejowskie Zakłady Górniczo-Hutnicze. Zakłady te nabyły również hutę „Puszkina”, zbudowaną w r. 1881, której kapitał zakładowy w r. 1897 wynosił 750.000 rubli zł. Huta ta po nabyciu została przemianowana na hutę „Staszica” na cześć znakomitego twórcy przemysłu górniczo-hutniczego w Polsce.

Powstanie trzeciej huty, należącej do Modrzejowskich Zakładów Górniczo-Hutniczych — huty „Katarzyna” w Sosnowcu, sięga również r. 1882. Pierwotnym założycielem tej huty było Towarzystwo Hut Królewskiej i Laury, które zbudowało w b. zaborze rosyjskim wielki piec, 14 pieców pudlingowych, walcownię żelaza handlowego oraz rurkownię.

W r. 1902 zmodernizowano hutę „Katarzyna”, zamieniając piece pudlingowe piecami martenowskimi, zbudowano drugi piec wielki i walcownię blachy.

Huta „Katarzyna” była jedną z największych w Polsce Kongresowej. Zatrudniała ona w roku 1914 przeszło 2.000 robotników i kapitał jej akcyjny wynosił 5.320.000 rubli zł.

W końcu do Tow. Modrzejowskich Zakładów Górniczo-Hutniczych należy Fabryka Naczyni Emaljowanych i Aluminjowych „Światowit”, założona w r. 1910, której kapitał akcyjny pierwotnie wynosił zł. 750.000.

W ten sposób ogólny kapitał zakładowy przedsiębiorstw, zgrupowanych obecnie w T-wie Modrzejowskich Zakładów Górniczo-Hutniczych, wynosił przed

wojną rubli zł. 9.185.000, co po kursie dzisiejszym czyni złotych c-a 42.000.000, nie licząc Zakładów Metalowych B. Hantke w Częstochowie, Fabryki Warszawskiej w Warszawie, których akcje nabyte zostały przez Modrzejowskie Zakłady Górniczo-Hutnicze, oraz udziału w Belgijskiej Fabryce Drutu, Sztyftów i Gwoździ w Warszawie.

Zakres produkcji Modrzejowskich Zakładów Górniczo-Hutniczych jest następujący:

Huta „Milowice” wyrabia:

Bloki żelazne i stalowe do 500 kg. wagi, *Aksesoria kolejowe*: łubki, siodełka, żabki, haki, śruby i tyrefony, szyny dla kolejek wąskotorowych i *całkowicie zmontowane jarzma dla kolejek wojskowych*. Stal na pociski. Żelazo płaskie, okrągłe, kwadratowe, profilowe, platyny i rygle. *Młotki*, babki, kilofy, oskardy, *siekiery*. Pociski armatnie prasowane, stalowe lub też odlewane z żeliwa stalistego wszelkich wymiarów i rodzajów — do 200 mm. średnicy. *Butle do gazów sprężonych* i wszelkie naczynia, pracujące przy wysokim ciśnieniu. Miotacze min gazowych i miny do nich.

Huta „Katarzyna” wyrabia:

Surowiec martenowski i odlewniczy. Bloki żelazne i stalowe. *Odlewy żeliwne* wszelkich fasonów wagi do 15 t. Pociski armatnie z żeliwa stalistego. *Walce półtwarde i utwardzone*. *Blachę* dachową i dekapowaną do sztancowania w grubościach od 2 mm. do 0,20 mm. *Rury* spawane od 1/4—2 cali średnicy, czarne i cynkowane. Łopaty wszelkich fasonów i wymiarów.

Huta „Staszica” wyrabia:

Żelazo handlowe drobnych wymiarów. Drut o przekroju od 6 mm. wzwyż. *Bednarke* walcowaną na gorąco od 12—100 mm. szerokości i od 1,25 do 5 mm. grubości, a także bednarke walcowaną na zimno od 0,1 do 4 mm. grubości i szerokości od 5 do 250 mm.

Do Koncernu Modrzejowskiego należą jeszcze:

1) Towarzystwo Zakładów Metalowych B. Hantke Sp. Akc., które posiada:

- Zakłady metalurgiczne w Częstochowie (wielkie piece, stalownie, walcownie);
- Kopalnie rudy żelaznej w okolicy Częstochowy;
- Fabrykę gwoździ, drutu, śrub, nitów, haków, drutu kolczastego, łopat, wideł, sprężyn etc. w Warszawie.

2) Odlewnia żeliwa i sanitaryj emaljowanych Huta Blachownia w Blachowni.

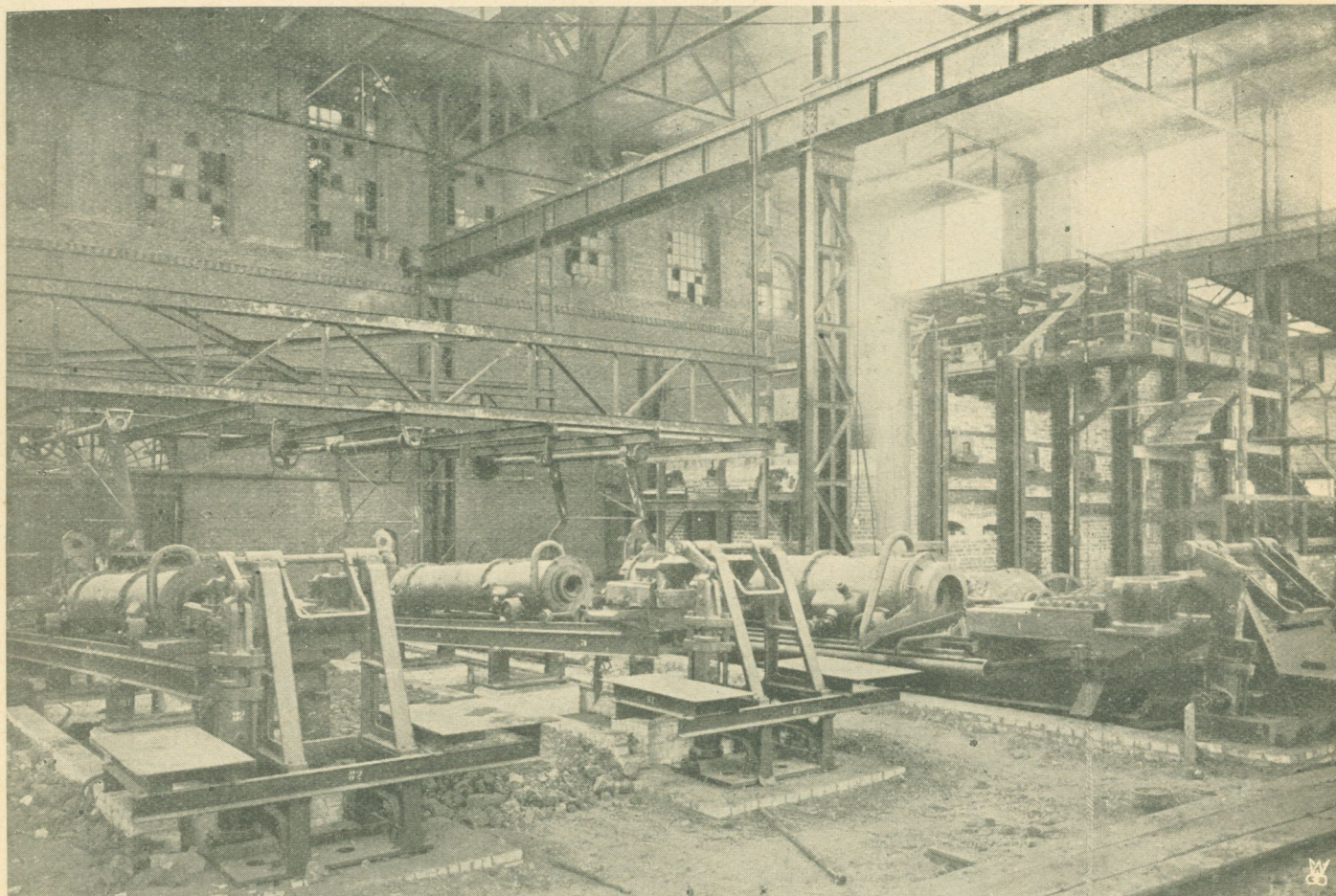
3) Udział w Belgijskiej Spółce Akcyjnej Warszawskiej Fabryki Drutu, Sztyftów i Gwoździ w Warszawie.

Spółka Akcyjna WIELKICH PIECÓW i ZAKŁADÓW OSTROWIECKICH

ROK ZAŁOŻENIA 1886

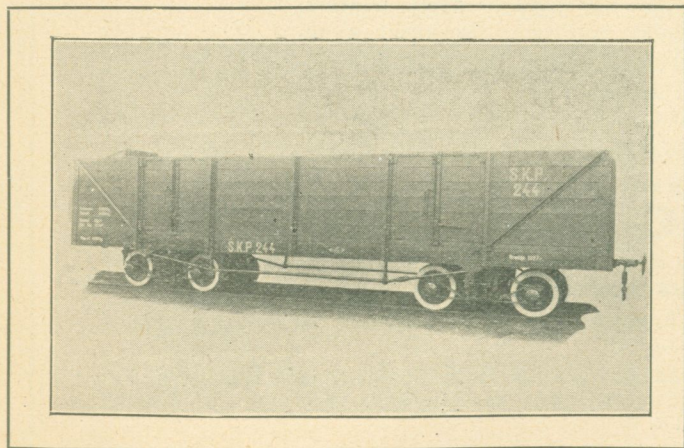
Zarząd: WARSZAWA, Aleja Ujazdowska Nr. 51
Telefony: 7-27, 58-52, 97-24, 108-85
Adres telegr.: OSTROWAGON — WARSZAWA

Zakłady w OSTROWCU nad Kamienną
(woj. Kieleckie, star. Opatowskie)
Adres telegr.: Ostrowagon — Ostrowiec Kielecki

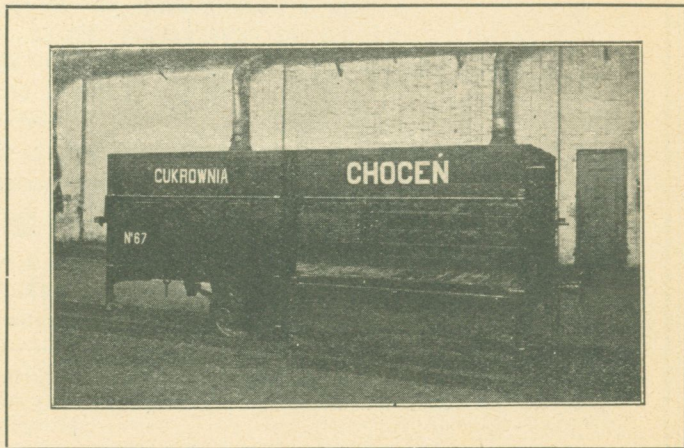

Odlewnia rur odśrodkowo-lanych pg. patentu De Lavaud.

HUTA — ODLEWNIE STALI I ŻELIWA — WYTWÓRNIĄ WAGONÓW

*Wagonik typu Awr. 2 Średzkiej Kolei Powiatowej.
Tor 1000 m/m. Zam. Nr. 654.*

*Wagon towarowy odkryty. Ładowność 5000 kg. Tor 150 m/m.
Wykonany dla cukrowni Chocień na zam. Nr. 961.*

„UNIA“

ZJEDNOCZONE FABRYKI MASZYN

dawniej A. VENTZKI i PETERS S. A.

Adr. telegr.: UNIA — Grudziądz Telefony: 924, 925, 926, 927

Największa w Polsce
specjalna fabryka maszyn
i narzędzi rolniczych

P O L E C A :

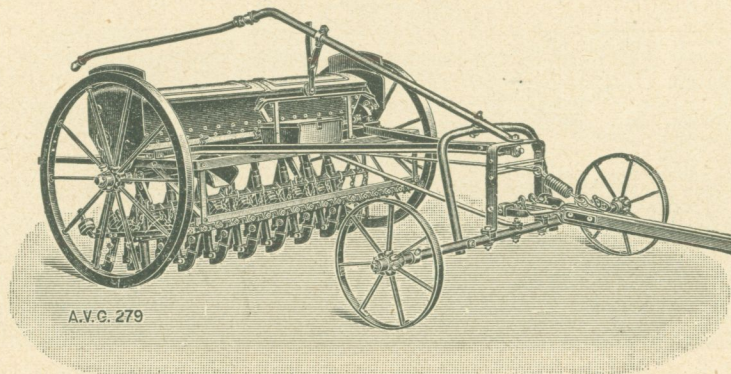
Wyroby Centrali w Grudziądzu

Znane od szeregu lat i zaprowadzone pod markami
„VENTZKI“ i „UNIA“

Pługi, brony, kultywatory, siewniki, grabie, parniki, kartoflarki i t. d.

oraz ostatnie swoje nowości, jak:

siewniki nawozowe, siewniczki do saletry, grabie automatyczne,
pielniki wielorzędowe, dołowniki i inne.

Wyroby Oddziału w Chełmnie (Pom.)

a mianowicie:

Znane i poszukiwane w całym kraju dla swych zalet wialnie,
młynki do czyszczenia zboża, pielniki rządowe, taczkowe siew-
niki do koniczyny, młocarnie kieratowe, kieraty, sieczkarnie, sie-
kacze i ule „Dadanta“.

.....

Składy fabryczne, montownia i warsztat reparacyjny w firmie:

Towarzystwo Przemysłowo - Handlowe

Kazimierz Czaplicki

Sp. z ogr. odp.

Zamość, ul. Lwowska 3/5

Ekspozytura Handlowa Lwów, ul. 3 Maja 11

.....

Wyroby „UNII“ nabywać można ponadto we wszystkich Syndykatach Rolniczych, Spółdzielniach Handlowo - Rol-
niczych, jak również u handlarzy prywatnych, którzy na żądanie wysyłają wszelkie druki reklamowe, jak katalogi
prospekty i t. d.

CYNKOWNIA WARSZAWSKA

WŁAŚCICIELE:

inż. T. RAPACKI i Z. ŚWIĘCICKI

WARSZAWA, ul. Boduena 3

Telefony: 52-07, 52-77, 53-07

POLECA:

**BLACHY żelazne cynkowane
do krycia dachów,**

NACZYNIA GOSPODARSKIE
żelazne cynkowane

i

**CYNKOWANIE wszelkich kon-
strukcyj, wyrobów żelaznych
oraz ODLEWÓW.**

OFERTY, KOSZTORYSY NA ŻĄDANIE.

PERKUN

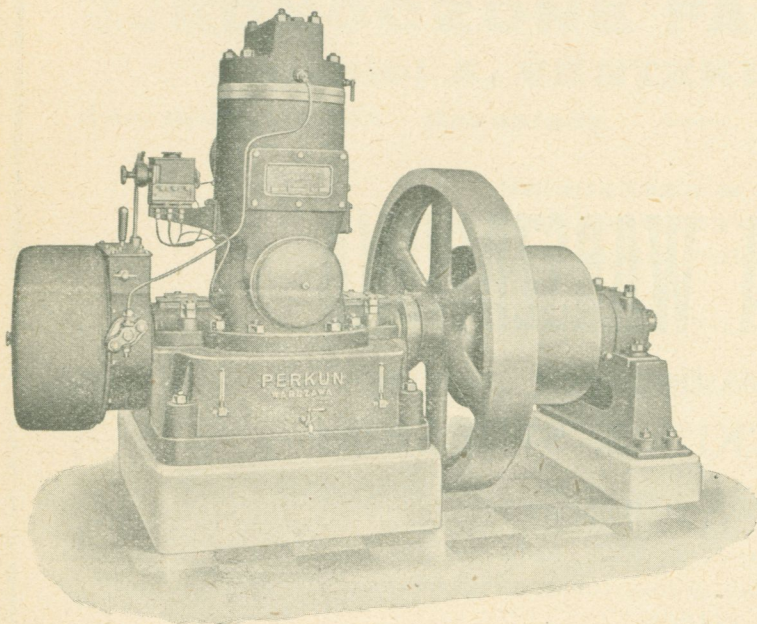
**BEZSPRĘŻARKOWE ULEPSZONE
MOTORY ROPOWE
NAJTAŃSZA SIŁA ROBOCZA**

MOTORY przemysłowe stałe do 60 KM,
rolnicze 3 $\frac{1}{2}$, 6 i 13 KM,
przenośne i na wózkach.

MOTORY typu morskiego do 60 KM,
kompletne wraz ze śrubą,
zespoły oświetleniowe,
moto-pompy przenośne,
moto-kompresory do narzędzi
pneumatycznych.

TOW. FABRYKI MOTORÓW

PERKUN
SP. AKC.
WARSZAWA GROCHOWSKA 46

Spółka

Akcyjna

POLSKIE ZAKŁADY SKODY

Wyrabiają:

SILNIKI LOTNICZE

L I C E N C Y J N E:

LORRAINE 400 i 450 KM.
WRIGHT 220 KM.
JUPITER 500 KM.

WŁASNEJ KONSTRUKCJI:

S — 29 550 KM.
G — 594 100 KM.

KABLE ELEKTRYCZNE dla wysokiego i niskiego napięcia. MOTORY
i APARATY ELEKTRYCZNE, tablice rozdzielcze i transformatory.

ZARZĄD I FABRYKI: WARSZAWA — OKĘCIE

Skrzynka pocztowa 418

Telefony: 21-21, 315-61, 315-62,
530-49, 532-75

BIURO ZAKUPÓW:

Warszawa, ul. Złota 68
Telefony: 74-84 i 514-28

Adres telegraficzny: S K O D A L O T — W A R S Z A W A

Bracia JENIKE

Fabryka Dźwigów

Spółka Akcyjna

Warszawa — Zarząd: Al. Jerozolimskie № 20

Fabryka: Wilanowska № 15/17

Telefony: Zarządu 29-64 i 220-00; Fabryki 220-36

Adres telegr.: „Brajenike Warszawa“

Dyr. Zarządzający Karol Jenike Inż. Jerozolimska 20

Oddz. I: Dźwigi osobowe i towarowe, Dźwigniki wszelkich typów i wielkości do napędu ręcznego, pasowego, hydraulicznego i elektrycznego. Żorawie obrotowe. Suwnice. Karczowniki i t. p.

Oddz. II: Listwy walcowane do ochrony stopni i narożniki do krawędzi murów.

Wielka Nagroda Grand Prix Ministerstwa Przemysłu i Handlu
Wielki Medal Złoty Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu

Pierwsza Fabryka Lokomotyw w Polsce

Spółka Akcyjna

Zakłady w Chrzanowie (Wojew. Krakowskie)

Zarząd w Warszawie, Moniuszki 2-a

Buduje:

Normalnotorowe lokomotywy towarowe i osobowe najnowszej konstrukcji oraz przetokowe,

Lokomotywy wąskotorowe od 50 KM do 400 KM i wyżej dla wszelkich szerokości toru,

Motorowe walce szosowe różnej wielkości,

Rozrywacze (oskardniki),

Części zapasowe do lokomotyw walców.

Towarzystwo Przemysłowe „K A B E L”

Spółka Akcyjna

W A R S Z A W A

Zarząd i Biuro Sprzedaży, Mazowiecka № 4
tel. 81-06, 281-20, 337-93

Fabryka, Kacza № 11, tel. 91-32, 309-25

Pierwsza w Polsce fabryka kabli i przewodników elektrycznych

Przewodniki i sznury elektryczne wszelkich przekrojów, przewodniki wysokiego napięcia, kable i przewodniki sygnalizacyjne i telefoniczne, przewodniki powietrzoodporne „Hackethal“, sznury warsztatowe i opancerzone przewodniki w oponie gumowej, kable zapłonowe samochodowe, kable wysokiego napięcia dla oświetleń neonowych, przewodniki płaszczowe „kuhlo“, kable w ołowiu oraz druty i linki gołe i ocynowane z miedzi elektrolitycznej z własnej walcowni.

Przedstawicielstwa we wszystkich większych miastach Rzeczypospolitej.

FABRYKA WYROBÓW METALOWYCH

Wacław Czajkowski i S-ka

Sp. z ogr. odp.

Warszawa, ul. Młynarska № 33, telef. 278-95

Masowe artykuły blaszane, sztancowane, tłoczone i ciągnione.

Galanteria reklamowa, opakowania metalowe do artykułów kosmetycznych, farmaceutycznych, papierniczych i t. p.

Dział masowych artykułów toczonych.
Wyroby preszpanowe.

Specjalność i działalność przedwojenna 1500 tonn miesięcznej produkcji.

Rok założenia 1874.

Kapitał zakładowy
zł 750,000

Kapitał amortyzacyjny
zł 147,615,70

Kapitał zapasowy
zł 313,783

WARSZAWSKIE FABRYKI ŚRUB I DRUTU
„J. Wolanowski“

SP. AKC.

Warszawa, ul. Gliniana Nr. 5.

KONTA CZEKOWE: Bank Polski 6642; P. K. O. 3390; Bank Handlowy w Warszawie.

Skład Fabryczny dla sprzedaży detalicznej
Plac Grzybowski Nr. 6.

TELEFONY: Dyrekcji 90-18, Biura Technicznego 4-28, Biura Handlowego 68-71, Składu Fabrycznego 68-72.

Adres telegraficzny: BOULO — WARSZAWA.

Wyrobiamy:

1) Śruby z nakrętkami do wiązań szyn, oraz wszelkie inne typy od 5 do 35 m/m grub. bolca. 2) Haki do szyn wszystkich typów. 3) Wkręty do szyn. Tyrefony. 4) Nakrętki sześciokątne i kwadratowe. 5) Szajby (podkładki) pod nakrętki. 6) Nity kotłowe, mostowe, blacharskie wszelkich grubości i fasonów, od najcieńszych do 35 m/m średnicy. 7) Haki do izolatorów, armaturę żelazną dla budowy telegrafu i telefonów. 8) Wszelkie wyroby kute, tłoczone (prasowane). 9) Druty żelazne do różnych celów ocynkowane i galwanizowane, dla telegrafu i telefonów od 0,3 do 15 m/m w prętach i kregach. 10) Gwoździe druciane od 13 do 360 m/m długości, również wszelkie fasonowe. 11) Drut kolczasty lakierowany i ocynkowany, oraz skobelki. 12) Gwoździe żelazne cięte, tapicerskie. 13) Gwoździe turystyczne do podszew. 14) Zatycki i różne wyroby z drutu. 15) Łańcuchy do podnośników i gospodarze. 16) Teksturę asfaltową do krycia dachów.

Na zapytania odpowiadamy niezwłocznie.
Prosimy żądać katalogu naszych wyrobów.

Odlewnia Żelaza i Metali Inż. Jan Abratański i S^{ka}

w REMBERTOWIE

Zarząd: Warszawa, ul. Wspólna № 30, tel. 515-92

WYKONYWA:

odlewy żeliwne maszynowe i ognio-
odporne z nadesłanych modeli lub
rysunków

jako PIERWSZA w KRAJU WYTWÓRNA
pierścieni tłokowych do silników lotni-
czych, poleca pierścienie tłokowe do
silników samochodowych i innych spa-
linowych, a także do maszyn parowych.

TOWARZYSTWO AKCYJNE

Budowy Transmisji, Maszyn i Odlewni Żelaza **J. JOHN W ŁODZI**

Własne biura sprzedaży w:

Warszawie

Jerozolimska 51

Krakowie

Basztowa 24

Poznaniu

Cieszkowskiego 8

Lwowie

Zyblikiewicza 39

Katowicach

Ks. Damrota 6

Lublinie

Cicha 6

Gdańsku

Fahrenheitstr. 2

Adres telegr. dla biur i centrali: „TRANSMISJA“

Pędnie (transmisje). Łożyska samosmary, wieszaki. Wałki. Sprzęgła stałe i rozłączane: kłowe i cierne. Koła pasowe i linowe. Naprężacze pasów. Kierowniki pasowe. Wykonanie dokładne. Kontrola sprawdzianami różnicowemi. Produkcja masowa na skład; terminy krótkie.

Koła zębate czołowe i stożkowe z zębami obrabianymi na specjalnych automatach.

Kotły STREBEL'A oryginalne do ogrzewania centralnych.

Grzejniki (RADJATORY) do ogrzewania centralnego.

Walce młyńskie i inne przedmioty żeliwne utwardzone.

Przekładnie ZĘBATE i ŚLI-
MAKOWE

Tokarki pociągowe, szybkoobrotowe z wałkiem pociągowym do toczenia i śrubą pociagową do gwintów. Budowa mocna. Wykonanie serjami bardzo dokładne. Wrzeciona szlifowane. Każda tokarka próbowana i kontrolowana protokularynie.

Wiertarki kolumnowe ze skrzynką biegów (8 szybkości) i samodzielnym posuwem wrzeciona (4 szybkości) dla wiercenia otworów do 32 i 40 mm.

Gładziarki (KALANDRY) dla przemysłu włókienniczego i papierniczego, oraz walce do nich. Okładanie starych walców nowym papierem i jutą. Szlifowanie walców żeliwnych i stalowych na specjalnej szlifierce.

Dostawa ze składów lub w krótkich terminach.

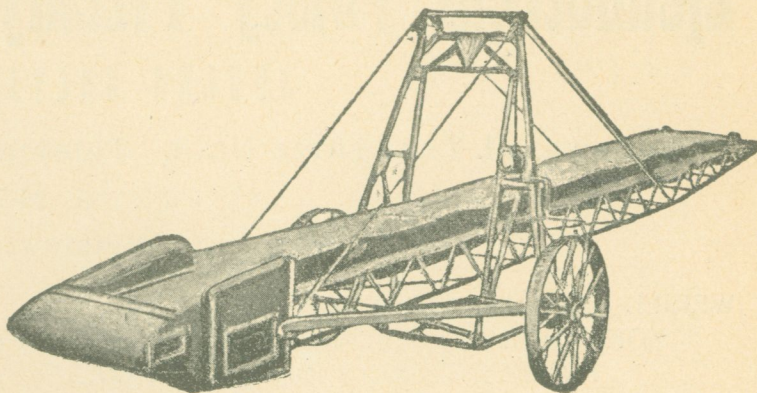
WYTWÓRNA PĘDNI, MASZYN I ODLEWNIA ŻELIWA **KRAWCZYK i S-ka** w Zawierciu.

Pędnie. Sprzęgła Cierne Hill'a.

Urządzenia do masowego

przenoszenia materiałów.

Okna żelazne. Odlewy żeliwne.

PRZEDSTAWICIELSTWA:

Na Wielkopolskę: Biuro Inżynierskie St. Grabia-
nowski i S-ka w Poznaniu, Plac Wolności 14-a.
Tel. 40-10 i 40-11.

Na Pomorze: Biuro Inżynierskie St. Grabia-
nowski i S-ka w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 66.
Tel. 912.

Na Małopolskę: Inż. J. Lombardo w Krakowie, ul. Szewska 24. Telefon 46-20.

Własne Biura: w Warszawie, ul. Krucza 16, m. 4. Telefon 105-17.
w Katowicach, ul. Sokolska 3. Telefon 4-37.

Centrala Handlowa Odlewni Żeliwa

Sp. z o. o.

WARSZAWA, MAZOWIECKA 7

Telefon 233-43

Adres telegraficzny: „CHOŻELIWA“

Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi,

SPÓŁKA AKCYJNA.

Warszawa, ul. Traugutta Nr. 4. Telefony: 211-15, 211-61, 3-94, 157-40.

Składy: tel. 85-28

Adres telegraficzny: „Metalowcy-Warszawa“.

WĘGIEL dąbrowski i górnośląski.

KOKS karwiński odlewniczy i górnośląski twardy i miękki.

FRAGMENT żelazny lany, maszynowy.

STOPY ŻELAZNE, ferrosilicium, ferromangan i inne.

NIKIEL „Monda“ w kulkach i anodach.

ALUMINIUM i DURALUMINIUM.

WSZELKIE ARTYKUŁY POMOCNICZE DLA ODLEWNI.

WSZELKIE ARTYKUŁY TECHNICZNE.

OBRABIARKI DO METALI i DRZEWA.

Tokarki pociągowe, czołówki, rewolwerówki, wiertarki ręczne i elektryczne, strugarki, dłutownice, szlifierki, prasy, ryflarki, gryzarki, piły, młoty sprężynowe, aparaty do spawania, podnośniki łańcuchowe i wózki do nich z popędem elektrycznym.

Wyłączna sprzedaż surówki odlewniczej

Towarzystwa Starachowickich Zakładów Górniczych.

Wyłączna sprzedaż stopów aluminjowo-krzemowych (silumin)

S. A. Metallgesellschaft, Frankfurt A./M.

SPRZEDAŻ dla zrzeszonego przemysłu metalowego przetwórczego wszystkich zsyndykalizowanych wyrobów SYNDYKATU POLSKICH HUT ŻELAZNYCH.

Przedstawicielstwo firm:

L'ALUMINIUM FRANÇAIS, Paris:

Aluminium w sztabach, blacha, stopy specjalne i wyroby aluminjowe, przewodniki elektryczne „Almelec“.

SOCIÉTÉ DU DURALUMIN, Paris:

Aldal-Duraluminium pod wszelkimi postaciami.

MAYER U. SCHMIDT, Offenbach a/Main:

Niezerównane w swej wydajności tarcze szlifierskie Carbosilite i Elektrorubin, Szlifierki.

ZAKŁADY STALOWE

J. FLORIMOND & H. CHABARDÉS w Pantin:

Wiertła spiralne ze stali szybkoobrotowej i narzędziowej oraz ze stali extra - szybkoobrotowej.

G. GNERLICH w Cieszynie Polskim:

Pasy zwykłe, wyciągane w kruponach, podwójnie wyciągane na mokro, chromowe oraz uszczelniacze.

CONSTRUCTIONS ELECTRIQUES

WAGEOR, S. A., Saint Etienne (Loire):

Wiertarki, szlifierki, wciągarki elektryczne na prąd stały, zmienny i uniwersalne.

LES FILS DE PEUGEOT FRÈRES, Valentigney:

Instrumenty i narzędzia stalowe do obróbki drzewa.

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
BIBLIOTEKA GŁÓWNA

5237 / 1929

AE00335688